

К новым стандартам образования

В РАМКАХ ПРОГРАММЫ АКАДЕМИЧЕСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ

Одним из приоритетных направлений в деятельности ЗКГУ имени М.Утемисова является работа в рамках программы академической мобильности, из года в год расширяется география международных связей с вузами ближнего и дальнего зарубежья.

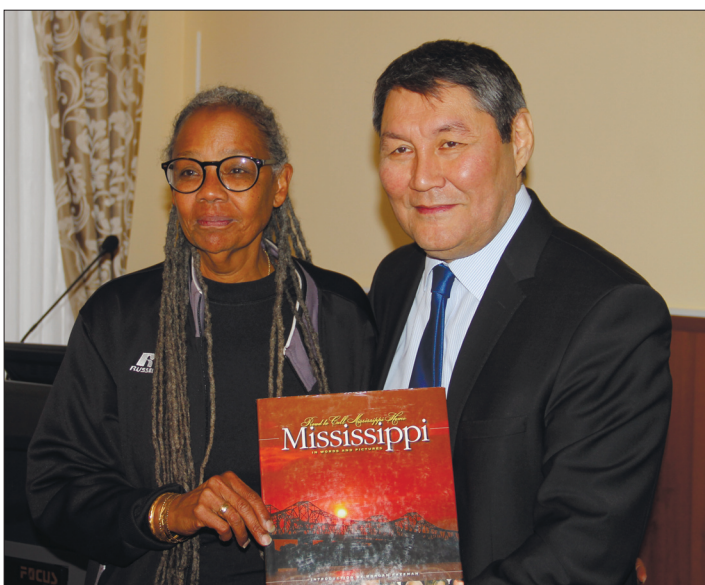
Среди авторитетных партнеров нашего вуза - университет Долины Миссисипи (США), сотрудничающий с ЗКГУ с 2011 года.

На днях состоялась встреча профессорско-преподавательского коллектива с представителями вышеназванного университета в лице доктора политических наук Кэтти Голден и доцента, директора программы «Биоинформатика» этого учебного заведения Эбигейн Ньюсом.

Открывая встречу, ректор ЗКГУ, академик А.С.Имангалиев поприветствовал гостей, отметил, что ЗКГУ-второе учебное заведение страны, практикующее сотрудничество с известным американским университетом, остановился на уже имеющихся совместных проектах и наработках двух учебных заведений, выразил уверенность, что в перспективе они будут еще шире и разнообразнее.

По программе академической мобильности в американском вузе уже обучились 6 студентов нашего вуза, в ЗКГУ преддипломное обучение студенты из Миссисипи, уехавшие в свою страну без сожаления о времени и методах обучения в Казахстане.

Гости из США подробно рассказали о перспективах обмена студентами в рамках преддипломного обучения студентов по биологии и биоинформатике, остановились на важнейших проблемах получения дипломов американского и казахстанского университетов, вопросах организационного и технического плана, которые еще предстоит согласовать в вышестоящих инстанциях обеих стран до подписания Соглашения по подготовке специалистов вышеназванных специальностей. Отдельно прозвучали вопросы обеспечения студентов стипендиями в обучаемых странах и выделения грантов.

Выступившие на встрече декан естественно-географического факультета Г.С.Кайсағалиева и старший преподаватель кафедры информатики физико-математического факультета С.М. Акимова поделились мнениями по изученным программам американского вуза, рассказали о готовности кафедр и факультетов ЗКГУ работать в ходе дальнейшего сотрудничества, поблагодарили гостей за их открытость и поиск взаимовыгодных форм и методов работы.

Итоги встречи подвел А.С.Имангалиев, он поблагодарил гостей за конструктивную беседу и заверил, что руководство вуза детально изучит предложенные варианты сотрудничества перед подписанием Соглашения о подготовке студентов по специальностям биология и биоинформатика.

Н. КУАНГАЛИЕВ

Спортивный калейдоскоп

С первого курса дружить со спортом

19 сентября т.г.кафедра физвоспитания провела «Фестиваль здоровья» для студентов первых курсов ЗКГУ, посвященный 85 летию университета.

Целью проведения фестиваля была пропаганда здорового образа жизни, популяризация таких видов спорта как шахматы, шашки, тоғызқұмалақ, армрестлинг и дартс, а также знакомство первокурсников с преподавателями физической культуры и тренерами факультета педагогики, ведущими спортивные секции. Следует отметить, что каждый из них имеет за плечами огромный багаж тренерской работы, воспитал целый ряд спортсменов, отлично защищавших честь вуза на Республиканских, областных и городских соревнованиях.

Выступившая на открытии фестиваля заведующая кафедрой физического воспитания Демченко Л.В. поприветствовала первокурсников, отметила славные традиции в спорте старейшего вуза Казахстана, призвала их с первых недель обучения к активным занятиям спортом, что безусловно станет важным подспорьем для достижения успехов в учебном процессе. Силами преподавателей кафедры Тюриной Т.И., Шандозтеги А.Т., Хусаинова Р.Н. и председателя спортивного клуба «Ак-Жайык» Абдурахманова И.С. было подготовлено показательное выступление спортсменов по видам спорта, культивируемым в ЗКГУ.

Затем здесь же, в хоккейной коробке университета первокурсники померились силами в шашках, дартсе, настольном теннисе, выявили сильнейших в «қол күресі» и «тоғыз құмалақ».

Отрадно, что первые же соревнования первокурсников стали столь массовыми-в них приняли участие 188 студентов. Победители получили свои первые в стенах вуза призы. Пусть они станут началом на пути к спортивному совершенству!

П.А.БЕССМЕРТНОВ,
гл. судья соревнований

Слово об Учителе

30 сентября в актовом зале университета состоялось торжественное собрание коллектива вуза, посвященное Дню учителя. Основным лейтмотивом праздника стали слова: много на свете замечательных профессий, но все они начинаются с Учителя, перед кем в неоплатном долгу и шахтеры, и космонавты, и инженеры и военные – одним словом - все. Народная истина гласит «Ұстазы жақсының – ұстамы жақсы» («У кого хороший учитель, у того верные ориентиры»).

Со словами поздравления к приглашенным ветеранам, преподавателям и студентам вуза обратился ректор университета, академик А.С.Имангалиев. Он отметил, что нынешний праздник учительства совпадает с приближающимся 85-летием старейшего вуза страны, выпустившего за годы своего существования более 80 тысяч высококвалифицированных учителей, оставивших яркий след во всех областях Казахстана и продолжающих работать в духе требований программной статьи Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» - «Качественное образование должно стать основой инновационного развития Казахстана». Руководитель вуза подчеркнул огромную роль ветеранов вуза, созидательную работу преподавателей, читающих лекции для студентов сегодня, призвал студентов продолжить славные вузовские традиции и найти свое место на ниве народного образования обновляющейся страны.

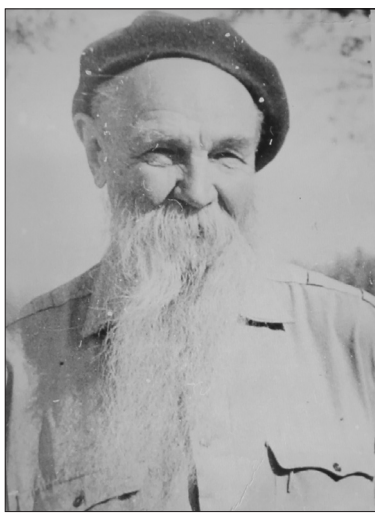
Председатель профсоюзного комитета вуза М.Сулейменов наградил группу преподавателей Почетными грамотами.

В большом и содержательном концерте выступили не только прославленные исполнители, преподаватели университета заслуженные артисты РК Ж. Рахимова и К. Кожак, лауреат международных конкурсов танцевальный ансамбль «Арна», но и учащиеся средней школы № 38, преподаватели и студенты всех факультетов, проявившие недюжинные таланты в хоровом и

индивидуальном пении, танцах, чтении стихов и игре на домбре и пианино.

Ивановские чтения

В эти предъюбилейные дни в ЗКГУ имени М. Утемисова еще и еще раз с особой благодарностью вспоминают людей, оставивших яркий след в его становлении и развитии. Один из них - профессор Всеволод Вячеславович Иванов – легенда естественно-географического факультета, ученый с мировым именем, воспитавший целую плеяду студентов и преподавателей.

27 сентября на его родном факультете, в аудиториях, где знаменитый профессор читал свои замечательные лекции проведены традиционные «Ивановские чтения», в этот раз посвященные юбилею вуза.

Ректор университета, академик А.С.Иманалиев, открывая форум, отметил, что он имеет статус Республиканской конференции, остановился на исключительной роли В.В.Иванова в деле обогащения отечественной и мировой биологической науки, становления в вузе подлинной школы профессора Иванова, давшей начало новым изысканиям и проектам в деле изучения флоры и фауны Западно-Казахстанского региона.

На пленарном заседании с докладами «Проектируемый государственный природный резерват «Жаик орманы», «Наследие В.В.Иванова и развитие детско-юношеского туризма в Приуралье», «Использование педагогического наследия В.В.Иванова в преподавании естественно-географических дисциплин» выступили ученики В.В.Иванова профессор Т.Е.Дарбаева, директор центра

детско-юношеского туризма В.П.Фомин, кандидат географических наук В.И.Амельченко. Теме «Актуальные экологические проблемы Западно-Казахстанской области и пути их решения» был посвящен доклад кандидата химических наук З.Х.Кунашевой.

О продолжении славных традиций выдающегося ученого на факультете говорили его декан, кандидат биологических наук Г.С.Кайсағалиева, ветеран вуза, ученица профессора В.В.Иванова Т.А.Цыганкова, директор областного эколого-биологического центра Ф.Г.Кержикова.

Затем чтения были продолжены на заседаниях 3 секций: «Биологическое разнообразие флоры и фауны Северного Прикаспия», «Природное историко-культурное наследие ЗКО», «Современные методические аспекты преподавания естественных дисциплин».

В канун профессионального праздника – Дня учителя приглашенным ветеранам вуза были вручены памятные подарки и преподнесены цветы.

БОРЬБА С КОРРУПЦИЕЙ НЕ ТЕРПИТ ПРОМЕДЛЕНИЯ

14 сентября т.г. прибывший в ЗКО директор Департамента Агентства Республики Казахстан по делам государственной службы и противодействию коррупции С.С.Муксимов встретился с преподавателями и студентами Западно-Казахстанского государственного университета имени Махамбета Утемисова.

Модератор мероприятия, директор института «Мәңгілік ел» А.С.Тасмағамбетов представил гостей: руководителя областного Департамента по делам государственной службы и противодействию коррупции Б.А.Искакова, его заместителя, заведующего секретариатом Совета по этике А.С.Жубаныша, сотрудника Департамента Б.М. Хайруллина.

В кратком вступительном слове А.С. Тасмағамбетов приветствовал гостей, проинформировал о приоритетных направлениях деятельности вуза, работе, проводимой в рамках предстоящего празднования юбилея-85-летия ЗКГУ имени М.Утемисова.

С.С. Муксимов отметил, что он не понаслышке знает о славных традициях одного из старейших вузов Казахстана, подготовившего за годы своей работы более 80 тысяч высококвалифицированных специалистов, сегодня работающих во всех уголках страны.

Далее он подчеркнул, что в числе 100 конкретных шагов по реализации 5 предложенных реформ главой государства, поручалось усилить борьбу с коррупцией, и современный этап развития антикоррупционного законодательства повлек за собой целый ряд изменений и дополнений. Сегодня борьба с коррупцией определена в качестве одного из основных приоритетов государственной политики в Казахстане, так как коррупция тормозит процесс социально-экономического развития страны, строительство рыночной экономики, привлечение инвестиций, подрывает веру казахстанцев в социальную справедливость.

Он остановился на ключевых направлениях реализации Законов Республики Казахстан «О борьбе с коррупцией», «О государственной службе», «О государственных услугах», «О противодействии коррупции», проводимой масштабной работы в рамках «Антикоррупционной стратегии Республики Казахстан на 2015-2025 годы».

Подчеркнув, что в борьбе с таким социальным злом, как коррупция нет второстепенных вопросов, и это дело чести каждого казахстанца, С.С.Муксимов сказал о большой надежде, которая возлагается в этой работе на сегодняшних студентов-будущих учителей, экономистов, государственных служащих, призвал участников встречи не быть равнодушными к любому, даже малейшему факту проявления коррупции, говорил о необходимости проявлять нетерпимость к утверждениям, что коррупция неистребима и чуть ли не свойственна менталитету нашего народа. Наоборот отметил, что коррупция со стороны

госслужащих сродни предательству норм этики и присяги госслужащих, а предательство во все времена у народа вызывало гневное осуждение.

Отметил также, что в вопросах профилактики коррупции еще недостаточно научных и методических трудов, исследований, студенческая и преподавательская общественность могла бы заполнить эту нишу, одним словом, сегодня множество рычагов для определения коррупционных рисков. Из стен вуза будущие специалисты должны выходить всесторонне подготовленными для антикоррупционной работы, разъяснения постоянно обновляющегося законодательства в этом вопросе широкому кругу населения - таким был основной лейтмотив выступления С.С. Муксимова.

О вкладе профессорско-преподавательского состава ЗКГУ в комплекс работ по антикоррупционной пропаганде в области и городе в своем выступлении говорил руководитель областного Департамента по делам госслужбы и противодействию коррупции Б.А.Искаков.

С.С. Муксимов интересовался, какое место в учебно-воспитательном процессе вуза занимают вопросы профилактики коррупции, подготовки студентов в будущем заниматься ими по месту их трудовой деятельности.

Директор института «Мәңгілік ел» А.С.Тасмағамбетов, проректор ЗКГУ по воспитательной работе Т.М. Даришева, проректор ЗКГУ по научной работе и международным связям О.В. Юров, магистр правовых наук, старший преподаватель вуза Э.С.Хабиева подробно проинформировали о содержании и формах работы по формированию у студентов антикоррупционной культуры, широком использовании возможностей студенческого самоуправления, диалоговых площадок, обеспечению открытости и прозрачности всех этапов учебной деятельности, максимальному исключению человеческого фактора в период экзаменационных сессий и проведения конкурсов, соблюдению норм «Кодекса чести преподавателей», «Кодекса чести студентов», «Академической честности».

В ходе встречи был продемонстрирован видеофильм об основных направлениях антикоррупционной работы в стране с выступлениями известных политиков и государственных деятелей.

А.С. Тасмағамбетов поблагодарил гостей за конструктивную беседу и пожелал всем неутомимой энергии в важнейшей работе по искоренению коррупции.

Н. КУАНГАЛИЕВ

ЖАҢАЛЫҚТАР НОВОСТИ

■ В эти дни большую работу по разъяснению норм Единого стандарта алфавита государственного языка в области проводят преподаватели филологического факультета ЗКГУ, члены научно-экспертной группы. Они выступили в Доме Ассамблеи народов Казахстан в рамках Единого республиканского дня по вопросу введения нового алфавита.

Доктор филологических наук, профессор Г.К. Хасанов и кандидат филологических наук К.Т. Аронов выезжали в составе группы Департамента по языкам в Таскалинский район и выступили на совещании перед общественностью района, поделились мнениями о теоретическом и практическом обосновании перехода на Единые стандарты, ответили на многочисленные вопросы участников совещания.

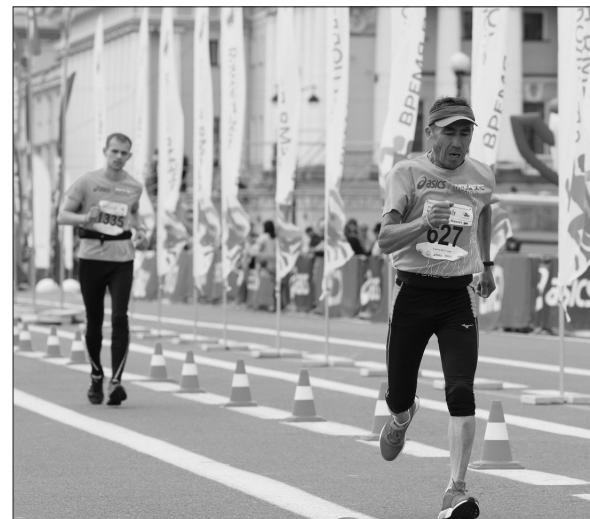
21 сентября группа преподавателей и студентов приняла активное участие в фестивале «Тіл - тұтастық туы» («Язык - знамя единства»).

На этом форуме выступил аким области А.С. Кулғынов, поздравивший участников фестиваля с проводимым в области Днем языков народов Казахстана. Одной из главных на фестивале стала тема перехода на латиницу.

■ Қалалық мәдени ағарту бірлестігінің дін жөніндегі әдіскері, «Аманат-Жайық» қоғамдық қорының теологі Қыстаубаев Мұратбек Мұхтарханұлының қатысуымен М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде «Тұрақтылық кепілі - қауіпсіздік» тақырыбында кездесу өткізілді. Кездесу барысында теология ғылымы жайлы тұшымды әңгіме қозғалып, жаратылыстану-география факультетінің студенттері өздерін толғандырған сұрақтарын қойып, тұшымды ақпараттар алысты.

■ В предыдущем номере нашей газеты мы сообщали, что среди первокурсников, перешагнувших порог нашего университета есть и обладатель бронзовой медали последних Олимпийских игр, победитель целого ряда Азиатских и других международных первенств по вольной борьбе Екатерина Ларионова. На днях член сборной команды страны Екатерина Ларионова получила радостную весть - теперь она будет получать из областного бюджета ежемесячную стипендию - 400 тысяч тенге. Мы от души поздравляем Екатерину с этим событием и верим, что важнейшие победы у нашей землячки впереди.

■ Преподаватель кафедры физического воспитания Марат Кажгереевич Кенжегереев успешно выступил в Международном марафоне «Астана-марафон 2017», в котором приняли участие около 5000 легкоатлетов из разных стран мира. 17 сентября он стал третьим в полумарафоне длиной 21 км.100 метров в возрастной группе 61-70 лет. Свою победу спортсмен посвятил юбилею родного вуза.

Напомним, что в активе Максута Кажгереевича также участие и удачное выступление в Саратовском полумарафоне (2 место), в марафоне «Санкт-Петербург-триколор: белые ночи».

■ В рамках Международной выставки 19-20 июня текущего года в Астане состоялся Всемирный конгресс инженеров и ученых WSEC-2017 на тему «Энергия будущего: инновационные сценарии и методы их реализации».

От Западно-Казахстанского государственного университета имени М.Утемисова на конгресс была представлена работа «Ветродвигатель народного типа» доктора технических наук, профессора Е.С.Айтиалиева и инженера-конструктора З.Г.Габдуллина, которая опубликована в 1-м томе сборника научных работ конгресса (всего опубликовано 4 тома).

■ С 28 июля по 12 августа в составе делегации ремесленников Западно-Казахстанской области на международную выставку «Экспо-2017» свои лучшие работы представили посланцы кафедры изобразительного искусства и дизайна университета. Выставленные ими работы по коже, войлоку, вышивке, этно костюмам и гобелену, - по словам заведующей кафедрой Жамили Советовны Кайнбаевой, - вызвали живой интерес у многочисленных посетителей павильонов выставки.

В составе Делегации Управления культуры города Уральска в культурной программе выставки выступил танцевальный ансамбль «Арна» нашего университета - лауреат международных конкурсов.

Участники ансамбля выступили с концертом в этно-уле рядом с комплексом «Байтерек» и приняли участие в большом сводном концерте на «Казмедиа».

По итогам участия представителей ЗКГУ на международной выставке будет проведено заседание отдельного «круглого стола», о чем газета также проинформирует своих читателей.

29 сентября в Казахском драматическом в рамках мероприятий, посвященных 70-летию Почетного члена Национальной Академии наук Республики Казахстан, Почетного ректора ЗКГУ, доктора исторических наук, профессора Т.З. Рысбекова состоялась международная научно-практическая конференция «Вопросы истории Казахстана и научная школа академика Т.З.Рысбекова. В фойе театра была организована выставка научных трудов юбиляра.

Чествование ученого

Выступивший на открытии конференции Аким области А.С. Кульгинов отметил огромный вклад Т.З. Рысбекова в историческую науку Казахстана- это 5 монографий, более 640 научных статей, подготовка докторов и кандидатов наук, магистров, пожелал студенческой молодежи стать преемниками научного наследия академика. На конференции состоялась презентация 5-томника изданий Т.З. Рысбекова, посвященных истории Западно-Казахстанского региона.

На пленарном заседании конференции выступили академик академии наук РК Х.М.Абжанов, доктор исторических наук, профессор ИРИ РАН (Москва) Д.А.Аманжолова, профессор, член-корреспондент Академии наук РК Б.К.Карибаев, профессор, член-корреспондент Академии наук РК Г.К. Кенжебаев и др.

Накануне прошел **турнир по волейболу, посвященный юбилею Т.З. Рысбекова**, в котором приняли участие спортсмены пяти вузов. В финале победителями стали спортсмены ЗКАТУ имени Жангирхана, волейболисты ЗКГУ заняли второе место. Во второй половине дня гости-участники международной науч-

но-практической конференции, преподаватели и студенты вуза, представители общественности областного центра приняли участие в открытии **именной аудитории юбиляра** в главном учебном корпусе вуза.

Они осмотрели фотографические и информационные стенды, посвященные различным этапам жизни, общественной и научной деятельности Т.З. Рысбекова. Право разрезать ленту в

аудиторию № 215 было предоставлено академику Академии наук РК Х.М.Абжанову и ректору ЗКГУ, академику А.С.Имангалиеву. Выступившие на открытии именной аудитории отметили, что богатое научное наследие академика Т.З.Рысбекова, выставленное в аудитории- монографии, учебные пособия, статьи, несомненно, послужат делу обучения историков нового поколения, а сам факт открытия является свидетельством высокого авторитета ученого.

Вечером на сцене казахского драматического театра состоялась чествование юбиляра. Участники юбилейного концерта осуществили инсценировку студенческих лет профессора, его становления как личности и ученого. Немало интересного почерпнули собравшиеся, посмотрев документальный фильм о виновнике торжества.

Приветственный адрес акима области А.С.Кульгинова зачитал аким г. Уральска М.Р.Мукаев.

Юбиляра поздравили секретарь маслихата М.И.Кульшар, директор Департамента Министерства образования и науки РК Г.И.Кубенова, ученые вузов Казахстана, представители общественности города и области.

Т.З. Рысбекову вручена медаль «Ветеран труда». В большом концерте прозвучали любимые песни именинника.

Собкорр.

ЛАТЫН ӘЛІПБИІНЕ КӨШУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ

2017 жылдың қыркүйек айында М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде парламенттік тыңдауда ұсынылған қазақ тілінің жаңа әліпби жобасын талқылау мақсатында кеңес өткізілді. Кеңеске университеттің ғалымдары, ұстаздары, саясаткерлер, қоғамдық ұйым өкілдері, тілші-ғалымдар, журналистер қатысты. Алқалы жиында тұщымды негіздер айтылып, пікір алмасылды.

Елбасы «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында таяу жылдардағы орындалатын мідеттерді атап көрсеткен: 1. Қазақ тілін біртіндеп латын әліпбиіне көшіру жұмыстарын бастау; 2. «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасы; 3. «Туған жер» бағдарламасы; 4. Қазақстанның қасиетті рухани құндылықтары немесе «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы»жобасы; 5. «Жаһандану әлеміндегі заманауи Қазақстандық мәдениет» жобасы; 6. «Қазақстандағы 100 Жаңа Есім» жобасы. Елбасы осы мақаласында: «Біздерге қазіргі заманғы және болашақты терең түсіне алатын білімді адамдар ауадай қажет» - деген болатын.

Осы орайда, латын әліпбиіне көшу мәселесі – аса үлкен жауапкершілікті қамтиды. Кепелі жиылыста қатысушылар латын қарпі жайында өздерінің сүбелі көзқарастары мен пікірлерін білдірді.

Дөңгелек үстелдің алғы сөзі М. Өтемісов атындағы БҚМУ ректоры, академик А.С. Имангалиевке берілді. Ректор өз сөзінде: «Құрметті әріптестер! Жақында Астана қаласында парламенттік тыңдауда жаңа латын әріптері ұсынылды. Елбасының «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласында бірнеше мақсат қойған болатын, соның бірі – латын қарпіне өту. Бүгінгі бас қосуға мамандардың келгеніне ризамыз. Сөзден нақты іске кірісетін уақыт болды. Қазақстан халқы үшін латын қарпі жат емес. Біздің мақсатымыз - мамандар болып, осы еліміздің азаматтары болып, зиялы қауым өкілдері, соның ішінде қазақ филологиясының маманы ретінде түсіндіру жұмыстарын жүргізу қажет.

Латын әліпбиі тек қазақ тіліне байланысты екендігін Хабар агенттігіне берген сұхбатында анық айтқан болатын. Дүрлігетін негіз жоқ. Латын графикасына көшу - заман талабы, сондай-ақ рухымыз бен санамыздың тәуелсіз болуына септігін тигізеді деп ойын түйіндеді.

Дөңгелек үстелдің модераторы болған Әсет Сембайұлы бұл мәселенің жастарға, еліміздің болашағына байланысты екенін айтты.

Алғашқы баяндама қазақ жазуын латын графикасына көшіру мәселесі бойынша арнайы құралған насихаттық жұмыс тобының мүшесі, филология ғылымдарының докторы Сабыр

Мұрат Бөкенбайұлына берілді. Баяндамашы бұл тақырыптың өзекті мәселе екендігіне және күнделікті талқыланып келе жатырғанын, көршілес ағайындардың латын жазуына өту үрдістерін талқылап, өзімізге лайықталған латын қарпі керектігін айтты. Шын мәнінде, латын жазуына өту - қазақ қоғамына, яғни әлемдегі қазақ қандастарымыздың бір-біріне жақын болуы, қазақ әлемінің түркі әлеміне жақындауы деген сөз. Әлемдік интеграцияға ілесу, әлемдік ақпараттық кеңістікке қол жеткізу деп түсіну қажет деп ойын түйіндеді.

Сөз кезегін насихаттықжұмыс тобының мүшесі, Халықаралық «Қазақ тілі» қоғамының Батыс Қазақстан облыстық филиалының төрағасы Болат Өтеғалиұлына берді. Ол өз сөзінде:

«Бүгінгі мәселеде нақты іске көшетін уақыт келді. Талқыланды, халықаралық жиындар өтті. Елбасының нақты бағдарламасы 2017 жылдың аяғына дейін қазақ тілінің біріңғай стандартын қалыптастыру еді. Әліпбидің жобасы қазақ тілін жаңарту үшін керек. Жаңарту үшін тіл мәселелерін шешу керек. Қуантатыны, сөзден іске көше бастадық. Бізге біріңғай үлгідегі ереже, қазақ тілінің формасына сәйкес төл әліпби керек. Ахмет Байтұрсынов айтады: «Әліпби деген тілге шақ болу керек» деп. Неге тілімізді жаңартып алмаймыз? Неге ережені дұрыстап алмаймыз? Нормасы, заңы бар, сол заңға сүйенген, сол заңға негізделген әліпби бар және оған сәйкес оқыту жүйесі бар тілдің ғана болашағы болады» деген еді.

Келесі сөз п.ғ.д., БҚМУ профессоры Қыдыршаев Абат Сатыбайұлына берілді. Профессор:«Ілгері кеткен жұрттың қатесін енді ілгерлейін деп тұрған жұрттар істесе, көре тұра отқа түскендік болып шығады»-деп, С.Торайғыровтың сөзімен ойын жеткізді.

Ф.ғ.к., аға оқытушы Құспан Ғұмарұлы: Болашақ ұрпаққа ұлттық құндылықтарымызды лайықтап қалдыруымыз керек, оның кепілі – әліпби десе, ф.ғ.д., БҚМУ профессоры Ғабит Қайыржанұлы:Ұлттық мүддеге келгенде кез-келген тіл бірінші орында тұру керектігін жеткізді. Қиындық туғызбай, жақсы жағын алуымыз керектігін, нақты бір жоба қабылданғаннан кейін, біздің университет тарапынан студенттерге түсіндіру жұмыстары болатынын айтты.

Ақкенже БЕРКЕНОВА

РЕКТОРАТТА

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің 2017 жылдың 18 қыркүйегіндегі ректоратында 2017-2018 оқу жылындағы ректорат жұмысының жоспары мен ректораттың құрамы бекітіліп, «2017-2018 оқу жылына СМЖ құжаттарын дайындау туралы» стратегиялық даму және сапа орталығының жетекшісі Г.Н.Сүлейменова ақпарат берді.

Ғылыми кеңесте

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің 2017 жылдың 25 қыркүйегіндегі ғылыми кеңесінде 2017-2018 оқу жылына арналған университет ғылыми кеңесінің жұмыс жоспары бекітіліп, «2016-2017 оқу жылындағы жазғы емтихан сессиясының нәтижесі туралы» оқу-әдістемелік жұмыс жөніндегі проректор Ғ.Қ.Жүсіпқалиеваның және «БҚМУ-дың 2016-2017 жж. арналған жоспарының орындалуы туралы» ғылыми жұмыс және халықаралық байланыстар жөніндегі проректор О.В.Юровтың есептері тыңдалды. Сонымен қатар күндізгі және сырттай оқу түрі студенттерінің диплом жұмыстары/ жобалары, біліктілік жұмыстарының тақырыптары мен сарапшыларының тізімі бекітілді.

Обогащая традиции Дельфийских игр

Венцом насыщенного событиями в жизни студенчества сентября стали 13-е Дельфийские игры молодежи Западно-Казахстанской области, открывшиеся 23 сентября на сцене областного казахского драматического театра.

Уходящие в глубь истории и берущие начало в древней Греции Дельфийские игры были подлинными соревнованиями во всех видах народного искусства.

В Республике Казахстан они стартовали в 2005 году и из года в год становятся все шире и разнообразнее.

Со сцены театра участников нынешних Игр приветствовали представитель Западно-Казахстанского управления по делам молодежи Р.Р.Ашенова и председатель первичной профсоюзной организации вуза, руководитель молодежного объединения, дискуссионного центра «Акикат» ЗКГУ М.К. Сулейменов.

Они пожелали участникам Игр, выступающим в различных номинациях честной, бескомпромиссной борьбы., представили авторитетное жюри в составе известных в области и далеко за ее пределами педагогов, артистов, художников, мастеров народных промыслов. Поздравившая участников Игр член национального Комитета Дельфийских игр, доцент ЗКГУ, лауреат Международного конкурса «Дельфий-2014» К.Д. Айткалиева кратко остановилась на истории игр, их традициях, отметила, что среди участников предыдущих игр от ЗКО есть обладатели золотых медалей и высоких призовых мест, выразила уверенность, что 13-е областные игры откроют новые таланты, которые с честью представят многогранное искусство Западно-Казахстанской области на Республиканском этапе игр.

В течение двух дней в турах Дельфийских игр их участники состязались в номинациях: академическое и эстрадное пение, народная песня, домбра, кобыз, фотография, народный и современный танец, дизайн одежды,

скрипка, фортепиано, тележурналистика, хореографическое искусство, театр, прикладное искусство.

Отрадно отметить, что талантливая молодежь ЗКГУ не подвела и завоевала значительную часть высших призов. О победителях в номинациях мы расскажем в последующих номерах газеты.

Собкорр.

Әлем қарқынды түрде өзгеріп келеді. Бізге озық 30 мемлекеттің қатарына қосылу мақсатында табандылықпен ілгерілей беру керек. Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев биылғы жыл басындағы халыққа Жолдауында Қазақстанның үшінші жаңғыруы басталғанын жариялаған еді. Осы үшінші жаңғырудың нақты тетігі, кілті мен жалғасы мемлекет басшысының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында анық көрініс тапты. Мұнда сананы мағынасыз, мақсатсыз жаңғырту турасында емес, ұлттық болмыстан, ұлттық қабілет-қарымнан айырылып қалмай, осыны әлемдік байлықпен үйлестіріп, уақыт талабын лайықты қабыл алып, елімізді одан әрі жаңғырту жөніндегі міндеттер анық қойылып отыр. Бұл жаңғыру – қазіргі жаһандық сын-қатерлермен күрес жоспары емес, болашаққа бастайтын сенімді көпір болмақ.

Жаңа серпін, жаңа рух

Президент біздің негізгі рухани құндылықтарымыздың даму бағыттарын баяндаған: ғылым, мәдениет, білім. Еліміздің әр азаматы үшін бағдар болып отырған бірігудің және жалпы ұлттық ұқсастықты нығайтудың жаңа концепциясы ұсынылған.

«Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» – ұлттық идеологиялық бағытымыздың кепілі. Ұлттың рухани коды дегеніміз не? Ол – сан ғасырлық тарихи тамырымыз, мирас болып келе жатқан атамұра өнеріміз, өзге елден ерекшелеп тұратын дәстүр-салтымыз, әдет-ғұрымыз, тілдік ерекшелігіміз, діни ұстанымымыз, білім-ғылымымыз, қоршаған ортамыз. Эволюциялық даму ғана ұлттың өркендеуіне мүмкіндік береді. Президентіміздің бағдарламаға құрылған мақаласында ендігі жерде біздің дамуымыздың негізгі бағыттары болатын алғышарттар нақтылы көрсетілген.

Елбасы бағдарламасы – рухани кеңістігіміздің жаңа жаңғыруының жарқын нышаны. «XXI ғасырдағы ұлттық сана туралы» атты бірінші бөлімнің «Бәсекелік қабілет», «Прагматизм», «Ұлттық бірегейлікті сақтау», «Білімнің салтанат құруы», «Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы», «Сананың ашықтығы» атты алты тармақ және «Таяу жылдардағы міндеттер» атты екінші бөлімдегі ойлар мен идеялар ұлттық мемлекеттілікті нығайту мен сақтаудың айқын да нақты көрінісі.

Біз бүгінде жаңашылдықты талап ететін, ертең-ақ ескіге айналатын, жүрісі жылдам дәуірге аяқ бастық. Бұл жағдайда кәсібін неғұрлым қиналмай, жеңіл өзгертуге қабілетті, аса білімдар адамдар ғана табысқа жетеді. Қай заманда болмасын, білімді, көзі ашық, көкірегі ояу адамдар ауадай қажет, осыған орай XXI ғасырда да адамзаттың басты да негізгі құндылықтары білімнен басталатын болады. Бұл бағыттағы жұмыстардың бастауы болып тәуелсіздігіміздің алғашқы күндерінен-ақ қолға алынған жастардың әлемдік білім ошақтарынан тереңдетілген білім алуына мүмкіндік берген «Болашақ» бағдарламасы» саналды. Дүние жүзіндегі өте жоғары деңгейдегі бірақтар университеттерде еліміздің он мыңнан астам түлектерінің оқып, білімін жетілдіріп, шеберлігін шыңдауына мүмкіндік жасалды. Білім

саласындағы жаһандық бәсекеге неғұрлым бейімделген мамандар жаңа сапалық деңгейде халқымыздың игілігіне жұмыс істеуде.

«Болашақтың негізі білім ордаларының аудиторияларында қаланады», - делінген Елбасы мақаласында. «Білімнің салтанат құруы» бөлімінде табысты болудың ең іргелі, басты факторы білім екенін өркім терең түсінуі қажеттігіне назар аударады.

Эволюция деп органикалық дүниенің күрделі және ұзаққа созылған тарихи даму процесін айтады. Жер бетіндегі тіршілік эволюциялық даму процесінің нәтижесінде ғана пайда болды.

Өмір сүру үшін өзгере білу керек, ол жаңа технологияның ағыны алып келетін өзгерістердің бәріне дайын болу деген сөз. Мақалада «Эволюциялық даму қағидасы әрбір қазақстандықтың жеке басының дербес бағдарына айналуға тиістігі» көрініс тапқан.

Мемлекет пен ұлт құрыштан құйылып, қатып қалған дүние емес, үнемі дамып отыратын тірі ағза іспетті. Ол өмір сүру үшін заман ағымына саналы түрде бейімделуге қабілетті болуы керек. Сондықтан заманға сәйкес жаңғыру міндеті барлық мемлекеттердің алдында тұр.

Елбасы өз мақаласында көптеген өте маңызды мәселелерді көтерді. «Таяу онжылдықтардың ұраны - прагматизм», - деп болжап отыр. Прагматизм – өзіңнің ұлттық және жеке байлығыңды нақты білу, оны үнемді пайдаланып, соған сәйкес болашағыңды жоспарлай алу, ысырапшылдық пен астамшылыққа, даңғойлық пен кердендікке жол бермеу деген сөз.

Төл тарихымызға, бабаларымыздың өмір салтына бір сәт үңіліп көрсек, шынайы прагматизмнің талай жарқын үлгілерін табуға болатынын атап өтеді. Халқымыз ғасырлар бойы туған жердің табиғатын көздің қарашығындай сақтап, оның байлығын үнемді, әрі орынды жұмсайтын теңдесі жоқ экологиялық өмір салтын ұстанып келді.

Бағзы замандардан бері ұрпақтан ұрпаққа жалғасып келген ұлттық прагматизм өзгеруі салдарынан еліміздің көптеген өңірлеріндегі түгін тартсаң майы шығатын мыңдаған гектар миялы жерлеріміз экологиялық апат аймақтарына айналғанын нақты мысал келтіре

Происходящие изменения в мировом сознании, катаклизмы техногенного характера, стремительная динамика социально-экономических процессов ставят новые задачи к образованию личности. Необходимость модернизации общественного сознания - веление времени.

О ПЕРСПЕКТИВАХ МОДЕРНИЗАЦИИ профессионального сознания студентов

В статье Главы государства Н.А. Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» (12 апреля 2017) выделяется несколько направлений модернизации сознания молодежи - это: Конкурентоспособность (обладание набором качеств, достойных XXI века в том числе, компьютерная грамотность, знание иностранных языков, культурная открытость);

Прагматизм в поведении (умение жить рационально с акцентом на достижение реальных целей, с акцентом на образование, здоровый образ жизни и профессиональный успех);

Культь знания (образование - самый фундаментальный фактор успеха в будущем);

Эволюционное, а не революционное развитие Казахстана;

Открытость сознания (открытость и восприимчивость к лучшим достижениям).

Модернизация сознания, несомненно, затрагивает и сферу профессионального образования. Пересмотр философии образования, обновление содержания образования требуют модернизации в подготовке педагогических кадров.

Остановимся на психологическом аспекте подготовки педагогических кадров в рамках национальной идеи «Мәңгілік ел», реализованной в обновленном содержании образования. Для

современных педагогических кадров, готовящихся к образовательной практике современной школы, необходимо иметь обязательный набор психологических знаний по таким направлениям как когнитивная, аффективная и социальная психология. Это продиктовано тем, что обновленная программа образования в школе имеет ряд кардинальных отличий от традиционной системы. Главная цель заключается в формировании у учащихся способности применять полученные знания на практике. Для этого ученик должен обладать достаточным уровнем развития познавательных процессов (в особенности неформативным мышлением), обладать навыками саморегуляции и самоконтроля, обладать продуктивными навыками общения.

В вопросе профессиональной подготовки современных педагогических кадров, которым предстоит работать в условиях обновленного содержания, на наш взгляд, важно обратить внимание кафедр на ряд основных моментов:

1. Пересмотр профессиограммы специалиста, создание модели педагога-специалиста новой формации (исследование профессиональной компетентности педагога-специалиста, анализ направлений личностного роста и др.);

2. Научная разработка обновленных образовательных программ

отырып баяндады. Нақты мақсатқа жетуге, білім алуға, салауатты өмір салтын ұстануға, кәсіби тұрғыдан жетілуге басымдық бере отырып, осы жолда әр нәрсені ұтымды пайдалану қажеттігіне үндеудің сыры осында.

Таяу жылдарда жүзеге асырылатын жобалар «Таяу жылдардағы міндеттер» деген екінші бөлімінде нақты көрсетілген. Мұнда айтылған қазақ тілін біртіндеп латын алфавитіне көшіру – заман талабы. Латын қарпіне көшу туралы Елбасы өзінің мақаласында «Латыншаға көшудің терең логикасы бар. Бұл қазіргі заманғы технологиялық ортаның, коммуникацияның, сондай-ақ XXI ғасырдағы ғылыми және білім беру процестерінің ерекшеліктеріне байланысты» деп атап көрсетті. Бұл әлемдік ғылым саласын игеру үшін жасалып жатқан оқу бағдарламасына сәйкес, бүкіл әлем қарым-қатынас жасайтын ағылшын тілін жастарымыздың тезірек игеруіне мүмкіндік жасайды. Сол үшін қоғамдық және гуманитарлық ғылымдар бойынша «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасы жүзеге асырылмақшы.

Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне айрықша іңкәрлікпен атсалысу – шынайы патриотизмнің маңызды көріністерінің бірі. Жалпыұлттық патриотизм ұғымын кеңейтуге бағытталған «Туған жер» бағдарламасы туралы Елбасы өзінің мақаласында жан-жақты түсініктер берген. Бұл бағдарлама халқымызға жаңа рух, жаңа серпін беретіні анық. Соның нәтижесінде, болашақта елін, жерін, халқын сүюге тәрбиеленген, рухты, нағыз қазақстандық жаңа буын пайда болады.

Қазіргі таңда барлық күш пен үміт жастарда. Болашаққа бағдар ретінде М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің әрбір студент жастары Елбасы мақаласында белгіленген бағдарламалық мақсаттарды алға қойған міндеттеріне кіріктіре отырып, еліміздің интеллектуалдық дәрежесінің жоғарлауына үлесін қосады деген сенімдеміз. Жастардың, әсіресе, студент жастардың, интеллектуалды көрсеткіштері олардың тек білім деңгейімен ғана өлшенбейді, сонымен қатар олардың рухани жаңғыруымен де тікелей байланысты. Қазақстан халқының азаматтық сезімін одан бетер нығайтады. Қазақстан халқының қоғамдық келісімінің және бірлігінің нығаюына жағдай жасайтын болады.

Елбасының мақаласында белгіленген бағдарламалық мақсаттарды іске асыру жастар бойындағы патриотизм мен азаматтық сезімін одан бетер нығайтады. Қазақстан халқының қоғамдық келісімінің және бірлігінің нығаюына жағдай жасайтын болады.

Б.С. АЛЬЖАНОВА,
а.ш.ғ.к., доцент, «Болашақ» халықаралық стипендиясының иегері (Ресей Федерациясы, М.Ломоносов ат. Мәскеу мемлекеттік университеті, 2011-2012 жж.).

и технологий, каталогов творческих разработок; внутренних нормативных документов по практикам и т.д.;

3.Для более целостного понимания сути обновленного содержания образования изучение трудов зарубежных ученых К.Роджерса, А.Маслоу, Б.Блума, А.Бандуры, Ж.Пиже, Х.Флавела, Х.Гарнера, Л.Л.Холланда, Т.Парсонса, А.Роя и др.;

4. Проведение диспутов, круглых столов, тренингов среди студентов по развитию качеств прагматизма в поведении (умение жить рационально с акцентом на достижение реальных целей, с акцентом на образование, здоровый образ жизни и профессиональный успех);

5. Совершенствование методики проведения занятий на английском языке по спецдисциплинам с целью повышения конкурентоспособности будущих выпускников (обладание набором качеств, знание иностранных языков, культурная открытость);

6. Работа по научным проектам по исследованию научно-методических основ подготовки педагога для реализации идеи «Мәңгілік ел» в условиях обновленного содержания образования;

7. Научно-теоретическое обеспечение процесса полиязычного образования в вузе в контексте развития национальной идеи «Мәңгілік ел»;

8. Проведение кураторских часов по этнопедагогической и этнопсихологической тематике, ориентированных на сохранение национальной идентичности (сохранение внутреннего ядра национального «Я» при изменении некоторых его черт);

9. Проведение занятий в кружках с целью формирования открытости сознания (открытость и восприимчивость к лучшим достижениям);

10. Участие студентов в областных, республиканских и международных конкурсах, олимпиадах, конференциях для дальнейшего формирования культа знания.

А.С. ИРГАЛИЕВ,
зав.кафедрой педагогики и психологии, к.п.н., доцент

Сапалы білім – болашақтың кепілі

Президент Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы қазақстандық жастардың ертеңіне жолсілтеме тәрзіді. Елбасы «Ел ертеңі – жастар» деп үнемі айтып қана қоймай, үкілі үміт пен мол сенім артып келді.

Мақалада «Білімді, көзі ашық, көкірегі ояу болуға ұмтылу – біздің қанымызда бар қасиет.»-дей келе, ол әрбір қазақстандықтың табысты болуының ең басты факторы білім екенін айқын көрсетеді. Білім арқылы мәдениетті, ұлттық құндылықтарымызды сақтай аларымыз анық.

Қазіргі кезде кәсіби білімді тұлғалар көп сияқты көрінгенімен, мектептерге мұғалімдер, медицина саласында дәрігерлер, т.с.с. жетіспейді. Сол себепті жоғары оқу орнына жыл сайынғы мемлекеттік білім гранты көбейіп келеді. Мысалы, 2016 жылы - 31702, 2017 жылы - 39419 грант бөлінді. Биылғы жылы бұған қоса, облыс әкімдігінің гранты бөлінді. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде Батыс Қазақстан, Атырау облыс әкімдігінің грантымен 230 студент оқитын болды. Бұл Н.Назарбаевтың «Білім ең бірінші кезекте ұлттық экономиканың мамандарға деген сұранысын барынша өтеуге бағдар ұстауы керек.» - деп, алға қойған нақты мақсатымен үндеседі. Бұл мақсаттың жүзеге асуы үшін кәсіптік білім саласы қажетті және бәсекеге қабілетті маман даярлауға баса көңіл бөлуі қажет.

Сапалы білім беруде (оқушы, жұмыс беруші, қоғам, мемлекет) сұраныс берушінің қажетіне кәсіптік дайындықтың сәйкес болуы керек. Алынған білімнің адекваттық проблемасы әлеуметтік өмір шындығында өте қатты алаңдатушылық әкелді. Үздіксіз білім беру мен оның бір формасы ретінде қосымша кәсіптік білім беру идеясын туғызды. Бұл жерде сапа - нарықтық категория, оны қоғам және тұлға сияқты екі басты тұтынушылар тұрғысынан қарастырамыз. Қоғам тұрғысынан, сапалы білім беру - қоғам талаптарын

қанағаттандыратын, экономикалық, әлеуметтік, саяси, мәдени прогресс мүмкіндіктеріне сәйкес келетін білім беру болса, тұлға (студент, ата-ана) тұрғысынан - өзідігінен білім алу, өзіндік даму икемділіктерін иелену мен әлеуметтік бәсекеге қабілеттілік жетістігі. М.Н.Скаткин білім сапасына толықтық пен тереңдік, нақтылық пен жалпылық, ашықтық пен жабықтық, жүйелілік пен тұтастық, саналылық пен қатаңдықты жатқызады.

Кәсіптік білім беру жүйесінде құзыретті маман даярлауда мұндай тиімді форма Германия, Австрия, Дания, Нидерланды, Швейцария елдерінде нәтижелі пайдаланылып келеді.

Швейцарияда еңбекпен қамтамасыз ету жаңа жолға қойылған. Жұмыс берушілердің өздері бакалаврларды жұмысқа қабылдай отырып, жоғары білімнен кейінгі оқуға (магистратураға) жолдама беріп, кейін кәсіби құзыреттілігі жоғары магистрдің кәсіпорынға қайта оралуына аса мән береді. Сонымен қатар, бакалаврлар мен магистрлерді жұмысқа қабылдауда да жұмыс берушілер үшін экономикалық тиімділік орын алған.

Ресейде мектеп және жоғары оқу орнындағы (алдағы жерде «ЖОО» деп беріледі) Сабақтастық дегеніміз - оқытуда пайда болып, дамитын үрдіс құраушыларының бірлігі мен жеке тұлғаның өзіндік оқу іс әрекеті көзденді жүретін педагогикалық үрдіс.

Қазақстанда жоғары кәсіптік білім беруді жетілдіру оқытуды ұйымдастырудың дәстүрлі тәсілдерін өзгерту қажеттігін айқындайды. Академиялық ұтқырлық, көп тілді оқыту, жұмыс берушілер көмегімен студенттің оқу траекториясын анықтау, технологиялық оқыту сияқты әлемдік тиімді формаларды оқу үрдісіне енгізу заман талабына айналды.

Соның бірі - оқыту уақытының көп бөлігі өндірісте, кәсіпорында өтетін, болашақ маман мен мемлекеттің мүддесін біріктіретін құзыреттілікке бағдарлап оқыту моделі. Модельде көрсетілген

А.Б. МЕДЕШЕВА,
физика-математика факультетінің деканы, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент

Университеттің қабылдау комиссиясы 2016 ж. желтоқсан айында ұйымдастырылып, өз жұмысын 2017 жылдың қаңтар айынан бастады. Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық орталығымен бірлесе отырып, жаңа қабылдауды жүзеге асыру бағытында іс-шаралар жоспары құрылды. Жұмыс 2 түрлі бағытта жүзеге асты:

1) кәсіби бағдар беру жұмыстарын жүргізу, соның ішінде, «Мәңгілік ел жастары - индустрияға!» жобасы бойынша;

2) қабылдау комиссиясының техникалық қызметкерлерімен әдістемелік-ұйымдастыру жұмыстарын жүргізу, түрлі көрнекі материалдарды басып шығару, Жоғары білім берудің кәсіптік оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгі қағидаларына енгізілген өзгерістер туралы түсіндірмелі семинар-тренингтер өткізу.

І бағыт бойынша Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық орталығы университет кафедраларына қала және аудан мектептерін бөліп, ата-аналар жиналыстарына қатысу, аудан мектептеріне іссапарларға шығу кестесі құрылды. Университеттің Ғылыми кеңесі мен ректоратта құрылымдық бөлімше жетекшілерінің есебі тыңдалды.

ІІ бағыт бойынша келесі жұмыстар атқарылды: ай сайын техникалық хатшыларға тренингтер ұйымдастырылып, Жоғары білім берудің кәсіптік оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгі қағидалары бойынша тестілеу өткізілді; ЖОО жайында ақпарат қағаздары мен түрлі көрнекі материалдар дайындалды, облыстық газетте университеттегі мамандықтар жайында арнайы жарнама беті басылды, әрбір мамандық туралы түсінік беретін папкалар дайындалды, аталмыш папкаларда ақпаратпен қоса бейнесуреттер берілді.

Қабылдау комиссиясының жауапты хатшысы Астана қаласы ҰТО-да ұйымдастырылған семинарға (маусым, 2017) қатысып, барлық мәліметтерді алып келді, 2017 жылғы 1 маусымнан бастап қабылдау комиссиясы негізгі міндеттеріне кірісті.

Университетке азаматтарды қабылдау Қазақстан Республикасы Үкіметінің 19.01.2012 ж. №111 қаулысымен бекітілген (2017 ж. өзгерістер еңгізілген) «Жоғары білім берудің кәсіптік оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгі қағидаларына» сәйкес ҰБТ мен КТ нәтижелері бойынша берілген сертификат балдарымен конкурстық негізде азаматтардың арыздары бойынша жүзеге асырылды. Жоғары білімі бар талапкерлер үшін қысқартылған мерзімге әңгімелесу негізінде оқуға қабылдау өткізілді.

Жоғары білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидалары және ҚР Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 25 сәуірдегі №153 бұйрығына сәйкес қабылдау комиссиясы шығармашылық мамандықтарға 2017 жылдың 1 маусымынан бастап 7 шілде аралығында құжаттарды қабылдау жұмысын жүргізді.

Қабылдау комиссиясы құжаттарды қабылдас алдында ректордың бұйрығымен шығармашылық емтихандардың кестесі және №013–268 бұйрығы бойынша шығармашылық емтиханды қабылдайтын пәндік комиссиялар құрамы мен №013–269 бұйрығы бойынша шығармашылық емтиханның апелляциялық комиссия құрамы бекітілді.

Шығармашылық емтихандарға қатысу үшін 530 талапкер өтініш білдірді. Соның ішінде 510 талапкер шығармашылық емтихандарға қатысты (20 – келген жоқ). Шығармашылық емтихандарға өтініш білдірген 530 талапкер ҰТО-ның базасына тіркеліп, шығармашылық емтихандар 08-13.07.2017 ж. аралығында өтті, 14.07.2017 ж. шығармашылық емтихандар қорытындысының ведомостісі қабылдау комиссиясы төрағасының қолымен бекітілді. Кесте бойынша өткізілген шығармашылық емтихандардың өту барысы бейнекамераға түсірілді.

Талапкерлер 12 мамандық бойынша шығармашылық емтихандар тапсырды. Кешенді тестілеуге қатысуға өтініштерді қабылдау 1 маусым мен 25 маусым аралығында жүзеге асты. Кешенді тестілеу 2017 жылдың 19, 20, 21 шілде күндері өткізілді. Кешенді тестілеуге 2031 (2016 ж. – 2419) талапкер қатысты. Соның ішінде, БҚМУ базасында 5 пәннен 553 талапкер қатысса, ТжКО білімнен кейін 1033 талапкер қатысты. Қалған 445 талапкер ТКТ-ны Жәңгір хан атындағы БҚАТУ-да тапсырды. ТКТ-ны БҚМУ базасында тапсырған 553 талапкердің 105-і 5 пәннен тест тапсырып (4 пәннен

БҚМУ-да өткен қабылдау емтихандарының қорытындысы

2016 ж. – 758, 2015 ж. - 982, 2014 ж. - 1453, 2013 ж. - 794, 2012 ж. - 531) шектік 50 балдан асып отыр, бұл 48,3 % (2016 ж.- 32,8%, 2015 ж. - 34,7%, 2014 ж. - 35,1%, 2013 ж. - 21,1%, 2012 ж. - 33,9 %) пайызды құраса, 59 талапкер 5 пәннен (4 пәннен 2016 ж. – 1661, 2015 ж. - 1849, 2014 ж. - 2685, 2013 ж. - 5958, 2012 ж. - 1033) 50 шектік балл көлемін жинай алмады, бұл 56,1 (2016 ж. - 67,2%, 2015 ж.- 65,4%, 2014 ж. - 64,9%, 2013 ж.- 78,8%, 2012 ж.- 66,0%) пайызды құрап отыр.

Биылғы жылдан бастап колледж бітіруші түлектер өз мамандығына сәйкес мамандыққа түсу үшін екі пәннен ТКТ (шығармашылық мамандықтарды есептемегенде) тапсырды. Колледжіден кейін сәйкес мамандыққа 958 (шығармашылық мамандықтарды есептемегенде) талапкер екі пәннен ТКТ тапсырды. Соның ішінде, 65-і (6,7%) шектік 35 балды жинап отыр. Колледжіден кейін сәйкес мамандыққа екі пәннен тапсырған 958 талапкердің 893-і шектік 35 балдан (93,3%) өтпеді. 2 пән бойынша ТКТ тапсырып, шығармашылық емтиханға қатысқан талапкерлер саны – 75 (7,2%), соның ішінде, 73-і (97,3%) шектік 5 балды жинай алмады.

Орташа балл 5 пән бойынша (шығармашылық мамандықтарды есептемегенде)– 51,9% (4 пән бойынша 2016 ж. - 32,8%, 2015 ж. - 33,5%).

Орташа балл 2 пән бойынша (шығармашылық мамандықтарды есептемегенде) – 22,2%. Жалпы білім грант конкурсында БҚМУ 1904 талапкерден өтініштер қабылдады (2016 ж. – 1875, 2015 ж. - 1831, 2014 ж. - 1962, 2013 ж. - 3169). Соның ішінде, 104-і колледжіден кейін, 1800-і ҰБТ-дан кейін. Республикалық конкурстық комиссия жұмысының қорытындысы бойынша М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетіне 314 (2016 ж. – 207, 2015 ж. - 309, 2014 ж. - 317) мемлекеттік білім гранты бөлінді. Соның ішінде, жалпы конкурс бойынша - 238 (2016 ж. – 137, 2015 ж. - 119, 2014 ж. - 167), «Мәңгілік ел жастары- индустрияға!» жобасымен 60 грант (2016 ж. – 70, 2015 ж. - 190, 2014 ж. - 150 грант), 9 айлық тілдік дайындық курсынан кейін 16 грант (2016-2017 оқу жылы бойынша 33 тыңдаушы университет базасында дайындық бөлімінде оқып, ТКТ-ға қатысты).

«Мәңгілік ел жастары- индустрияға!» жобасы аясында оқуға қабылдау бойынша М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетіне 2017 - 2018 оқу жылына арналған мемлекеттік білім беру тапсырысынан төменде көрсетілген мамандықтар бойынша келесі квоталар бекітілді :

«Мәңгілік ел жастары- индустрияға!» жобасы бойынша мемлекеттік білім грант квотасы (2014 – 2017 о.ж.):

№	Шифр	Мамандық	2014 ж. грант саны	2015 ж. грант саны	2016 ж. грант саны	2017 ж. грант саны
	5B010100	Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу	8	10	-	5
	5B010200	Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі	15	15	-	-
	5B010900	Математика	17	15	10	5
	5B011000	Физика	15	15	10	10
	5B011100	Информатика	15	15	-	2
	5B011200	Химия	15	10	10	5
	5B011300	Биология	10	15	10	6
	5B011400	Тарих	10	10	10	5

	5B011600	География	5	5	10	5
	5B011700	Қазақ тілі мен әдебиеті	20	15	10	7
	5B011900	Шет тілі: екі шет тілі	20	15	-	5
	5B072100	Органикалық заттардың химиялық технологиясы	-	10	-	-
	5B072000	Бейорганикалық заттардың химиялық технологиясы	-	20	-	-
	5B070400	Есептеу техникасы және бағдарламалық қамтамасыз ету	-	20	-	-
	5B012300	Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану	-	-	-	5
Барлығы			150	190	70	60

2017-2018 оқу жылында университетімізден 11 педагогикалық мамандық сол конкурсқа қатыстырылды.

Осы әлеуметтік жоба бойынша ағымдағы жылдың маусым айынан бастап Маңғыстау, Жамбыл, Қызылорда, Алматы, Оңтүстік Қазақстан облыстарының жастарымен проректорлар басшылығымен жұмыс топтары кәсіби бағдар және кеңес беру жұмыстарын жүргізді.

«Мәңгілік ел жастары - индустрияға!» жобасы аясында атқарылған жұмыстар нәтижесінде 151 талапкер (698 ішінен) өтініш бланкісінде М.Өтемісов атындағы БҚМУ-ды бірінші етіп белгіледі.

Республикалық конкурстық комиссия жұмысының қорытындысы бойынша М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетіне **314** мемлекеттік білім гранты бөлінді. Соның ішінде **38** «Алтын белгі» иегері (2010 ж. – 5, 2011 ж. – 10, 2012 ж. – 7, 2013 ж. - 3, 2014 ж. – 2, 2015 ж. - 5, 2016 ж. - 10)

«Алтын белгі» иегерлерінің БҚМУ-ды таңдауы университеттің басқа оқу орындары арасында беделінің бар екендігін көрсетеді.

Грантпен қабылданған студенттердің ішінде:										
		Алтын белгі	Автономды білім беру ұйымдары (Назарбаев зияткерлік мектебі)	Халықаралық олимпиадалар мен ғылыми жарыстардың жеңімпаздары	Спорт жарыстарының жеңімпаздары	Жетім балдар	I, II топтағы мүгедектер, бала кезінен мүгедектер, мүгедек балалар	Қазақ диаспоры	Соңыс ардагерлеріне және соғыс мүгедектеріне	Техникалық және кәсіптік білім беру
Мемл. тапсырыс бойынша	2014	2	-	1	1	7	4	-	-	-
Мемл. тапсырыс бойынша	2015	5	2	1	1	6	4	1	1	-
Мемл. тапсырыс бойынша	2016	10	2	-	4	12	8	-	-	14
Мемл. тапсырыс бойынша	2017	38		1		7	10			

2017 жылы «Жоғары білім берудің кәсіптік оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгі қағидаларын бекіту туралы» ҚР Үкіметінің 19.01.2012 жылғы №111 Қаулысына өзгерістер енгізілуіне сәйкес, биылғы жылы педагогикалық мамандықтарға оқуға қабылдау арнаулы емтихандардың нәтижесі бойынша жүргізілді.

Арнаулы емтихандар 2017 жылдың 20.06.-18.08.2017 ж. аралығында №4 ғимараттың 205-дәрісханасында өткізілді.

Арнаулы емтиханды ұйымдастыру және өткізу үшін университет ректорының бұйрығымен комиссия құрамы бекітілді.

Арнаулы емтиханның мақсаты педагогикалық мамандықтарға түсу кезіндегі оқуға түсушілердің педагогикалық қызметке бейімділігін айқындауға бағытталған, сонымен қатар, талапкерлердің дара қабілеттерінің және жекелік бағыттағы кәсіпті меңгерудегі тұлғалық алғы шарттарының болуын тексеру болып табылады.

Арнаулы емтихан педагогикалық жағдаяттан тұрды. Талапкерлерге педагогикалық жағдаят ұсынылды, сол бойынша талапкер өз ойларын қағаз бетіне жазып, шешімін тапты. Арнаулы емтиханның қорытындысы “өтті” немесе “өтпеді” деген нысанда бағаланды.

Нәтижесінде, жоғарыда аталған уақыт аралығында университетіміз бойынша **1393** (2016 ж.-1952) талапкер арнаулы емтиханды тапсырып шықты.

18.08.2017 ж. Ұлттық тестілеу орталығының нұсқаулығы бойынша арнаулы емтиханның базасы жабылды.

Арнаулы емтихан қорытындысы бойынша педагогикалық мамандықтарға **734** (2016 ж.-882) талапкер, соның ішінде **3** (2016 ж.-14) талапкер шартты түрде қабылданды.

2017 жылдың 28 тамызында студенттер қатарына қабылдау өткізілді. 2017 жылы бакалавр мамандығына **314** (2016 ж. - 204, 2015 ж. - 299, 2014 ж. - 308, 2013 ж. - 192) студент мемлекеттік білім беру гранты негізінде қабылданды: күндізгі оқу бөліміне 303 (2016 ж. -191, 2015 ж. - 290, 2014 ж. - 272, 2013 ж. - 175) студент; сырттай оқу бөліміне 11 (2016 ж.-13, 2015 ж. - 9, 2014 ж. - 36, 2013 ж. - 17) студент.

Қабылдаудың нәтижесі бойынша оқудың күндізгі бөліміне орта білімнен кейін – **1087** (2016 ж. - 1110, 2015 ж. - 1094, 2014 ж. - 1103, 2013 ж. - 1058) талапкер, соның ішінде **4** (2016 ж. - 33) талапкер шартты түрде қабылданды.

Орта кәсіптік білімнен кейін – **66** (2016 ж. - 122, 2015 ж. - 62, 2014 ж. - 30, 2013 ж. - 38) талапкер, соның ішінде **7** талапкер (2016 ж. - 38) шартты түрде қабылданды.

Барлығы – **1121** (2016 ж.-1232, 2015 ж.-1156, 2014 ж. - 1133, 2013 ж. - 1096) талапкер.

Сырттай оқу түріне орта кәсіптік білімнен кейін – **91** (2016 ж. - 111, 2015 ж. – 121, 2014 ж. - 272, 2013 ж. - 186) адам, ал жоғары оқу орнынан кейін – **189** (2016 ж. - 186, 2015 ж. – 168, 2014 ж. - 364, 2013 ж. - 252) адам қабылданды.

Барлығы – **280** (2016 ж.-297, 2015 ж. – 289, 2014 ж. - 636, 2013 ж. - 438) талапкер.

2017-2018 оқу жылына университет **52** бакалавриат (2016 ж. - 47) мамандығы бойынша барлығы **1401** (2016 ж.-1529, 2015 ж. – 1445, 2014 ж.-1769, 2013 ж.-1534) студент қабылдады.

ҰБТ тесттерінің спецификациясының өзгеруі (бейіндік пәндері бойынша ашық сұрақтардың енгізілуі, екінші бейіндік пәннің қосылуы), ҰБТ тапсырғаннан кейін ҚР БжФМ бекіткен шектік деңгейінен өтпеген (50 балдан) бітірушілер санының ұлғайуы, орта білімнен кейін сырттай оқу түрінің жабылуы, техникалық және кәсіптік білім түлектеріне кешенді тестілеудің жаңа форматы енгізілуі сияқты биылғы жылдың төмен деңгейін ескере отырып, күндізгі бөлімге ақылы негізінде қабылданған талапкерлердің сандық көрсеткіші жаман емес деуге болады.

Язык мой – друг мой

Народная мудрость гласит: «Сөзден асқан байлық жоқ, тілден асқан жүйрік жоқ» («Нет богатства выше слова, нет скакуна быстрее языка»). В весомой правоте этого изречения можно было убедиться, посетив мероприятия в рамках завершившейся в стенах нашего университета декады, посвященной Дню языков народов Казахстана.

Декада под девизом «Мәңгілік ел» - начинается с родного языка, с родного края» стартовала в актовом зале вуза 15 сентября. Под звуки фанфар ведущие - студенты филологического факультета университета Назым Жеткерова, Тимур Мурзагалиев и Айханым Абжалиева, свободно владея казахским, русским и английским языками знакомят с программой декады и задают многоязычный тон предстоящим событиям форума.

Со словами поздравления к участникам праздника обратилась проректор вуза по воспитательной работе, кандидат филологических наук, доцент Т.М. Даришева. Она подчеркнула важность проводимой декады, ее задачи, вытекающие из программной статьи главы государства, Президента страны Н.А. Назарбаева «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания», отметила, что сегодняшним студентам университета самым непосредственным образом придется нести в массы языковую политику государства, быть гарантами единства и дружбы многоязычного населения, призвала их воспользоваться широкими возможностями, предоставляемыми материально-технической базой университета, профессорско-преподавательским составом старейшего вуза страны. Подчеркнув непреходящее значение родного языка, переживающего в эти дни реформу своего алфавита, Т.М. Даришева остановилась на роли русского и английского языков в получении молодыми специалистами новейшей информации во всех отраслях, отметила необходимость развития языков всех 130 этносов, населяющих нашу страну, в процессе которого будущие педагоги примут самое активное участие, пожелала плодотворной работы в ходе всех запланированных мероприятий декады.

Директор института «Мәңгілік ел», профессор А.С.Тасмагамбетов остановился на историческом пути, пройденном Казахстаном за 25 лет Независимости, внимании и заботе, проявляемой в казахстанском обществе языком народов страны, отметил, что такие понятия как дружба и единство народов, государственность нельзя рассматривать вне контекста языковой политики, поблагодарил преподавателей и студентов филологического факультета за многогранную работу, проводимую ежегодно в рамках декады.

«Язык-основа - любой культуры», - подчеркнул, обращаясь

к участникам декады декан филологического факультета З.Ж.Мутиев, - призвал их к неустанному пополнению знаний и навыков, столь необходимых сегодня для формирования высококвалифицированных специалистов.

С поздравлениями и пожеланиями к преподавателям и студентам вуза обратились на открытии декады руководитель отдела областного Департамента языков Г.К. Бисенгалиева, заведующая сектором областной библиотеки имени Ж.Молдагалиева А.Р.Нуфтуллина, специалист отдела рекламы и связи с общественностью областной библиотеки для детей и юношества имени Х.Есенжанова С.С.Быков.

На открытии декады с чтением своих произведений выступили молодые поэты-студенты филологического факультета. Их имена еще мало знакомы окружающим, но постоянная учеба и поиск, безусловно, помогут им стать настоящими поборниками слова, высококвалифицированными специалистами-языковедами. На открытии декады прозвучали песни о богатстве и красоте родного языка, зрители по достоинству оценили и танцы народов Казахстана в исполнении студенческих групп и коллективов.

Одним словом, праздник удался.

В ходе дальнейших мероприятий декады, в течение 10 дней состоялись заседания «круглых столов» по вопросам развития и функционирования языков в Казахстане, кураторские часы, дебаты, интеллектуальные игры, встречи с учеными-языковедами, поэтические состязания в жанре «мушайра», защиты студенческих проектов, вечера поэзии. О них мы расскажем в последующих номерах газеты.

Н. КУАНГАЛИЕВ

ТУҒАН ТІЛІМ, ТҰҒЫРЫҢ БИІК БОЛҒАЙ!

Тілден биік асқар жоқ,
Тілден асқан байлық жоқ,
Тілден терең теңіз жоқ.

Ғ.Мүсірепов

Тіл – әрбір ұлттың намысы, оның қаны мен жаны, ожданы мен ары, тыңдаушысының құлағына естіліп, сыртқа шығатын кестелі ойдың үні, ұлттық белгі, халықтық мұра, дүниетаным құралы. Тілдің көмегімен бізді қоршаған әлемді танимыз, білімді, ғылымды игереміз, тамыры тереңнен бастау алар тарихымызды саралаймыз, рухани байлығымызды кеңейтеміз. Сондықтан да адам баласының қастерлі байлығының бірі – тіл болып қала беретініне ешкім де дау тудырмай. Тіл арқылы ұлттың тарихы, мәдениеті, салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы, өмірлік танымы мен ұстанымы, мінезі, жалпы арман-мұңы ұрпақтан-ұрпаққа жалғасын тауып, сабақтасып отырады. Тіл жоқ жерде ұлт та жоқ. Демек, тіл қай ұлттың болмасын тарихы мен тағдыры, тәлімі мен тәрбиесінің негізі, қатынас құралы болып қала береді.

Әр тіл өзінше бір әлем. Қай халықтың болса да алтын діңгегі, ұлттық санасының негізгі іргетасы, тектілік белгісі, қозғаушы күші. «Тілден артық қазына жоқ, тілден артық қасиет жоқ» деген сөз тауып айтылғандай. Қазақ жері қаншалықты кең байтақ болса, тілі де соншалықты бай.

Өткен ғасырлардағы ата-бабаларымыздың жырларын, ән-күйлерін, ертегі-аңыздарын, мақал-мәтелдерін, тарихын атадан балаға жеткізуші – қасиетті ана тіліміз. Қазақ халқының бүгінгі ұрпағы мақтанғысы келсе, артына осыншама тіл байлығын қалдыра білген бабаларымен мақтана алады. Мағжан ақынның:

Ерлік, елдік, бірлік, бақ, ардың,

Жауыз тағдыр жойды бәрін не бардың.

Алтын күннен бағасыз бір белгі боп,

Нұрлы жұлдыз, бабам тілі, сен қалдың - деуі осыны айғақтай түседі.

Ана тілінің күші мен құдіретін туған халқымыз әуелден-ақ бағалап, сөз өнерін бар өнердің басы деп санаған. «Өнер алды – қызыл тіл», «Тіл тас жарады, тас жармаса, бас жарады», «Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні бар» деген сөздері халқымыздың орынды сөзге қандай мән бергенін көрсетеді. «Сүйемін туған тілді – анам тілін, Жеректе жатқанымда-ақ берген білім»-деп С.Торайғыров жырлағандай, ана тілі ананың ақ сүтімен, ананың әлдімімен, бесік жырымен құлаққа сіңіп, бойға дариды. «Ана тілі» деп аталуының себебі де осы емес пе? Ана тілін қадірлеу – мемлекетіңді, ұлтыңды, өзіңді қадірлеу.

Бүгінгі күні қазақ тілінің мемлекеттік биік мәртебесіне лайық деңгейде қызмет атқару қажеттілігі заман талабынан туындап отыр. Мемлекеттік тілдің мәртебесін арттыру – бүкіл халықтық іс. Еліміз нық сеніммен болашаққа қадам басқан кезінде мемлекеттік тіл – қазақ тілінің қолданыс аясының ауқымы ана тілінің қадірін ұғынып, қасиетін пайымдаған барша жанашыр азаматтарды алаңдатыры сөзсіз. Бүгінгідей аумалы-төкпелі заманда елдің бірлігі, ұлттардың достығы ауадай қажет екендігі баршаға аян. Осы достықты жалғастырып, нығайта түсетін маңызы зор құралдың бірі, әрине, тіл.

Біздің барша ұлттық келбетіміз бен болмысымыз, салт - санамыз бен дініміз де осы ұлттық мәдениет пен тілімізде жатыр. Тәуелсіз елдің елдігі жас ұрпағын парасатты да білімді, іскер де қабілетті, отансүйгіш те ұлтжанды тұлға етіп қалыптастыруда тіліміздің маңызы ерекше. Сондықтан әр адам өз ана тілін көзінің қарашығындай қорғауға, оның орынсыз шұбарлануының қандайына болса да қарсы тұруға тиіс. Тілі жоғалған халықтың өзі де жоғалады демей ме?!

Кей жастардың сөз саптауына, қазақ тілінде бірдеңе сұрай қалсаң міңгірлеп жауап беруге жалтаратынына, оның орнына орыс тіліне жүгіне салуды жөн көріп тұратын замандастарымды көргенде қарның ашиды. Тіліміздің бөтен сөздермен шұбарлануы, сөйлеу мәдениетіміздің төмендеп бара жатқанын көргенде басқа ұлттың алдында ұялатындай деңгейге жетіп қалдық па деген ой мазалайды. Ата-бабамыздан мирас болып келе жатқан қасиетті ана тіліміздің құрдымға кетуіне жол бермеуіміз керек. Тіліміздің келешегін кемел, болашағын биік, тұғырын берік ұстаймыз десек мәңгілік құламас бәйтерекке айналдыруымыз керек. Өз тілімізде сөйлеп тұрса да, тілінің жұтаңдығы, ойын толыққанды еркін жеткізе алмай жататындар да жоқ емес. Ана тілімізде келістіре сөйлеп, тіл байлығымызды кеңейтеміз деген адам кітапхана есігін сағындырмай ашып тұрса жөн болар еді. Әрі кетпей-ақ, ниеттенген адамға ғаламтор арқылы да кітап беттерін парақтауға еш кедергі жоқ. Қанша тіл біліп, қанша елдің ілімін иегрсек те артықтық емес, әрине. Бірақ, отаншылдық сезім - патриотизмнің, ұлттық рухтың құлдырауына ешқашан да жол бермеуіміз керек.

«Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні» демекші, қорыта келгенде айтарым, кеудесінде жүрегі «мен қазақпын» деп соғатын азамат өзінің ана тілін шексіз сүйіп, оның сақталып, келешек ұрпаққа аманат етіп қалдыруы үшін аянбай тер төгіп, қызмет етуі керек. Қашан да ұлттық құндылығымыз болып қала беретін тіліміздің болашағына әрбір адам бейжай қарамай, қайта сол зор жауапкершілікті жекелей сезіне білсе екен деймін. Сонда ғана біздің ана тіліміз – қазақ тілінің болашағы жарқын, келешегі кемел болары ақиқат. Туған тіліміздің тұғыры қашан да биік болсын!

Айсана МАХМУДОВА,

география мамандығының 01411а-тобының студенті

Жыл сайынғы дәстүр бойынша биыл да Қазақстан Республикасының тілдер мерекесіне орай 18-22 қыркүйек аралығында «Тіл – алаштың ары, бұлқынған асау намысы» атты апталық өтті.

Тіл-алаштың ары, бұлқынған асау намысы

Апталық аясында төмендегідей шаралар өткізілді:

«Тіл – татулық тірегі» атты тақырыпта қабырға газетінің байқауы.

Университетіміздің 85-жылдығына арнау.

«Алаш туы астында күн сөнгенше сөнбейміз» атты қаламгерлер байқауы.

«Тіл-алаштың ары, бұлқынған асау намысы» атты қорытынды кеш.

1998 жылы 20 қаңтарда Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев Республика халықтарының ұлттық байлығы тілді қорғау мақсатында 22 қыркүйекті «Қазақстан халықтарының тілдер күні» деп жариялаған еді. Атаулы мереке жаратылыстану-география факультетінің назарынан тыс қалған емес. Әрдайым студенттеріміздің белсене араласуымен жоғары деңгейде шаралар өтіп тұрады. 22 қыркүйек күні өткен қорытынды кешке факультетіміздің профессор-оқытушылар құрамы мен студенттері қатысты. Кеш биология ғылымдарының кандидаты, доцент, жаратылыстану-география факультетінің деканы Кайсағалиева Гүлжахан Смайловнаның құттықтау сөзімен салтанатты түрде ашылды. Сағатбаев Марлен, «Ақкербез» би ұжымы, Бекқазы Малика, Маумен Райгүл, Бердіқожаева Ғалиябану, Сүндетова Нұрай, Артаева Мадина, Жанакова Алтынай сынды студенттер өз өнерлерін ортаға салып, кештің сәнін келтірді. Кеш соңында аталған студенттер Алғыс

хаттармен марапатталды. Апталық қорытындысы бойынша қабырға газеті байқауында I орынды Б-15 тобы, II орынды хтов-11, хтнв-11 топтары, III орынды Г-13, Х-11 топтары иеленді. Университетіміздің 85 жылдығына ерекше арнау өлең жолдарымен жүлделі I орынды Нұрғалиева Айкүн иеленсе, II орынды Жасұланова Гүлназ, III орынды Тоғайбай Қарлығаш еншіледі. «Алаш туы астында күн сөнгенше сөнбейміз» атты қаламгерлер байқауында I орынды Қанатова Арайлым, II орынды Калилуна Нұрайна, III орынды Ізімбетова Арайлым сынды дарынды студенттеріміз иеленіп, жеңіс тұғырынан көрінді.

Қазақ тілі – халқымыздың тарихы, шежіресі, арманы мен үміті, қайғысы мен қуанышы, күллі рухани өмірінің үні. Қазақ тілі – халқымыздың өткен ұрпағын тарихи біртұтастық, ажырамас бірлік жағдайда мәңгілік біріктіретін ең сенімді құрал. Мен әлемдегі ең бай, ең сұлу тілдердің бірі – қазақ тілінің құдіретіне әрдайым сенемін. Тіліміз бірлігіміздің тірегі, халқымыздың ұлттық байлығы. «Өзге тілдің бәрін біл, өз тіліңді құрметте» - деп Қадыр Мырзалиев атамыз айтқандай, өзге тілді білгенімізбен, халқымыздың ұлттық байлығы өз тілімізді ұмытпайық!

Сымбат ТҰРПЫМАНОВА,

жаратылыстану-география факультетінің 4-курс студенті

ПЕРЕХОД НА ЛАТИНИЦУ – ВЕЛЕНИЕ ВРЕМЕНИ

12 сентября в нашем вузе проведено заседание «круглого стола» на тему « Вопросы введения единого стандарта алфавита государственного языка на латинской графике».

Открыв мероприятие вступительным словом и поприветствовав ученых, представителей Республиканских, областных, городских средств массовой информации, студентов, ректор университета академик А.С. Имангалиев, отметил, что данной проблемой ученые вуза занимаются на протяжении уже ряда лет.

Он указал на огромный общественный резонанс, вызванный программной статьей главы государства, широкую поддержку населением страны вопроса перехода с 2025 года государственного языка на латинскую графику.

А.С. Имангалиев подчеркнул важность предстоящей, третьей в течение века крупной реформы казахского алфавита, сказал об огромной роли и практическом вкладе научной общест-венности в предстоящую реформу.

11 сентября на Парламентских слушаниях представлен Проект нового алфавита казахского языка, поэтому руководитель вуза призвал участников заседания «круглого стола» принять активное участие в обсуждении проекта, внести конкретные предложения, а самое главное - начать работу по разъяснению положений Проекта широкой общественности.

Модератор встречи, директор института «Мәңгілік ел», А.С.Тасмағамбетов также подчеркнул важность поднимаемой на встрече темы, он предоставил слово известным в области ученых-языковедам, не первый год занимающимся вопросами совершенствования и функционирования казахского алфавита.

Первым выступил руководитель отдела областного Департамента внутренней политики Б.Х. Нарымбетов, он отме-тил, что перевод казахского алфавита на латиницу выведет алфавит на новую, более современную нишу международного интернет-пространства и сферу высоких технологий..

Доктор филологических наук, член недавно созданной пропа-гандистской рабочей группы по переводу казахского алфавита на латинскую графику - М. Б. Сабыр акцентировал свое внимание на масштабе предстоящих подготовительных работ, которые при их удачном проведении позволят более глубокому сближению казахов всего мира, и в конечном счете, помогут тесному инте-грированию казахстанской экономики в мировую.

Предстоящая реформа является исторической вехой в духовно-культурном развитии страны, и нужен взвешенный

и основательный подход к вопросу перехода на латиницу - с обеспечением всенародного участия населения в обсуждении Проекта, - отметил далее докладчик. Он остановился на явном не-совершенстве существующего казахского алфавита, потерявшего немало после реформирования алфавита Ахмета Байтурсунова, также перечислил сложности при переводе казахской лексики на русский и английский языки, которые по принятии нового алфавита должны быть устранены.

Председатель международного общества «Қазақ тілі» Б.О.Жексенғалиев остановился на проблемах, возникающих сегодня в соблюдении фонетической специфики, норм артикуля-ции, закона сингармонизма казахского языка. Отметил известный факт - сегодня при пользовании итернетом, он «не видит» ошибок в правописании казахских слов. Проект призван выправить это положение. Докладчик подчеркнул, что переход на латиницу не должен стать очередной компанейщиной и осуществиться сиими-нутно, поскольку - впереди большая вдумчивая работа.

Доктор филологических наук А.С. Кыдыршаев отметил,что работа над Проектом не терпит поверхностного подхода, что смена алфавита затронет только казахский язык и использу-емая кириллица никаким образом не пострадает. Латиница, по его мнению, выдержала многолетнее испытание временем, 80% народов мира освоили эту графику, переход на латиницу - это требование прагматизма, и он важен как Флаг и Гимн государства, но при условии,что необходимо довести Проект до совершенства.

Кандидат филологических наук, преподаватель вуза, К.Г.Аронов отметил, что предлагаемый Проект не должен стать единственным. Еще необходим большой обмен мнениями язы-коведов и экспертов, и приспособление алфавита к стандартам компьютерных технологий сами по себе не решат всех проблем, он также высказал свои соображения по имеющимся в Проекте недоработкам.

Доктор филологических наук, профессор Г.К. Хасанов пре-достерег от поспешного принятия норм Проекта, отметив, что практика Узбекистана и Азербайджана при реформировании алфавита своих языков показывает необходимость последова-тельной аналитической работы.

Руководитель Западно-Казахстанского областного

Департамента языков А.А. Мынбаева отметила, что сегодня важна кропотливая работа над едиными стандартами, обучение будет следующим этапом.

Участники заседания «круглого стола» поделились мнениями по широкому спектру вопросов организационного и технического характера.

Завершая работу заседания, Асет Сембаевич подытожил вы-сказанные предложения, призвал ученых целенаправленно, без излишних эмоций продолжить работу над разъяснением Проекта студенческому сообществу и населению, внести свой вклад в ра-боту по подготовке единого стандарта алфавита государственного языка на латинской графике исключительно в научном ключе, с учетом пожеланий широких слоев населения страны.

Вы видите сканированную страницу зачетной книги студен-та на латинице образцаа 1941 года . Принадлежала она студенту исторического факультета Файзулле Гумаргалиеву, призван-ному на фронт после первого курса обучения и погибшему на Сталинградском фронте. Зачетка передана племянницей бойца, преподавателем кафедры иностранных языков Н.Б. Куангалиевой в военно-исторический музей университета.

Собкорр.

Латын әліпбиіне көшу – ана тілімізді жаңғыртудың, рухани кемелденудің негізі

Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласының жарық көруі – еліміздің саяси өміріндегі елеулі оқиға. Рухани сілкініс тұрғысында қабылданған бағдарламалық маңызды құжатта салмақты елдік мәселелер көтерілді. Соладың бірі – таяу жылдардағы міндеттер сапында аталған қазақ тілін біртіндеп латын әліпбиіне көшіру жұмыстарын бастау мәселесі. Бұл ұлттық мәселе бүгін ғана қозғалып отырған жоқ. «Қазақстан-2050» Стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың 2012 жылғы Қазақстан халқына арнаған Жолдауында: «Біз 2025 жылдан бастап әліпбиімізді латын қарпіне, латын әліпбиіне көшіруге кірісуіміз керек. Бұл – ұлт болып шешуге тиіс принципті мәселе. Бір кезде тарих бедерінде біз мұндай қадамды жасағанбыз. Балаларымыздың болашағы үшін осындай шешім қабылдауға тиіспіз және бұл әлеммен бірлесе түсуімізге, балаларымыздың ағылшын тілі мен интернет тілін жетік игеруіне, ең бастысы – қазақ тілін жаңғыртуға жағдай туғызады», - делінген-ді.

Қазіргі дәуір тәжірибесі әлемдік ақпарат кеңестігіне өтудің төте жолы ретінде латын жазуын таниды. Түсінген тұлғаға латын әліпбиі арқылы әлеми ақпарат кеңістігіне өту, жоғары технологияны игеру – елдің тұрмыстық деңгейін көтерудің ең ұтымды жолы. Демек, Тәуелсіз мемлекетіміздің жаһандық деңгейде дамуына жол ашатын латын әліпбиіне көшудің ғаламат жағдайы туып отыр. Біз мұны «Қазақстан-2050» Стратегиясының басты мақсаттарына қол жеткізудің және әлемдегі ең дамыған 30 елдің қатарына кірудің бірден-бір мүмкіндігі деп танимыз.

Сондай-ақ, егемендіктің айғақ белгісіне Елтаңба, Ту, Әнұранмен бірге, күнделікті тірлік мазмұнын жазу да еңбек. Яғни, жазу – тек әріптер жиынтығы емес. Ғылым тілінде, жазу әліпби, таңба, ереже-емелерден құраламақ. Әліпби – тілдің дыбыс құрамы, таңба – дыбыстың қауызы, ал емле-ереже – әліпби мен таңбаның ұлттық дәнекері. Қысқасы, әліпбиі, таңбасы мен емле-ережесі үйлескен жазу – тіл егемендігінің кепілі. Тіпті, әліпби ауыстыруды айтпағанның өзінде, қазақ жазуын бір екшеп, саралап алар мезгіл жетті. Олай болса, бұл бағыттағы шараны тек әліпби ауыстыру ісі деп қарамай, кең тұрғыдан жазу реформасына ұластыру орындылығы қолдарлық іс. Бұл ретте филолог ғалымдардың тұжырымдары бойынша мәселенің анығына келсек, қазіргі қазақ тілі жазуында тіл бұзар емле-ережелер қаптап жүр. Қазір Тәуелсіздік алып, қолымыз өз аузымызға жетті дегеннің өзінде де, мәңгүрт санамызға сіңіп қалған тіл бұзар емле-ережелерден құтылу оңай болмай отыр. Баса ескерер тұстың бірі – тілімізде өзге тілден зорлықпен енгізілген ережелер қағидаларының да жеткіліктілігі. Бұл – қазақ сөзінің айтылымын орыс сөзінің айтылымына мейлінше жақындату амалы. Сонда қазақ сөзінің өз айтылым үлгісін ескермегеніміз бе? Жазу – сол қазақ сөзінің төл айтылым үлгісін сақтаудың амалы. Бізді ойлантатыны – ана тіліміздің айтылым әуезінің, сәйкесінше әрі мен нәрінің бұзылып бара жатқандығы. Бұл орайда үлкендерден аса жауаптылықты талап етер тұстың бірі – тілдің емле-ережесі мектеп оқулығында екендігін ескеру. Ендеше қазақ тілінің 28 дыбысының дыбысталуы өзге тілдің дыбыстарына мүлдем дәлме-дәл ұқсатылмайтынын,

дыбыстардың өзара тіркесім емле-ережелері мүлдем бөлек-тігін санамызға жеткізе түю керек. Әріптеріміздің таңбалануы бірдей болғанымен, дыбысталуы бірдей еместігін ұғатын уақыт жетті. Демек, жазудың сөздің айтылымына ықпалы ерекшелігіне бойлай білсек, жазу жүйесін қалыптастыруға аса мән беру жөн. Себебі жазу ережелері - тілдің ішкі табиғи заңдылықтары сақталғанда ғана жүйелі. Жиынақтай айтсақ, жаңа төл әліпбиіміз қазақ сөзінің айтылым әуезіне, буын құрамына, морфем жігіне нұқсан келтірмеуі тиіс. Бұл орайда кез келген жазу тілдің ішкі өзіне тән құрылымы мен табиғи айтылымына зиян тигізбеуі тиіс. Яғни, қазақ жазуы қазақ сөзінің үндесім әуезін дұрыс көрсетуі, дәлірек айтқанда, жуан айтылатын сөздің таңбасы мен жіңішке айтылатын сөздің таңбасының арасында көрнекі анық айырма болуы тиіс. Жазу қазақ сөзінің буын құрамын бұзбауы,қазақ сөзінің тасымал ережесіне сай болуы, қазақ тілінің морфем (түбір мен қосымшалар) желісін үзбеуі тиіс.

Түсіне білсек, ешбір ел әліпби құрамының көптігімен мақтана алмайды.Әріп санының көп болуы тілдің әліпбиінде бір кемдіктің барлығын аңғартады. Әріп саны неғұрлым кем болса, нағыз жетілген әліпби сол болмақ. Бұл ретте бізге ағылшын жазуының тәжірибесін пайдалану артық етпейді. Оларда аз таңбамен көп дыбысты белгілеудің ұтымды амалы бар. Емле-ережесінің күрделілігінен ағылшын жазуы ұтылған жоқ, қайта әлеми ақпараттық кеңістікте көш басында келеді.Дұрысы,орыс тілінен енген дыбыстарға арнайы таңба іздеудің қажеті жоқ. Бұл ретте де ағылшын жазуының тәжірибесі үлгі. Өзіміздегі бар таңбаны пайдаланып, емле-ереже жолымен өзге тілден енген сөздерді жазу орынды. Демек, латын әліпбиі арқылы орыс сөздерін қалай жазамыз деп уайымдаудың жөні жоқ. Ескереріміз, ешбір мемлекетте кірме сөздің жазылуына орай қосымша таңба ойлап таппай, не де болса өз әліпбиіміздің құрамынан шығару дұрыс. Мәлімі, ағылшын жазуы өзіндік емле-ережесімен-ақ бүкіл дүние жүзін игеруде. Олай болса, қай тілдің де ең қиын мәселесі – оның емле-ережесі. Емле-ереженің оңайы болмайды. Екінші бір тілді үйрене алмау- сол тілдің емле-ережесін меңгере алмаудан. Осы орайда айтарымыз, латын әліпбиі мен ағылшын тілінің емле-ережесін шатыстырмау жөн. Әліпби латындікі болса да, емле-ереже қазақтың өзінікі. Қазақ жазуы үшін ағылшын тілінің емле ережесінің еш қажеті жоқ, өйткені қазақ тілінің төл дыбыстары бар болғаны 28, компьютер түйметақтасындағы 26 латын таңбалары толық жеткілікті.

Бұған қоса айтсақ, бізде латын графикасына көшуге тиімді алғышарттар да жоқ емес. Мәселен, бүгінгі таңда келешек ұрпақты көптілділікке (қазақ, орыс, ағылшын тілдеріне) баулу мәселесі-заман талабы, сәйкесінше мемлекеттік шаралардың бастыларының сапында. Өркениетті елдердің тәжірибесі де – көптілді ұрпақ қалыптастыру. Демек, батыс елдерінде көп тіл білу- кәсіби жетістік. Қазіргі Қазақстан мемлекетінің тіл саясаты да осы арнада өрбуде. Ал мамандарды латынға икемдеп, қайта дайындауда да ақырзаман тудырудың еш жөні жоқ деп білеміз. Мұғалімдер үшін жұмыс бағыты әлімсақтан қалыптасып қалған мұғалімдердің білім жетілдіру институттары бар. Ал мектептердің өзі латын әліпбиін үйретудің ошағына айналады. Мемлекеттік мекемелер мен жекеменшік кәсіпорындардың өз мүмкіншіліктерін ешкім жоққа шығармас. Ақылы-ақысыз тіл

АЕЛО ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВАЖНОСТИ

В ходе пресс-конференции 14 сентября Президент Казахстана выразил свое мнение по поводу представленного в Парламенте варианта казахского алфавита на латинице.

- *Переход на латиницу всех беспокоит. Об этом много говорили, наши ученые по моему поручению долго работали над этим, всю историю посмотрели, историю, как это внедрили наши соседи, Узбекистан, Турция, их опыт. И я говорил: чтобы не было крючков, чтобы сразу в компьютер можно было поставить, у них есть крючки, точки, запятые. Есть 8 букв, чисто казахский звук. Вот их надо изобразить. В этом есть вопрос*, - сказал **Нурсултан Назарбаев**. *Я предложил обсудить в парламенте. Парламент обсудил, высказались все, и сейчас (рассматриваем) детально. Когда будет консенсус, когда языковеды, историки придут к одному согласию - тогда я объявлю о новом алфавите. И это не означает, что завтра этот алфавит начнет работать*, - отметил президент.

Он подчеркнул, что кириллица продолжит играть свою роль.

- *Те, кто пишет кириллицей, говорит на русском языке, они могут не волноваться*, - отметил глава государства.

По словам президента, к 2022 году с первого класса начнется преподавание на латинице. Это будет несложно, так как все дети и большинство взрослых изучают английский язык, смотрят фильмы, читают книги на иностранном языке, **-70% информации в мире идет на латинице.**

Проект латиницы нужно доработать, так как в казахском языке нет букв щ, ю, я, ч, ю, я, твердого и мягкого знаков.

Переход на латиницу - важнейшее мероприятие для политики всего государства.

Я полностью поддерживаю политику нашего президента.

С.И. КАДЫРГАЛИЕВА,
ст.преп.кафедры иностранных языков

үйрететін орталықтардың өзіндік орны бар. Университетіміз де осы ұлтымыз үшін аса өзекті де қажетті ұлы іске қазірдің өзінде сақдай-сай, кім-кімге де адастырмайтын дұрыс бағыт сілтеуге даяр.

Қысқасы, латын әліпбиіне көшерімізге еш күмән жоқ. Уақыт алмай, білек сыбана іске кіріселік! «Ілгері кеткен жұрттың қатесін енді ілгерілейін деп тұрған жұрттар істесе, көре тұра отқа түскендік болып шығады», - деп Сұлтанмахмұт Торайғыров айтқандай, жақсыдан үйренейік, жаманнан жиренейік, тек ұлттық келбетімізді жоймалық.

Абат ҚЫДЫРШАЕВ,
М.Өтемісов атындағы БҚМУ профессоры, педагогика ғылымдарының докторы, Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі

Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков 1947 жылдың шілде айында Жамбыл облысы Талас ауданының Ақкөл ауылында қызметшілер отбасында дүниеге келді. 1965 жылы Жамбыл қаласындағы Абай атындағы педагогикалық училищені үздік дипломмен тәмамдап, Үш Арал орта мектебінде бастауыш сыныптардың мұғалімі дәрежесінде еңбек жолын бастайды. 1971 жылы С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетін бітіргеннен кейін А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтына оқытушылық жұмысқа жіберіледі. 1974-1977 жылдары аралығында ҚазМУ-дың аспирантурасында оқиды. 1977 жылы кандидаттық диссертация қорғағаннан кейін А.С.Пушкин атындағы Орал педагогикалық институтына қайта оралып, КСРО тарихы кафедрасының аға оқытушысы қызметіне қабылданады. Көпжылдық еңбек жолында Тұяқбай Зейітұлы оқытушы, доцент (1979 ж.), профессор (1991 ж.), КСРО тарихы кафедрасының меңгерушісі (1979-1988 жж.), тарих факультетінің деканы (1988-1991 жж.) лауазымдарында қызмет атқарды. 1990 жылы «Отан тарихы» мамандығы бойынша докторлық диссертациясын сәтті қорғайды. 1991 жылдың наурыз айынан бастап ұжымның қолдауымен Орал педагогикалық институтының /1996 жылдан Батыс Қазақстан гуманитарлық университеті) ректоры болып сайланды.

90 жылдары Кеңестер Одағының құлауымен байланысты еліміздің саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени өмірінде түбірлі өзгерістер жүріп жатты. Қазақстан егеменді мемлекет ретінде танылды. Өз алдына мемлекет ретінде қалыптасу барлық салада да, соның ішінде, білім беру арнасында да сан алуан қиындықтар туғызбай қоймады. 90 жылдардың алғашқы жартысы институт үшін күрделі кезеңге тура келіп, Қазақстандағы жоғары мектептер жүйесіндегі реформалар жағдайында өтті. Қаладағы мемлекеттік емес жоғары оқу орындары жүйесінің құрылуы, ғылыми дәрежесі бар кәсіби мамандарға сұраныстың өсуі, мемлекеттік бюджет негізінде қабылдаудың күрт қысқаруы жағдайды тіпті қиындатып жіберді, осының әсерінен штаттың қысқаруы туындады. Бұндай жағдай бірқатар жоғары кәсіби деңгейдегі оқытушылардан айырылу қаупін туғызды. Десек те осы бір қайта құру кезеңінің аса күрделі тұсында институт Қазақстандағы алғашқы жоғары оқу орындарының бірі ретінде мысқал да төмендеместен өз биігінен көріне білді.

Ұйымдастырушылық қабілетінің арқасында Тұяқбай Зейітұлы осынау қиын жылдарда институттың ғылыми-педагогикалық әлеуеті мен қалыпты жұмыс жасау жағдайын көтеруге тырысты. Ол бұл деңгейге толық қол жеткізді де. Институт кафедраларының және профессор-оқытушылар құрамының бірте-бірте ұлғая түсуі басталды. 1993-94 оқу жылына орай кафедралар саны 37-ге дейін көбейіп, ғылыми жұмыстың сапасы өсе түсті. Институт ұжымының табысты істері, оның ғылыми әлеуетінің өсуі мен жұмыс ырағының бір жүйеге келуі жаңа статустың өтуге мүмкіндік туғызды. Т.З.Рысбековтің тынымсыз еңбегі мен ыждағаттылығының арқасында 1996 жылы педагогикалық институт Батыс Қазақстан гуманитарлық университеті болып қайта құрылды. Бұл экономикалық кибернетика, юриспруденция, информатика сияқты жаңа мамандықтарды ашуға мүмкіндіктер туғызды. Мамандандырудың жаңа түрлері енгізіліп, жеделдетілген оқыту формалары ұсынылды. Алғашқы тұстағы қиындықтар жойылып, ғылыми әлеует ұлғайып, студенттердің саны өсе түсті. Университет ректоры білім ордасының материалдық базасын нығайта түсу мен ғылыми-зерттеу жұмыстарын жаңаша жүргізу бағытына баса мән берді. Негізгі ғылыми бағыттар анықталып, ғылымды дамытудың нақтылы нәтижелерге негізделген бірнеше жылдарға межеленген жоспары әзірленді. Университет тарихында тұңғыш рет кандидаттық диссертация қорғататын Диссертациялық Кеңес ашылды, оның төрағасы профессор Т.З.Рысбеков болды.

Ғылым докторларын даярлауға айрықша назар аударылды. 1997-1999 жылдары Қазақстан мен Ресейдің жетекші жоғары оқу орындары мен ғылыми орталықтарына 9 доцент аға ғылыми қызметкер лауазымында жіберілді, олардың бесеуі 2000 жылға дейін докторлық диссертациясын қорғады.

Кандидаттық диссертациялар қорғау ісі де сырт қалған жоқ. Үш жыл ішінде (1996-1999) аспиранттар саны үш есе өсті. Жыл сайын онға жуық адам ғылым кандидаттары болып отырды.

Елімізге белгілі тарихшы-ғалым, қоғам қайраткері «Қазақстан Республикасына еңбек сіңірген қайраткер», «Парасат» орденінің кавалері, Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің Құрметті ректоры Тұяқбай Зейітұлы Рысбеков бүгінде ердің жасы мерейлі 70 жасқа толып отыр!

Т.З.Рысбеков - ұстаз, ғалым

Бұл бағыттағы үдерістің толық жүзеге асуы үшін 1998 жылы редакциялық-баспа бөлімі, ақпараттық бөлім ашылып, жас ғалымдар үшін интернет арқылы байланыс жолға қойылды.

Реформаторлық жаңа идеялардың әсерімен қарышты даму үстіндегі университет бағыты белгілі бір мерзімге тежелді: үш жоғары оқу орны біріктіріліп, аймақтық Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті ретінде жаңа типті оқу орны пайда болды. Алғашқыда Тұяқбай Зейітұлы осы оқу орны ректорының бірінші проректоры ретінде тағайындалды, ал 2002 жылы ол жаңа қызметке ауысып, Батыс Қазақстан облыстық мәслихатының хатшысы болып сайланды.

Алайда мұндай конгломерат іспеттес құрылымның ғұмыры ұзаққа бармады. 2003 жылдың жазында Т.З.Рысбеков туғандай болып кеткен оқу орнына қайта оралып, ендігі кезекте М.Өтемісов атындағы БҚМУ-дың ректоры болып қайтадан тағайындалды. Оның іске кәсіби тұрғыдан қарауы, жоғары оқу орнының даму келешегін қалтқысыз дәл болжауы көптеген адамдардың таңдайын қақтырып, кәсібилік тұрғыда өзіне ынтызар ете алды. Жоғары оқу орындарында білім берудің гуманистік аспектілері білім беру үдерісін жетілдіруге, оны дамытудың бірден-бір тиімді жолдарын іздестіруге бағытталды. Сөзсіз, оқу үдерісін үнемі жетілдіру және ғылыми-зерттеу жұмыстарын қолдау бағытын ұстану жоғары оқу орнының басты стратегиялық дамуын түбірлі тұрғыда анықтауға алғышарт бола алды.

2003-2007 ж.ж. кезеңінде Т.З.Рысбековтің жетекшілігімен университетте оңды өзгерістер жүзеге асырылды. Барлық мамандықтар бойынша оқытудың кредиттік технологиясы ендіріле бастады. Қалыпты білім беруден инновациялық жүйе сатысында дәстүрлі технологиялар жетілдіріліп, интерактивтік және ақпараттық технологиялар енгізілді.

2005 жылы «Студенттердің өзін-өзі басқару ұйымдары жұмыстарының тиімділігін арттыру» бағытындағы университеттік бағдарлама жүзеге асырылып, Студенттік кеңес сайланып, оның құрамына студенттік президент және ректор, студенттік декандар, студенттік кәсіподақ, студенттік жатақхана кеңесі енді.

2005 жылы Қазақстандағы жоғары оқу орындарының алғашқыларының бірі ретінде М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті Болоньядағы (Италия) білім беру үдерісінің жалпы еуропалық стандарттарын қолдауын танытатын Магна Хартия құжатына қол қойды.

2006 жылы наурыз айында Оксфорд қаласында Т.З.Рысбековке «Еуропалық интеграцияны дамытудағы жеке үлесі үшін» Халықаралық сыйлығы берілді.

2006 жылы сәуір айында Т.З.Рысбеков Хельсинкидегі Еуропалық Форум мүшесі ретінде Еуропалық Кеңеспен бірлестікте бірыңғай білім беру Кеңестігін құру мәселелері бойынша талқылауларға белсене қатысты.

2005-2006 ж.ж. Қазақстан, Ресей, Германия және Испания елдері ғалымдарының қатысумен «Әлемдік тарих контекстіндегі соғыс және бейбітшілік мәселелері», «Солтүстік Каспий өңірінің

биологиялық алуандылығы мен экологиялық проблемалары», «Ұлттық мұра және қазіргі таңдағы ұлттық мәдениет мәселелері» сияқты өзекті тақырыптарда халықаралық конференциялар ұйымдастырылып, Шара Жиенқұлова атындағы қазақ халық биінің республикалық III конкурсы өткізілді.

Осы жылдары университет бойынша мониторинг бөлімі ұйымдастырылды. Профессор-оқытушылардың кадрлық құрамын жақсарту бағытында кең көлемді жұмыстар жүргізілді: сараптама-лық кеңес, аттестациялау және конкурстық комиссиялары жұмыс жасады. Осының бәрі университет қызметкерлерінің ғылыми әлеуетін арттыруға септігін тигізді.

Осы жылдары университетте 12 мамандық бойынша магистратура, колледж ашылып, университетте үзіліссіз білім беру жүйесі жүзеге асырылды.

Т.З.Рысбековтің өмірінде ғылыми-зерттеу жұмыстары айрықша орынға ие.

Қазіргі кезеңдегі ғалым тарихшылардың негізгі міндеті— Қазақстан тарихының біртұтас тұжырымдамасын әзірлеу және басты мәселелерді ғылыми зерделеу. Қазіргі Отан тарихындағы өзекті мәселенің бірі - Қазақстан мемлекетінің қалыптасуы мен ұлттың дамуы. Қазақ халқының бай тарихының

кешегісін зерттеудің ғылыми да, практикалық та мәні ерекше. Т.З.Рысбеков тарапынан Қазақстанның саяси, әлеуметтік-экономикалық дамуы, ұлт-азаттық қозғалыстар, жоғары мектеп пен білім берудің дамуы мәселелеріне арналған 150-ден аса еңбектер жазылды. Ғылыми еңбектерінің сапында мемлекеттік даму үдерісін біртұтас күйінде көрсетуге, не оның жекелеген аспектілерін таразылаған жұмыстары да бар. Мәселен, бұл ретте ғалымның «Қазақстандағы кеңестер (1938-1986 ж.ж.)» «Қазақстан тарихы бойынша очерктер», «Батыс Қазақстан тарихынан» атты монографияларын және облыстық, орталық басылымдарда жарық көрген мол көлемдегі мақалалар шоғырын атар едік.

Т.З.Рысбековтің қоғамдық жұмыстары да сан алуан. Ол бірнеше қайтара қалалық және облыстық мәслихаттың депутаты болып сайланды. Халықаралық Еуразиялық қозғалыстың саяси кеңесінің, еуропалық жоғары оқу орындарының ректорлар клубының, ҚР Білім және ғылым министрлігі жанындағы ректорлар Кеңесінің мүшесі, ҚР ҰҒА-ның Батыс бөлімшесінің ғалым хатшысы.

Университеттің 85 жылдығы Т.З.Рысбековтің 70 жасқа толу мерейтойымен сәйкес келіп отыр. Өзіңіз суығына тоңып, жетістігіне марқайып, қуанған білім ордасымен бірге жасай беріңіз демекпіз!

Тұяқбай Зейітұлы - ұстаз, ғалым, республикаға танымал тұлға. Тұяқбай Зейітұлын зиялы қауымға кеңінен таныс еткен қырларының бірі - оның шын мәніндегі ұлағатты ұстаз әрі Қазақстанның жоғарғы оқу саласындағы ғылыми-ұйымдастырушылық, басшылық қызметі болып табылады. Ғалымның негізгі ғылыми-зерттеу жұмыстарының дені еліміздің Батыс өңірі тарихымен тығыз байланысты. Тарихшы-ғалым ретіндегі Тұяқбай Зейітұлының - «Отан тарихы өлке тарихынан бастау алады» деген ұстанымы. Сонау 1999-2000 оқу жылында бірнеше талапкерлермен бірге бағымды сынап, емтихандарды сәтті тапсырып, 07.00.02 - Отан тарихы (Қазақстан Республикасының тарихы) мамандығы бойынша аспирантураға оқуға түсу бақыты маған да бұйырып, ғылыми жетекшім ретінде Рысбеков Тұяқбай Зейітұлы бекітілді. Ғылыми жұмысымның тақырыбы ретінде «Қазақстанның мұнай-газ кешендерінің даму тарихы (1985-2010ж.ж.)» (Батыс Қазақстан өңірінің материалдары негізінде) бекітілді. Бұл тақырып өзектілігі жағынан өте маңызды болып саналды, себебі тәуелсіз Қазақстан экономикасында елеулі орын алып отырған мұнай-газ кешендерінің қалыптасуы мен даму кезеңдерінің ғасырдан астам тарихы бар екендігі әуел баста-ақ зерттеліп, дәлелденді. Алайда, біз Кеңес Одағының ыдырауы қарсаңындағы, яғни, қайта құру кезеңіндегі аталмыш саланың даму деңгейі мен еліміз егемендік алғаннан кейінгі жылдардағы өнеркәсіптік кен орындардың даму тарихына тоқталдық. Сонымен қатар, Батыс Қазақстан облысының экономикасының дамуына қомақты үлес қосып отырған Қарашығанақ газ-кен орындарының даму тарихын тарихи тұрғыдан зерттеу біз үшін маңызды болды. Үкімет шетел инвесторларының капиталы арқылы тоқтап тұрған кеніштерді қалпына келтіру, өнеркәсіп саласында жаңаша бағытта жүргізіле бастаған жұмыстар жайлы мәліметтер топтамасын

жинақтауды алдымызға міндет етіп қойдық. Аймақтағы халықтың әлеуметтік, демографиялық дамуына, экологиялық, құрылымдық өзгерістеріне де осы зерттеу жұмысында көңіл бөлінді. Тұяқбай Зейітұлы тақырыпты зерттеу барысында негізгі басты міндет етіп Батыс Қазақстан облысының солтүстік-батыс бөлігінде жаңадан ашылған кен орындарының жағдайы, Камен, Чинарев, Дариян алқаптарындағы жаңа геологиялық нысандарды іздестіру жұмыстарының нәтижелерін мұрағат құжаттары арқылы жазуды тапсырды. Әсіресе, Қарашығанақ кен орыны ашылғаннан кейін кеніштің Одақ көлеміндегі мәртебесін анықтау үшін ғылыми тұрғыда қосымша зерттеу жұмыстары жүргізілді. Ғылыми жетекшіммен біріккен зерттеу жұмыстарының нәтижесінде Одақ кезінде аса құпия болған мұрағат құжаттары қарастырылып, тарихи айналымға алғаш рет енді.

Құрметті Тұяқбай Зейітұлы! Өзіңізден жоғары біліммен сусындап, ғылымға жолдама алған, барша шәкірттеріңіз – жас ғалымдардың - атынан келген мерейжасыңыз құтты болсын дей отырып, деніңізге саулық, отбасыңызға амандық тілейміз!

Л.С.СЕРИКОВА,
шәкірті т.ғ.к., доцент

Өнерлі еңбегімен таныған

Терең білімді ғалым, ұлағатты ұстаз, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің профессоры, академик, педагогика ғылымдарының докторы, ҚР еңбек сіңірген қайраткері - М.Е.Ержановты 70 жасқа толу мерейтойымен құттықтау рәсімі өтті.

Салтанатты шараға мәдениет және өнер факультетінің ұжымы, факультет деканы М.И.Исатаев, орынбасары С.М.Сатағалиева, дәстүрлі музыкалық және орындаушылық өнер кафедрасының оқытушылары мен студенттері қатысты.

Мәдениет және өнер факультетінің деканы М.И.Исатаев құттықтау сөзінде М.Е.Ержановтың ғылым мен руханият әлеміне қосқан ерен еңбегін сөз етті.

Педагогика ғылымын дамытуда үлкен қадамдар жасаған, мәдениет және өнер институтының, қазіргі өнер және мәдениет факультетінің негізін қалаған Махамбет Ержанұлына деген еріптестерінің жылы лебіздері толастамады. Бірінен кейін бірі сөз алып, өз алғыстарын жеткізді.

Ғұмырының 40 жылын білім мен мәдениет саласына арнап, педагог-кадрларды дайындауда, оқу орындарында лауазымды қызметтер атқарып, ғылым бағытында да толағай табыстарға жеткен.

45-тен аса ғылыми мақалалары, 20-дан астам оқу және оқу-әдістемелік құралдары, әдістемелік нұсқаулықтары жарық көрді. «Көркемдік-шығармашылық бейіндегі мамандардың этномәдени білімі», «Этномәдени білімінің теориялық негіздері»,

«Этнокультурное образование в Казахстане: теория и практика» атты монографиялары басылып шықты. Мәдени-тынығу жұмысы және музыкалық білім мамандықтары бойынша магистратурада дәріс беріп, магистрлік диссертацияларға жетекшілік жұмыстарын атқарды. Осы мезгілге дейін 15-тен аса магистрлер дайындап, магистратураның дамуына зор үлес қосып келеді.

М.Е.Ержанов Қазақстан Республикасының бірқатар мемлекеттік марапаттауларына ие болды. Атап айтар болсақ: ҚР Мәдениет министрлігінің Құрмет грамотасы (1992), ҚР Білім, мәдениет, спорт министрлігінің Құрмет грамотасы (1997), «ҚР Тәуелсіздігіне 10 жыл» мерекелік төсбелгісі (2001), «ҚР білім беру ісінің құрметті қызметкері» белгісі (2005), ҚР Президентінің Алғыс хаты (2005), ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігінің «Мәдениет қайраткері» белгісі (2007), ҚР Президентінің жарлығы бойынша «Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері» құрметті атағы берілді (2011).

С.Ж.ТАБЫЛДИЕВА,

Дәстүрлі музыкалық және орындаушылық өнер кафедрасының аға оқытушысы

К 85-летию ЗКГУ им. М. Утемисова

Университет в моей судьбе

Студенты нескольких поколений факультета иностранных языков нашего вуза с благодарностью вспоминают лекции и практические занятия кандидата филологических наук, доцента Маргариты Владимировны Чечетко. Ученый, большой любитель и знаток мирового искусства и литературы, эрудит, «ходячая энциклопедия» М.В. Чечетко дала это интервью нашему корреспонденту накануне 85-летия вуза.

- Маргарита Владимировна, с какого года Вы связаны с ЗКГУ ?

В ЗКГУ им.М.Утемисова, в то время - педагогический институт им.А.С.Пушкина я пришла как молодой специалист в 1964 году.

Закончила институт в г.Саратове, потом четыре года училась в МГУ им.Ломоносова -год стажировки в очной аспирантуре. Там я занималась по творчеству Джейн Остен. А все остальные годы – работала в нашем ВУЗе. Преподаватель, старший преподаватель, доцент. Двадцать шесть лет заведовала кафедрой германской филологии. Так что, вся моя жизнь связана с нашим университетом.

- Как бы Вы кратко охарактеризовали то время?

- Шестидесятые годы уже стала легендой. Это был невиданный духовный подъем. Но с тех пор было много не менее интересных периодов.

-Кого из преподавателей и студентов Вы вспоминаете особо?

- Помню всех – на кафедре иностранных языков и филологическом факультете - это Л.С.Кириллова, Б.И.Лихобабин, Л.А.Копистко, Т.В.Ли, К.А.Хабибуллина, Н.А.Махнева. Я дружила с Сулу Карагойшевной Бикеновой. С замечательным ученым, эрудитом, прекрасным человеком Николаем Михайловичем Щербановым было много интересных проектов. Это были яркие и заметные в вузе люди и хотя их уже нет с нами, они все равно со мною, ощущаются как коллеги, они по-прежнему в нашем вузе, которому много отдали.

- Как изменилась материально-техническая база вуза?

- Разумеется, материально-техническая база университета

обогатилась - ведь технический прогресс идет своим чередом и в нашу жизнь приходит невиданное нами прежде. Но наш вуз всегда был неплохо оснащен, во все времена.

- Что бы с того времени Вы перенесли в день сегодняшний, в смысле методики преподавания, воспитательной работы?

- Из тех времен надо брать то, что не должно быть утрачено. Мы долгие годы занимались проблемой драматизации в обучении языку и литературе. университетские театры «Вещи сестры» - поэтическая лаборатория Серебряного века, «Эхо» - балладная опера», творческие сценарии в духе Бертольда Брехта, зенги, написанные бардом А.В.Дроздовым, призовое место на Международной Ярмарке «Окрыленная Женщина», десятки спектаклей, передач на радио и телевидении.

Все эти материалы мы сейчас издаем, также как и материалы научных исканий и книга выходит за книгой.

-Стройотряды, сельхозработы. Как сказывается сейчас, что их стало совсем мало?

- Раньше были стройотряды и сельхозработы, теперь – экологические «зеленые» бригады, помощь заболевшим детям, бездомным животным.

Надо быть активным, действовать, помогать тем, кто в этой помощи нуждается. Мне жаль тех, кто к этому не склонен.

- Чем отличается студент 60-х и 70-х годов от нынешнего?

- Студентов 60-х и 70-х воспитывали, как всех нас, в духе долга: как поется в известной бардовской песне - «Нам говорили нужна высота и не жалеть патроны» - вот так. Сейчас больше свободы выбора. Но и сейчас немало студентов, которые умеют добиваться поставленной цели. К тому же раскрылись границы- можно всюду ездить и учиться за границей. Со студентами сегодняшнего дня я нахожу общий язык.

- Студенты того периода больше были связаны с книгой, и естественно, были начитаннее. Нынешние более продвинутее в смысле информационных технологий, что на Ваш взгляд ценнее?

- Были когда-то наскальные рисунки, потом писали гусиным пером, потом пришел печатный станок, а теперь вот-электронные носители и всемирная Сеть. Но письмо и чтение, фиксация текстов и их последующее воспроизведение - по сути едины. Телевидение не уничтожило кино и театр, как когда-то предрекали. Думаю, что информационные технологии не уничтожат книгу.

-Нет ли у Вас сожаления, что избрали именно эту профессию?

- Я- преподаватель вуза. Училась, кроме того, в театральной студии, потом закончила Высшие режиссерские курсы, но оказалось, что режиссура и в вузе может быть реализована. Так что моя профессия – это уже судьба.

- Ваши пожелания преподавателям, студентам...

- Желаю новых планов, проектов и их успешной реализации, участникам нашей творческой группы - выхода новых книг. Восемь мы уже издали, надеюсь, что выйдут и другие. Нашему замечательному университету – долгих лет и новых свершений!

-Спасибо, творческого Вам долголетия!

С.М.В.ЧЕЧЕТКО беседовал Н. КУАНГАЛИЕВ

ЗНАЙ НАШИХ!

Уважаемые читатели газеты «Өркен»! Сегодня мы открываем в нашей газете новую рубрику «Знай наших»! Наш университет за 85 лет его существования окончили более 80 тысяч человек, многие из которых стали известными педагогами, методистами, организаторами народного образования. Немало среди наших выпускников известных государственных деятелей, руководителей крупных промышленных и сельскохозяйственных предприятий, спортсменов, журналистов, поэтов и писателей, представителей бизнес-структур.

Сегодня в новой рубрике мы рассказываем о выпускнике отделения казахского языка и литературы, филологического факультета нашего университета (в

прошлом педагогического института имени А.С. Пушкина) Мунайдар Балмолде. Этого человека многие из вас, вероятно, знают по его многочисленным публикациям на страницах Республиканской и областной прессы, передачам на областном телевидении и радио.

Мунайдар Мухаметжанович - уроженец села Копжасар Жангалинского района. В 1993 году окончил наш вуз и с тех пор работает в телерадиокомпании «Казахстан-Орал». Он автор

ряда прозаических и поэтических произведений, член Союза писателей Республики Казахстан. По его сценарию поставлены художественный фильм «Бумажный самолет», множество документальных фильмов, посвященных родному краю и известным людям области.

Совсем недавно Мунайдар Балмолдин попробовал себя в жанре исторического романа, земляки получили возможность прочитать его роман «Он төрт» (« Четырнадцать»)

Роман написан в результате масштабной работы автора в архивах и посвящен фактам восстания 1937 года молодежи в Жангалинском районе, когда молодые люди выступили против перегибов, допущенных в ходе проведения коллективизации на селе, за что понесли суровые наказания в рамках сталинских репрессий в виде расстрелов и тюремных заключений на многие годы.

Роман отличают яркие образы, своеобразная манера повествования и колоритный язык.

Редакция газеты поздравляет Мунайдару Мухаметжановича с выходом очень полезного для патриотического воспитания молодежи произведения и желает ему новых творческих успехов.

А студентов и преподавателей мы ждем с их материалами для рубрики «Знай наших!» - пишите обо всем, что вам известно о выпускниках прославленного вуза разных лет.

Собкорр.

"Ц долго буду тем

25 сентября 2017 года в музее имени А. С. Пушкина прошло торжественное мероприятие, посвященное приезду поэта 21-23 сентября 1833 года в город Уральск. Мероприятие проходило под руководством преподавателей кафедры русской филологии, доцента Гульнаны Сидегалиевны Умаровой и магистра Нургүль Таскалиевны Утаровой. Зал был полон первокурсниками, которые впервые посетили этот музей, а также приняли очень активное участие в данном мероприятии. Ведущими вечера были студентки четвертого курса филологического факультета – Кази Альбина и Жантемирова Алмагуль. Почетным гостем мероприятия был вице-консул Генерального Консульства РФ в городе Уральске – Волков Владимир Александрович.

Как говорили ведущие, неслучайно они проводят это мероприятие 25 сентября. А.С.Пушкин очень много путешествовал в своей жизни. Так в 1833 году 21-23 сентября Пушкин отправился в дальнюю дорогу – из Петербурга в Москву, а оттуда – в Оренбург и Уральск. Целью приезда Пушкина в Уральск был сбор материалов для научного исследования "История Пугачевского бунта" и повести "Капитанская дочка". Пушкин писал в журнале "Современник" в 1836 году: "Я посетил места, где произошли главные события эпохи, мною описанной, проверяя мертвые документы словами еще живых, но уже престарелых очевидцев, и вновь проверяя их дряхлеющую память историческою критикою."

С этой целью Пушкин посетил самый старый район города – Курени. Сорок дней путешествовал Александр Сергеевич по местам, связанным с восстанием под предводительством Емельяна Пугачева и достиг своей цели, написав свое знаменитое произведение.

Г.С.Умарова отметила, что Уральск – единственный город современного Казахстана, в котором побывал классик русской литературы Александр Сергеевич Пушкин, собирая материалы для научного труда "История Пугачева" и художественного произведения "Капитанская дочка". Преподавателем также было сообщено, что многие ученые ЗКГУ исследовали наследие Пушкина: доценты Николай Иванович Фокин, Николай Гаврилович Евстратов, Николай Михайлович Щербанов, профессор Р.А.Абузаров. Так, Щербанов отмечает, что Уральск обогатил Пушкина восточными материалами, в частности, им была увезена запись казахского эпоса о Козы Корпеше и Баян Сулу. Исследователь допускает мысль о том, что записал для Пушкина русский вариант эпоса Махамбет Утемисов. Казахская пушкиниана включает в себя также исследования лингвистического характера, в частности, ономастики. Доцентом Донсковой Галиной Анатольевной в статье "Ономастическое пространство: Пушкин и Уральск" (2006) рассмотрены топонимические единицы, упомянутые Пушкиным в произведениях, или местами, связанные с его посещением.

Студенты первых курсов групп РЯЛНШ-14, РЯЛНШ-12, РЯЛ-12, ФИЛ-12 Жолдыбаева Акерке, Фомичева Дарья, Родионов Алексей, Аюпова Назым, Камалова Айзада, Садыкова Бакытгуль,

Аманбаев Мирас и Задорожная Ангелина выразительно прочитали стихотворения поэта, окунув нас в мир пушкинской поэзии. Стоит отметить, что ежегодно на кафедру русской филологии поступают студенты, окончившие казахскую школу и, несмотря на трудности и языковой барьер, с удовольствием учат и читают произведения русских поэтов и писателей. В конце мероприятия вице-консул и преподаватель Г.С.Умарова особенно отметили Садыкову Бакытгуль, отлично прочитавшую "Письма Татьяны" из романа «Евгений Онегин» и Аманбаева Мираса, который поразил зрителей своим знанием не только одного пушкинского стихотворения, но и своим удивительным чтением их наизусть. Также в конце этого мероприятия вице-консул подарил от лица Генерального Консульства РФ отличную энциклопедию о творчестве А.С.Пушкина Мирасу.

Г. С.Умарова напомнила студентам, что наш ВУЗ имеет большой опыт при подготовке учителей и 85 лет истории, и, что музей А.С.Пушкина в Уральске был открыт на основе того, что ученые ЗКГУ доказали, что поэт был именно в Уральске.

"Пушкин – не первый, а лучший поэт всех времен и народов. Все поэты равнялись Пушкину. Мне приятно, что есть возможность подарить вашему университету художественные и исторические книги Александра Сергеевича", - сказал вице-консул В.А.Волков. Он пообещал, что будет присутствовать на всех мероприятиях, посвященных Пушкину и оказывать помощь, чтобы лучшие студенты нашего университета посетили прекрасный город Санкт-Петербург. Поблагодарил студентов словами "Молодцы, что учите Пушкина!". Преподаватель Г.С.Умарова поблагодарила студентов за участие, призвала их стремиться заниматься научными исследованиями и открыть «своего» Пушкина.

Стоит отметить, что в Казахстане, а именно в Уральске, ежегодно трижды – в июне, в день рождения; в сентябре, в дни посещения поэтом Уральска и в январе, с датой гибели Пушкина, отмечаются Дни поэзии гениального русского поэта. В завершение вечера филологи пообещали: "И мы, будущие учителя русской литературы, будем пытаться привить любовь к поэзии Пушкина своим ученикам" и сфотографировались на память.

Алтынтуль ДАУЛЕТБАЕВА,
фил/п-32

Білімнің озық ОРДАСЫ

Алдына мақсат қоя білетін, сол мақсатқа жету жолында қайратты да жігерлі жан етіп тәрбиелейтін 85 жылдық тарихы бар БҚМУ-дай жоғарғы оқу орнына алғысым шексіз, әрбір ұстазына құрметпен басымды ием! Университетке келмес бұрын БҚМУ-ды тек еліміздің жоғарғы оқу орындарының бірі әрі бірегейі деп білетінмін. Ал қазір БҚМУ – мені болашақ мұғалімге тән барлық қасиеттермен қанаттандырған, жақсы жандармен жолықтырған білім ордасы. Әрбір ұстазымыздың: «сендер – болашақ мұғалімсіңдер» - деген сөзімен есейіп, ақыл толыстырдық. Әбу Насыр әл-Фараби бабамыздың: «Ұстаз жан-жақты түсінігі мол, қандай істі болса да тез шешіп, тұжырымдай алатын, ұшқыр ойлы, көреген, батыл һәм шешен болуы керек. Ұстаз шындық пен әділдіктің қажымас жақтаушысы, қайратты күрескері болуы тиіс» - дейтін қанатты сөзі бар. Осындай әл-Фараби бабамыз сипаттағандай маман дайындап, үлкен өмір жолына аттандырып отырған Махамбеттей рухты бабамыздың атымен аталған қара шаңырағымыз киелі емес пе?!

Ұстаз болу бала кезден арманым болатын. Сол арманға жетуге санаулы сәттер қалды. Өлең жолдарындағыдай «ғалым да, шахтёр де бас иетін» ұстаз – қасиетті мамандық. Менің мамандығым – география пәнінің мұғалімі. Мектеп кезден география қызықтыратын пәндерімнің бірі болды. Үйде бауырларыммен қалалардың, астаналардың аттарын айтып, картадан тауып ойнайтынбыз. Сол ойынға себепкер - карта әлі де, университет қабырғасында да әр сабақта жанымыздан табылатын көмекші құралымыз. География –саясатпен де, экономикамен де, биологиямен де, кез-келген ғылым саласымен

байланысты. Жер шары, басқа ғаламшарлар, бізге жарық беруші- күн жүйесі, олардың қалай қозғалатындығы, ауа-райы, оның нәліктен бірде салқын, бірде жылы болатындығы, жер шарындағы әрбір елде уақыттың әр-түрлі болатындығы жайлы үйрететін ғылым –география - өте қызықты ғылым. Ендігі менің мақсатым - географияның қыры мен сырын оқушыларға жетік түсіндіріп, толық меңгерту. Менің осынау мамандық иесі болуыма бірден-бір себепкер – география пәнінен сабақ берген ұстазым, біздің университетіміздің түлегі Еділханова Мәруа апай. Ол кісінің оқушыны өз сабағына қызықтыра білу қасиеті кез-келген мұғалімнен табыла бермесі анық. Бір мұғалімдер үшін мұғалім болу- жай ғана жұмысы, ал енді бір ұстаздар үшін сүйікті ісі. Мұғалім болу үшін алғашқы талап педагогикалық қабілеттіліктің болуы шарт. Одан кейін балаларға сүйіспеншілікпен қарап, оқушыны тұлға ретінде қабылдап, оны табысқа жететініне сендіру, мейірімді, бірақ талап қоя білу. Жүсіпбек Аймауытов: «Мұғалім істеген ісі өнімді, берекелі болуын тілесе, әуелі өз қызметін шын көңілмен жақсы көрсін»-деген екен. Олай болса, құрметті ұстаздар, өз мамандығымызды шексіз сүйе отырып, әрбір ізденіс, әрбір қимыл тек балаға арналса ғана шәкірттеріміз сол білімді жоғары дәрежеде көрсете алары күмәнсіз. Кейде мектепте нашар оқыған құрдастарымыздың бастауыш мұғалімі болып, қызмет етіп жатқанын естігенімде соңымнан ерген іні-сіңілімнің мектепте алар білімі қандай болар екен, еліміздің болашағы қалай болар екен деп ойланамын. Әрине, бұл менің өзімді жоғары санағаным емес, тек мұғалім деген мамандықты екінің бірі оқи салатын мамандық деп түсініп, беделінің төмендегеніне қынжылғанымнан туған ойлар.

Бізге білім нәрін құюшы ізгілік иесі, өмірлік тәжірибелерді үйретуші тәлімгер, адамгершілікке баулитын тәрбиші-психолог етіп тәрбиелеп жатқан Ақан Асқарұлына, әрбір сөзден жаңылмауға, қателеспеуге үйреткен Айнұр Кенжалықызына, білім берумен қатар өзінің өмірлік тәжірибесімен бөлісіп отыратын Абдушева Гүлбақыт апайға, бізге 4 жыл бойы қамқор болып жүрген университеттегі анамыз, кураторымыз Ходжанова Балдай апайға, өз ойымызбен ашық бөлісе алатын

9 и 10 сентября уральцы торжественно отметили День города. Студенты ЗКГУ имени Махамбета Утемисова в предпраздничные дни и в рамках празднования 85-летия родного вуза приняли участие в субботниках по благоустройству прилегающих территорий учебных корпусов ЗКГУ. Они приняли участие в многочисленных концертных программах, участвовали в выставках. Все это стало свидетельством огромного уважения к нашему родному, древнему и в то же время молодому Уральску.

День города

Много лето назад 15-летняя уральская поэтесса Надия Абдулова, впоследствии уехавшая из Уральска, посвятила городу такие строки:

У каждого свой город есть,
В который надо возвращаться
Сладка чужих асфальтов лесь
Но это не заменит счастья....

В разные годы в любви к Уральску признавались в своих произведениях известные прозаики Хамза Есенжанов, Константин Федин, Алексей Толстой, Валериан Правдухин, Николай Корсунов, Геннадий Доронин, поэты Жубан Молдагалиев, Сағынғали Сеитов, Татьяна Азовская, Вячеслав Ирхин, Тамара Шабаренина, Юрий Баев.

Первокурсникам ЗКГУ небезынтересно будет знать, что одно из самых лирических, проникновенных стихотворений об Уральске написал учившийся перед войной на казахском отделении филологического факультета тогда еще Уральского педагогического института имени А.С.Пушкина, будущий классик казахской поэзии Касым Аманжолов.

По дороге на фронт, призванный в ряды Советский Армии из Алматы Касым Аманжолов, в поезде, перед встречей с городом своей студенческой юности написал свое знаменитое стихотворение «Оралым».

Оралым шықтың алдымнан,
Оралым менің, Оралым
Қол созып қызыл вагоннан,
Үстіңнен өтіп барамын.
Оралым, сенің қойнында,
Ойнақтап өткен жылдарым.
Жарқылдап Жайық бойында
Достармен сайран құрғаным.
Шағанның бойы көк шалғын,
Шалқамнан жатқан талай түс
Гүл болып менің құшағым,
Кеудеме қонған бүлбұл құс.
Өмірдің алтын кесесін
Қосқанмын айдың нұрына,
Кезгенмін Совет көшесін,
Кеудемді ашып құрбыма.
Сонау бір шетте, сонау үй
Кетер ме сірә көңілден?
Алушы ед тартып мені ылғи
Махаббат, жастық лебімен
Терезе алды көк терек
Тұр екен кімдер сүйеніп?
Жүр екен кімдер еркіндеп
Жүрегін ұстап үйге еніп?
Сағындым сені, Оралым
Күндер жоқ бейбіт бұрынғы
Келгенше қайтып оралып
Алып қал осы жырымды.
Сіркіреп жаңбыр жағанда
Байқарсың өзің анықтап,
Жаным бір жүзер ауаңда
Ауаңда сенің қалықтап.
Қош болшы енді, Оралым,
Күле бер шалқып, сайраңда
Айтпақшы қайда бораның?
Кетейін алып майданға!

Сейчас одна из центральных улиц Уральска, прилегающих к университету, носит имя Касыма Аманжолова и вы, вероятно, увидите мемориальную доску на доме, в котором квартировал поэт до войны. Свою знаменитую поэму «Смерть поэта» он посвятил героически погибшему другу - Абдуле Жумагалиеву, родившемуся в Джамбейтинском районе ЗКО. К. Аманжолов- автор мелодий ряда известных песен, среди которых знаменитая «Өзім туралы». Произведения поэта переведены на русский и другие языки. После смерти Касыма Аманжолова, а прожил он всего 44 года, издан 3-томник его стихов.

Поэту установлен памятник на его родине в Карагандинской области.

Собкорр.

Жармағанбетова Нұрсұлу апайға, 1- курстан бастап ең сүйікті ағайымызға айналған Искалиев Димаш ағайға, географияны толық меңгеруімізге өз көмегін аямайтын Сахарнова Зоя апайға - барлық география кафедрасына алғысым шексіз, еңбектеріңіздің жемісін көріңіздер дей отырып, алда келе жатқан ұстаздар мерекесімен шын жүректен құттықтаймын. Ал мерейлі 85 жасқа толған БҚМУ-ыма білікті де білгір маман дайындауда жоғарғы оқу ордаларының алдыңғы сапында болуына тілектеспін. БҚМУ-ым – қимас білім ордам, мамандығым – мақтанышым!

Сымбат ТҰРПЫМАНОВА,
Жаратылыстану-география факультеті
география мамандығының 4-курс студенті

Студенттік кездер-ай...

Алтын ұя мектебімізде он бір жыл бойы білім алып, одан әрмен жоғары білімді, толыққанды мамандық иесі болу үшін арман қуып, оқу іздеп келген көп студенттердің бірі - менмін. Шетке шыққанда ғана қадірін жете түсінер үйімнен, отбасымнан, туған жерімнен алыстау мен секілді жат жерге алғаш келген студентке басында қиын тигені шындық. Уақыт өте бөріне көзіміз де, бойымыз да үйреніп, енді айналадағы заттарға таңырқай емес, үйреншікті көзбен қарайтындай деңгейге де жеттік. Аудиторияны, оқу корпустарын таба алмай талай рет адасқанымыз, мұғалімдер аттарын жаттай алмай апайлап жүретініміз, семинар мен срспыны ажырата алмай, силлабустың не екенін білмей жүрген сол сәттеріміздің өзі бір қызық. Уақыт, шіркін, желден жүйрік деуші еді! Осылай жүргенде студенттік өміріміздің аяқталуына таяу қалғанын да аңғармай қалыппыз. Міне, 4-курс студенті болып та үлгердік, бұйырса бір жылдан соң білікті маман болып шығамыз. Осы қызығы мен шыжығы, қуанышы мен қиындығы, базары мен ажары қатар жүрер өміріміздің бағалы сәттерін ертең-ақ сағынып еске алатын күн де алыс емес. Білім мен білік жинар тынымсыз ізденіс те, болашақта өмірлік мәңгі естеліктерге айналар талай қызықты күндер мен көріністер де осы қайтып келмес ғажап күндер - студенттік өмірге ғана тән.

Алғаш келген кезде «ҰБТ-дан қанша балл алдың? Грантта оқисың ба? Алтын белгімен бітірдің бе?» деген сұрақтар төңірегінде ғана сөз қозғасақ, қазір «диплом, практика, госэкзамен» деген сөздерді жиі айтамыз. Талай жүректер табысқан, талай тағдырлар тоғысқан, талай жастар болашақ өмірін анықтап, өмірлік жары мен достарын тапқан бұл қалаға, әсем университетімізге, үйіміздей болған жатақханамызға алғыстан басқа айтарымыз жоқ.

Студенттердің күнтізбеде белгіленген өзіндік мейрамдары да жоқ емес. Бірі білсе, бірі білмес! Тарихы сонау II дүниежүзілік соғыс кезінде Чехословакиядағы қанды оқиғадан бастау алса да, қазір де бұл мейрам біз үшін айтулы, ерекше күн! Барлық университет студенттерін халықаралық студенттер күнімен құттықтағым келеді! Сіздерге сиясы таусылмас қалам, парағы таусылмас дәптер, қиындықсыз сессия тілеймін!

Студенттер күні қарсаңында бастан өткерген қызықты сәттерімізден үзінді бергім келеді. Бұл біреулерге келешек өмірін құруға көмектесер, ал біреулер үшін өткен күндердің сағынышын басар!

Оқу жылы басталмас бұрын өз факультетімізде ендігі «перваштар» бас қосқанбыз. Бұл күн көбінің есінде сақталыпты. Бір-бірімізге таңырқай қарасқан болашақ студенттер, қазір бір-бірімен сыр бөлісер жақын жандарға айналған! Достығымыз мәңгілік болғай!

Жаңа оқу жылы басталғаннан-ақ «Студенттік өмір» атты 4 томдық кітаптың алғашқы ақ парақтары ашылған болатын. Әрбірімізге жеке куәліктің табысталған «студенттік билетке» ие болғанымызда бір лауазымға ие болғандай қуанғанбыз. Әлеуметтік желілерде біраз уақытқа дейін «Міне, мен – студентпін» деген суреттер хит болған. Бұл суреттерге де 3 жыл толыпты.

Университет қабырғасында қалыптасқан дәстүр бойынша 4-курс студенттері бізді 1-курсқа қабылдап алған болатын. Оларға сол кезде қызыға қараған болатынбыз. Сол күн бізге де туды.

Жиі болмаса да, көңілімізді көтеру үшін ғана емес, рухани азық алар мәдени ошақ - театр есігін ашу осы студенттік кездердің еншісіне бұйырыпты.

Сенбіліктердің де бел ортасында жүретін, әрине, студенттер! Қатарымызда бұндай жауапкершіліктен қашып кеткен студенттер болмады емес, болғаны да рас.

Оралымның қысын-ай! Суықтығы өңменіңнен өте жаздайды! Бірақ, бұл суықтық біздерге тосқауыл болған ба?! Шымырлаған аяз да студенттердің достығын бекіте түскендей.

Студенттік өмірдің көрігін қыздырар, шырайын келтірер ол, әрине, туылған күндер! Жақын жандарға айналған группаластарыңның сағат тілі 12-ні соғуын тағатсыздана күтіп, сені ыстық-қылас, жылы лебіздерін жеткізе құттықтауға келгенінің өзі неге тұрады десеңші! Тек дәмі тіл үйірет төтті торттарға қадалған шырақтардағы тілеген төтті тілектер орындалғай!

Біз әлемнің қай түкпіріне болса да, жеті қат жер асты мен шексіз, шетсіз ғарыш әлеміне де бір-ақ сәтте сапар шектірер болашақ географтар боламыз! Карта мен глобус ең жақын достарымызға айналғалы қашан... Түсіне білген адамға карта нағыз дайын тұрған шпаргалка екенін географтар өте жақсы біледі!

Алаңсыз арман қуып келген кешегі оқушы, бүгінгі студент ержетіп, есейген. Қарапайым мысал, студент шақтарында отау құрып, бір шаңырақтың түтінін түтетер аяулы қыздарымыз ана атанып та үлгерді. Қуаныштарын біз секілді достарымен бөлісіп жүрген жас жұбайларға бақыттан басқа тілеріміз жоқ.

Көңілді кештер, құрбылармен көңілді отырыстар, сырласу үшін жиылған бас қосулар студенттік кезден қалар естеліктердің бір парасы.

Университет табалдырығын аттаған сәттен мектептегі сынып жетекшіміз секілді бізді кураторымыз - Балдай Хамзиевна қарсы алған болатын. Имене келген мына біздер үшін сол жанның аналық та, ұстаздық та жылы сөздері көңілімізді орнына түсірген еді. Кураторымызға алғысымыз шексіз!

Мықты маман болу үшін тек теория жүзінде алған білім жеткіліксіз болары сөзсіз, теорияны тәжірибемен ұштастырған адам ғана алда боларына ешкімнің де таласы жоқ шығар. Далалық сараман жұмыстары біз үшін үлкен тәжірибе болды, әрі оқып жатқан жеріміздің түкпір-түкпірімен танысуға, көңілді сәттердің одан әрі толығына түсуіне себепкер болды.

Елбасымыздың бастамасымен құрылған тамаша бағдарламалардың бірі – «Жасыл ел» бағдарламасы. Осының негізінде құрылған «Жасыл ел» жастар еңбек жасағының құрамында 2 жыл қатар еңбек еткен. Шіліңгір шілденің ыстығы еңбекқор жастарға тосқауыл болған емес.

Бұл біздің 4 жыл студенттік өміріміздің бір үзгісі ғана. Егер студенттік өмірімізді қағазға түсіріп, кітап қылып шығарар болсақ, бір жылымыздың өзі бір том кітап болары сөзсіз. Жатақхана өміріндегі қызықтардың өзі бір төбе. Естеліктеріміз ескімесін! Көгер қызықтарымыз таусылмасын! Төрт жыл бойы созылған таныстық пен сыйластық мәңгі болғай! Болашағын бағамдап, бар қажыр-қайратын, ерік-жігерін білім жолына арнап жүрген топтастарыммен бірге мамандығымыздың қыр-сырын терең меңгеріп, болашақта белді білім ордаларынан ойып тұрып орын алатын ұстаз болатынымызға сенімім мол. Алла қаласа, біз тәрбиелеп, білім дәнігін сепкен балғын оқушыларымыз бен ересек студенттеріміз келешекте Қазақстанда мемлекетіміздің зор тұлғалы азаматы, жүрегі елім деп соғар патриот жастары болса екен деген ізгі тілегім бар.

Айсана МАХМУДОВА,
гр. 01411а

В статье Президента «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» отмечается, что Казахстан вступил в новый исторический период – третьей модернизации Казахстана. Цель обозначена – войти к 2050 году в тридцатку развитых государств мира. Одним из важнейших условий достижения этой цели является развитие человеческого капитала. Несомненно, что это сложное понятие, включающее в себя как развитие духовности, повышение интеллектуального потенциала, достижение моральной чистоты и физического совершенства граждан страны.

Право стать развитым государством

В рамках этой статьи мне бы хотелось поразмышлять на замыслах и реалиях в решении такой важной компоненты человеческого потенциала, как уровень физического состояния населения нашей страны. Если обратиться к данным Организации Объединенных Наций по вопросу продолжительности жизни населения в странах мира, то Республика Казахстан на 2016 год занимает 123 место с результатом 69,4 года. В то же время этот показатель в развитых странах превышает отметку 80 лет. Так продолжительность жизни в Гонконге – 84, в Японии – 83,5, Италии – 83,1, Сингапуре – 83 года. Опираясь на высказывания специалистов-медиков можно утверждать, что дольше живут люди, имеющие хорошее здоровье. Естественно возникает вопрос. А от чего оно зависит? Ответ на этот вопрос также известен, а именно: на 50% здоровье зависит от соблюдения режима (питания, сна, трудовой и физической активности), на 20% от генетического фактора, на 20% от экологического фактора и на 10% от состояния медицины. То есть, оценивая все перечисленные факторы можно утверждать, что физическая культура, как часть общей культуры является доминирующим элементом в формировании здорового человека. Подтверждением подобного тезиса являются запеведи академика, доктора медицинских наук, кардиохирурга Амосова Н.М. В первой заповеди он отмечал, что в большинстве болезней виновата не природа, не общество, а сам человек. Чаще всего он болеет от лени и жадности, но иногда и от неразумности. Вторая же заповедь гласила: «Не надейтесь на медицину. Она неплохо лечит многие болезни, но не может сделать человека здоровым. Пока она даже не может научить человека, как стать здоровым».

Именно подобные обстоятельства и создают предпосылки для развития массового спорта в стране. Несомненно, что на данном этапе Казахстан не может конкурировать с развитыми странами по этому показателю. Так в Японии численность населения приобщенного к занятиям массовым спортом составляет 80%, в Австралии – 70%, в Германии – 60%. Именно в этой связи Президентом страны Н. Назарбаевым поставлена задача к 2020 году привлечь к систематическим занятиям физической культурой и спортом 30% населения страны. С этой целью в стране активно внедряются Президентские тесты физической подготовленности населения. Однако результаты этого внедрения можно оценить словами известного своими афоризмами государственного деятеля Российской Федерации В.С. Черномырдина «Хотели как лучше, а получилось как всегда».

В частности, еще 04 мая 1995 за №2261 года был опубликован

Указ Президента Республики Казахстан «О неотложных мерах по развитию массового спорта в Республике Казахстан». Несколько позже вышло Постановление Правительства РК № 774 от 24 июня 1996 года «О Президентских тестах физической подготовленности населения Республики Казахстан». Несмотря на то, что прошло более 20 лет до настоящего времени не осуществляется награждение знаками за выполнение нормативов физической подготовленности, как на президентский, так и на национальный уровень.

Важным показателем результативности работы по внедрению Президентских тестов в жизнь казахстанцев является конечный результат. А он выражается в количестве людей, выполнивших данные нормативы. Анализ этих данных свидетельствует, что лишь незначительная доля участников выполняют нормативы президентского или национального уровня. А этот факт является подтверждением низкого уровня функционального состояния наших граждан и как следствие небольшой продолжительностью жизни.

Рядом научных исследований показано, что биологический возраст человека существенно меньше, чем паспортный у тех людей, кто демонстрирует высокий уровень физической подготовленности. Люди же с низким уровнем функционального состояния в наибольшей степени склонны к заболеваниям различного рода. И как тут не вспомнить данные, опубликованные ООН относительно здоровья граждан нашей страны. 111 место среди 145 стран мира и худшее среди стран СНГ. Подобный факт свидетельствует о необходимости коренным образом изменить подходы к развитию массового спорта в нашей стране. Должны быть созданы мотивационные механизмы для привлечения людей к занятиям массовым спортом. Такие возможности в нашей стране есть. В частности, введена и пока со скрипом работает система Обязательного Медицинского Страхования (ОМС). Почему бы не освободить от уплаты взносов тех лиц, которые сдают Президентские тесты на Национальный или Президентский уровень? Ведь это же логично. Раз человек укрепляет свое здоровье средствами физической культуры и спорта, зачем ему оплачивать то, что он не получает? Почему не ввести преференции выпускникам школ при поступлении в вуз на этом же основании. В государстве должен быть создан культ здорового человека. Это национальный резерв Казахстана в конкурентной борьбе за право войти в число наиболее развитых государств.

В. МЕЛЬНИКОВ,
к.б.н., доцент

КАЗАХСТАНСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ - ОСНОВА СТАБИЛЬНОСТИ ОБЩЕСТВА

Сегодня, спустя более четверть века мы говорим о казахстанской идентичности в мировом масштабе.

Поиск своей идентичности характерен для жителей многих стран стремительно глобализирующегося мира. Пытаясь ее определить, человек задает вопрос: «Кто я?» и дает на него ответ, исходя из своего отношения к политическим, культурным институтам и символам общества, в котором он живет. К ним относятся государство, гражданство, законодательство, территориальное устройство, язык, религия, история и др.

Несмотря на масштабную президентскую политику по внедрению и укреплению понятия казахстанская идентичность, у нас пока доминирует этническая идентичность. Для людей, прежде всего важнее кто он – русский или узбек, только потом – гражданин Казахстана. В этом плане казахстанская, гражданская идентичность есть, но этническая, все-таки, доминирует. Но это не мешает нам жить мирно.

История поиска и укрепления своей идентичности у каждого государства своеобразна в зависимости от особенностей менталитета, уклада жизни жителей, политики, религии. Благо, казахский менталитет отличается способностью быстро приспосабливаться к меняющимся условиям, мгновенно осваивать чужой культурный опыт, открытостью к инновациям и межкультурным контактам, культурной и религиозной толерантностью, уживчивостью и непредвзятым отношением к другим народам, умением усваивать культурные и цивилизационные достижения других народов, адекватной самооценкой. На таком фундаменте титульной нации осуществлялась президентская политика развития общенациональных ценностей, основанных на культурном, этническом, языковом и религиозном многообразии. Данная политика – труд во благо мира и согласия.

Система укрепления казахстанской идентичности выстраивается на основе взаимодействия институтов гражданского общества и граждан в разных сферах деятельности, в том числе образовании и науке. Так как это непрерывный процесс длиною в поколения, по моему мнению, сфера образования является ключевой.

В высших учебных заведениях Казахстана обучаются студенты из разных регионов республики, разных национальностей, со своеобразным менталитетом, диалектом. Все они живут и обучаются в мире и согласии, в слаженной системе на пути к одной цели.

В стенах нашего университета большое внимание уделяется воспитанию в студентах патриотизма и гордости за свою страну. Эти чувства в первую очередь формируются, когда

человеку комфортно. Когда он чувствует себя в безопасности, в равенстве возможностей с другими людьми (в том числе других национальностей), уверенности в завтрашнем дне.

На всем вышесказанном и строится казахстанская идентичность. Когда человеку хорошо, он дружелюбен к другим, когда всем хорошо, то «Миру-мир». Отсюда, казахстанская идентичность – основа стабильности общества.

Стабильность страны основана на согласии и единстве. Единство во благо общей цели – образование нового поколения, одна из характерных особенностей профессорско-преподавательского состава кафедры физики и математики Западно – Казахстанского государственного университета имени М.Утемисова. Работать в единстве и мире – это в первую очередь уровень нравственности людей, а именно: взаимное уважение независимо от возраста, национальности, религии. От отношения старшего поколения кафедры, от их энтузиазма, энергии хочется расти, учиться, меняться. Поддержка, забота, помощь, сочувствие и искренняя радость за другого характеризует наш коллектив. Учитывая знаменитые слова Марва Коллинза: «Не пытайтесь вылечить ваших студентов, вылечите сначала себя. Хороший учитель сделает плохого студента хорошим, а хорошего студента великолепным», с уверенностью можем говорить о дальнейшем укреплении и толерантности, устойчивых социальных связей, единства.

FacebookTwitterGoogle+ PinterestEmailLinkedInRedditTumblr
GoogleGmailAOLMailOutlook.comYahooMailEmailapp
Еще...

В таком институте общества, как ЗКГУ им. М.Утемисова развивается и укрепляется наша идентичность. ЭТОТ непрерывный поколенческий процесс есть один лишь виток ВСЕГО процесса развития казахстанской идентичности.

Н.Н. БЕРДЫМУРАТОВА,
преподаватель физико-математической кафедры
ЗКГУ им. М. Утемисова

Жаңашылдыққа жаңа қадам - жастар көзімен

Ұлы халық қана ұлы мақсаттарға жете алады. Осыдан 25 жыл бұрын Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев ел алдында: «Дербес мемлекет құру қазақ халқының ғасырлар бойы аңсаған арманы еді. Міне, енді сол күнге де жеттік... Тәуелсіздіктің біздің бәрімізге артар міндеті зор. Енді еңселі ел болудың жолына шындап түсіюіміз керек. Әулетіміздің асуы да, дәулетіміздің тасуы да өз қолымызда. Кең-байтақ жеріміздің байлығы осы даланың түпкілікті халқына да, тағдыр қосып бірге өмір сүріп жатқан өзге ұлт өкілдеріне де молынан жетеді. Не істесек те ақылмен істейік, арзан ұранға ермейік, ұшпа сезімге ерік бермейік дегім келеді. Әсіресе жастар салқынқандылықтан, үлкенді сыйлаудан, сөзге тоқтаудан айнымаса, қашан да достыққа адал болса, бауырмашыл, кеңпейіл болса, халықтың атына сөз келтіретін ұстамсыздық атаулыдан аулақ жүрсе деп тілейік. Тарих көші ұзақ. Асықсақ та аптықпайық. Қазақстанның көп ұлтты халқының жұлдызы жоғары болатынына, туған елімізде дәулетті де сәулетті өмір орнайтынына көміл сенемін» деп айтқан болатын.

Мінекей, халықтың Елбасына деген сенімі мен қолдауының арқасында Қазақстан әлем картасынан ойып тұрып орын алған, әлем елдерімен терезесі тең мемлекетке айналды. Елбасымыздың ең алдымен мемлекеттік рәміздерімізді енгізуі, шекарамызды нақтылап шегелеуі, елордасын Астанаға көшіруі, еліміздің 2010 жылы Еуропадағы Қауіпсіздік және ынтымақтастық Ұйымына жетекшілік етуі, әлемде ең алғашқы болып ядролық қарудан бас тартуы еліміздің әлемдік аренадағы орнын айқындап берген болатын. Бүгінгі таңда Қазақстанның дамыған 50 елдің қатарына енуі осының айқын көрінісі болып табылады. Ендігі меже - дамыған отыз елдің қатарына қосылу. Бұл ретте Елбасымыз нақты жоспарларды айқындап берді.

Әрине, тамырын тереңге жайған қазақ халқының шежірелі тарихында елімізді саяси басқару жолында Елбасымыздың бағыт-бағдары мен маңызды шешімдері Тәуелсіз мемлекетіміздің даму тарихына зор ықпалын тигізіп келеді. Аз жылдың аясында туған елің әлемдік қауымдастыққа танытқандығына өзгелермен бірге өзіміз де куәміз. Елбасымыздың сындарлы саясаты қазіргі таңда көптеген алпауыт мемлекеттерге үлгі болып отыр.

Әлемде, елімізбен іргелес жатқан мемлекеттерде саяси жағдайлар күн санап өзгеру үстінде. Осы мезетте біздің мемлекетіміз үшін де жаңа толқынның, жаңа саясаттың керегі анық. Елбасымыздың Қазақстанды Мәңгілік Ел ретінде тереңдете жаңғырту жөніндегі ұсынысына барлық тараптан жан-жақты қолдау көрсетілуде.

Ел мүддесі мен ұрпақ болашағын ойлаған Президентіміз жаңа бағытты, қайта жаңғыруды ұсынды. Бұл үндеу - басқару жүйесінің тиімділігін арттыруды көздейді. Ұсынып отырған реформаның мәні билік өкілеттіктерін қайта бөлуде, тұтастай жүйені демократияландыруда жатыр. Халықтың бірлігі, саяси ынтымақтастығы мен Парламент пен Үкімет жұмысының үйлесімділігі де саяси жаңғыруды іске асыруда өз ықпалын тигізеді.

Қоғамның ертеңі, еліміздің абыройы, болашағымыздың сенімі - бүгінгі өскелең ұрпақ, яғни, жастар. Ақын Мағжанның сөзімен айтқанда қайратты, айбынды, қырандай күшті қанатты жастарды халық әрқашанда елдің дәнекері санаған. Бүгінгі күнде де алдыңғы толқын ағалар жастардың болашағына зор сеніммен қарайды. Елбасымыз сөйлеген сөздерінде, халыққа арнаған жолауларында, үндеулерінде келешектің иесі саналатын жастарды өркез назарынан тыс қалдырған емес. Енді біздің алдымызда осы сенімді абыроймен атқару ісі тұр. ХХІ ғасыр жастарының алдындағы басты міндет - бәсекеге қабілетті болу. Ол дегеніміз ұлттық дәстүріміз бен қаймағы бұзылмаған мәдениетімізді негізге ала отырып, жоғарғы деңгейдегі интеллектуалдық, инновациялық білім алу болып табылады. Халықтың кемеліне келіп өркендеп өсуі үшін ең алдымен азаттық пен білім қажет. Азаттығымызды алдық. Ендігі кезекте тәуелсіздікті сақтап, ілгері дамыту үшін білімді жастар мен бәсекеге қабілетті кадрлар дайындайтын жоғарғы оқу орындары қажет. Еліміз Тәуелсіздік алған жылдары жоғарғы білім алу мүмкіндігі тек республика көлемінде ғана жүзеге асырылған болатын. Қазіргі таңда Елбасымыздың бастамасымен «Болашақ» бағдарламасы сәтті жүзеге асырылып, жаһандық ғылымды бір арнаға тоғыстырған Назарбаев университеті сынды жоғары оқу орындары бой көтеріп, жастарымыздың шетелдерде тең дәрежеде білім алуларына толық мүмкіндіктер жасалды.

Әлеуметтік, экономикалық, ғылыми, мәдени салаларға кадрлар даярлауда Батыс аймағында өзіндік орны бар бірден-бір жоғарғы оқу орны - М.Өтемисов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті. Киелі білім ордамыз Елбасымыздың осы уақытқа дейінгі қабылданған реформаларын, жаңа бастамалары мен стратегиялық жоспарларын кеңінен насихаттап, нәтижелі жүзеге асырып келеді.

Елбасымыз өз сөзінде – «Мен сөзімді, әсіресе, жастарымызға арнағым келеді. Бүгін мен жариялаған жаңа саяси және экономикалық бағыт сіздерге жақсы білім беруді, яғни бұдан да лайықтырақ болашақ сыйлауды көздейді» деген болатын.

Елбасымыз үміт артқан жас буынбыз! Бірде қарапайым да қара қазақ, бірде сөзге шешен, данышпан, дана қазақ бола білген Ұлы даланың – Мәңгілік елдің ұрпағымыз.

Оралхан РАХИМОВ,
мәдениет және өнер факультетінің
«Мәдени–тынығу жұмысы» мамандығының
3-курс студенті

Глава государства Н.А. Назарбаев в статье «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» подчеркнул, что частью национальной стратегии государства является воспитание патриотизма. Основа патриотизма закладывается в любви к своей малой родине, родной земле. Разработанная программа «Туган жер», предусматривает воспитание у казахстанцев чувства истинного патриотизма, которое выражается в любви, гордости и преданности своему аулу, городу, краю, его истории, культуре, традициям и быту.

«Самый лучший пример патриотизма – изучение истории родного края в средних школах. Каждый хребет и ложбина, гора и река родного края многое может рассказать об истории. В каждом регионе были личности, которые были опорой и надеждой своему народу в непростые времена, чьи имена навсегда остались в памяти у народа. Обо всём этом должно знать наше подрастающее поколение», – пишет Президент.

Кафедра географии ЗКГУ им. М.Утемисова тесно сотрудничает с методическим объединением учителей географии города Уральска. В 2005 году по инициативе учителей географии Разливановой В.А. и Садырбековой Н.К., совместно с кафедрой географии ЗКГУ была разработана программа «Школа-ВУЗ-Школа», целью которой было усилить связь школы и ВУЗа, как в методическом обеспечении, так и в краеведческих исследованиях.

значительные изменения, особенно в функциональной структуре поселков. В начале 20 века Трёкинский и Рубежная были станицами, в которых функционировали школа, церковь, почтовая станция; Дарыновское был форпостом, с численностью населения 1500 жителей. В настоящее время, Дарыновское-административный центр сельского округа Зеленовского района, в котором проживает более 5000 жителей. В 2001 году здесь открылся музейный комплекс им. М.А.Шолохова, который включает Дом-музей М.А. Шолохова, картинную галерею и историко-краеведческий музей. Дом-музей М.А.Шолохова был открыт в сентябре 1979 года в доме, где в годы войны с августа 1942 года по ноябрь 1943 года жила семья писателя. Картинная галерея насчитывает 60 полотен российских и казахстанских художников, сюжеты которых связаны с историей нашего края. Историко-краеведческий музей включает отдел природы, отдел археологии, отдел этнографии и экспозицию «Шолохов в Западном Казахстане».

В окрестностях Дарыновского много озер, это озера-старицы, вблизи одного из них расположен поселок Озерное, в котором проживает немногим более 700 человек. Здесь нам провели интересную краеведческую экскурсию с посещением небольшого музея в школе, который организовали учителя-энтузиасты под руководством Ерёменко Наталии Анатольевны. Далее по пути следования был населенный пункт Рубежинское, который является административным центром сельского округа. Количество жителей здесь в настоящее время такое

Следует отметить, что в процессе маршрутных наблюдений и посещения сельских населенных пунктов мы заметили, что активность сельскохозяйственной деятельности по пути нашего следования была невысокой, поля не обрабатывались, не видно было посевных площадей. Занятость жителей населенных пунктов представлена, в основном, samozанятостью и в бюджетной сфере. Это и обуславливает высокую миграционную подвижность населения, которая направлена в областной центр и приграничные районы России. Здесь мы наблюдали, так называемую, «пошаговую миграцию», когда население из южных районов области переезжает в северные, в данном случае в населенные пункты Зеленовского района, а местное население переезжает или в областной центр или в другие регионы.

В процессе выездного заседания методического семинара «Школа-ВУЗ –Школа» был проведен мастер-класс на местности по использованию современного оборудования для определения климатических показателей в походных условиях, изучена гидрография местности, так называемое «староречье», посещены краеведческие музеи, проведена встреча с местным населением. Собранный материал планируется использовать в процессе обучения, а также подготовки докладов на ежегодный научный проект школьников «География в моей жизни», который ежегодно проводит кафедра географии.

Таким образом, данное мероприятие, проведенное совместно с учителями географии города, будет способствовать реализации задач, поставленных в статье Главы

ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ЧЕРЕЗ ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Реализация программы предусматривала выездные заседания семинаров с целью крупномасштабного исследования территории области. Как правило, семинары имели тематический характер и проводились в наиболее значимых объектах природы области: Кирсановском государственном заказнике, горе Ичка, районе Красной школы, Кировского водохранилища и др. В этом году состоялся 12 выездной семинар, тема которого была «По Шолоховским местам Приуралья». Постоянные участники выездного семинара от кафедры географии - доценты З.Я.Сахарнова и Т.А.Терещенко., заместитель директора по науке областного центра истории и археологии кандидат географических наук С.К.Рамазанов были в составе выездной бригады. В этом году в семинаре принимал участие заведующий отделом экологического туризма Западно-Казахстанского областного центра детско-юношеского туризма и экологии Гатауов Н.Х.

22 мая 2017 года в 08 часов от корпуса естественно-географического факультета на автобусе участники семинара выехали по маршруту: Уральск-Желаево-Трёкино-Володарка-Дарыновское-Озерное-Рубежинское-Уральск. По ходу маршрута доцент Т.А.Терещенко представила характеристику этого района с начала 20 века, (так называемому «Оренбургскому тракту», изложенную в книге П.П.Семенова-Тян-Шанского «Россия» Полное географическое описание нашего Отечества. Том 18. Киргизский край», опубликованной в 1903 году. По ходу движения проводились маршрутные наблюдения, отмечались изменения в природе, населении и хозяйстве. Природные особенности маршрута характеризуются тем, что данная территория представляет древнюю террасу реки, где имеются выходы юрских песчанников и меловых отложений. По всему маршруту тянется широкой полосой лиственный и сосновый лес. В системе расселения, более чем за 100 лет, тоже произошли

же, как и 100 лет назад, немногим более 1600 человек. Здесь функционирует колледж, где готовят молодежь по рабочим профессиям. В музее этого колледжа представлена история села, которую собирает преподаватель колледжа, краевед-историк Милехин А.В. Он рассказал подробно о краеведческих исследованиях, проводимых им совместно с учениками.

Государства Президента РК «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания», в той ее части, которая посвящена краеведению.

Т.А. ТЕРЕЩЕНКО,
доцент кафедры географии ЗКГУ им. М. Утемисова

Школа-вуз

В центре учебного процесса стоит Ученик!

С 1 сентября 2016 года во всех школах страны началось внедрение обновленного содержания образования. Цель данного внедрения: создание образовательного пространства, благоприятного для гармоничного становления и развития личности ученика. В нашей школе функционирует творческая группа учителей, работающих по обновленному содержанию образования.

В состав группы входят учителя, работающие в 1 классах, учителя английского и казахского языков, учителя самопознания, школьный тренер Чернецова Л.Г., заместитель директора по УВР Тасеменова Г.С. С сентября 2017 года в эту творческую группу включены учителя 5, 7 классов. Вопрос обновленного содержания образования рассматривается на совещаниях, заседаниях педагогического совета школы, семинарах-практикумах. Большая работа проводится по информированию родителей учащихся: проведено 3 общешкольных родительских собрания, 1 родительская конференция, собрание с родителями учащихся 4 классов. На собраниях родители учащихся были ознакомлены с особенностями обновленной программы. Хочется отметить некоторые моменты в работе по обновленному содержанию образования: 1. Для учителей полностью подготовлена методическая база по каждому предмету имеются методические пособия. 2. Разработаны формативные и суммативные работы по каждому предмету. Это очень помогает учителю в работе. 3. Разработанные учебники в соответствии с обновленным содержанием соответствуют требованиям государственного общеобязательного стандарта образования, и отбор содержания

обучения проводится с учетом образования, ориентированного на результат. 4. У детей нет тревожности, нет переживаний по поводу плохих оценок и боязни эту плохую оценку получить, оценка выставляется в конце четверти с учетом всех баллов (которые переводятся в %) за суммативные работы. 5. Учителя охватывают все цели обучения учебной программы в процессе оценивания. В рамках подготовки к переходу на обновленное содержание образования 2, 5, 7 классов учителя школы занимаются самообразованием, с огромным удовольствием делятся опытом работы, рассказывают о содержательном отличии обновленных программ, изучают методы оценивания, содержание учебников,

инструктивно- методические документы, учебные пособия, обсуждают удачные моменты и трудности, возникающие в УВП, посещают уроки коллег.

Гульмира ТАСЕМЕНОВА,
заместитель директора по УВР областной специализированной школы №8 для одаренных детей

Драматургтың алғысы мен қаламгердің батасына марқайған күн немесе Алматы сапарынан бір үзік сыр

Алматы қаласы студенттік кезден ыстық. Төрт жылдық студенттік кезең аспирантурамен жалғасты. Ғылымға алғашқы қадам да осы жерде жасалды. Әдебиеттану ғылымының нағыз ғылыми мектебі, ғалымдар мен ақын, жазушы-қаламгерлер ортасы сағындырады. Әр барған сайын үлкен естеліктер қалады. Әр кездесу де бір тарихқа айналатындай.

Арнайы жиі ат басын бұрып тұрмағанмен, іссапарларға жол түсіп тұрады. Бұл сапардың жөні бөлек, бірақ.

Жұмыс уақытында хатшы қыз Алматыдан бір ата телефон соғып, мені сұрағанын жеткізді. Сол жерде тұрғам, телефонды көтерсем, Рита Сұлтанғалиеваның керек екенін айтты.

Ата, сұрап тұрған адамыңыз мен, Рита Сұлтанғалиевамын. Сені бұлай оңай тауып алам деп ойламадым.

Сұлтанәлі Балғабаев деген драматург, жазушыны білесің бе? Естуің бар ма еді?

Әрине, білем. Шығармаларыңызбен таныстым, талдап та жүрмін.

Сол талдауларыңыз арқылы сізді таптым. Менің біраз драматургиялық шығармаларымды талдаған екенсіз, біраз мақалаларыңыз жарияланған. Қазір интернет деген жақсы ғой. Өзің туралы кімнің не жазып, не айтып жатқанын біліп отырасың. Енді қысқа айтайын. Шаруам мынау. Менің 70 жылдық мерейтойыма орай халықаралық ғылыми-тәжірибелік үлкен конференция өтеді. Театрда бенефисім болады. Тағы біраз шаралар бар. Соған өзіңді шақырам. Пленарлық мәжілісте бас баяндама оқысаң деген ұсыныс айтам. Бағдарлама мен шақыруыңды өзіңе жеткізем.

Өңгіме осылай аяқталды. Шығармаларымен таныспын, театрда қойылымдарын да көріп жүрмін. Бірақ өзін көріп, сойлескен адамым емес. Келесі хабарласқанымызда баратындығымды жеткіздім. Конференция өтетін күн де жетті. Т. Жүргенов атындағы Өнер академиясының мәжіліс залында пленарлық мәжіліс өтті. Сұлтанәлі Балғабаевтің «Қыз жиырмаға толғанда», «Ең әдемі келіншек», «Біз де ғашық болғанбыз», «Қазақша күрес», «Ғашықсыз ғасыр», «Тойдан қайтқан қазақтар», «Әйелдер әлемі», «Сағыныш пен өлес» атты драмалық туындыларын талдап, драматургтың бүгінгі заман тынысын бейнелеудегі жаңашыл ізденістері, қазақ әйелі образының бейнеленуі және психологизм мәселелері, әзіл-сықақ интермедиялардың көркемдік идеялық ерекшелігі бағытында баяндама жасадық. Түстен кейін драматургтың туындылары бойынша қойылымдарды тамашаладық. Уақыттың тығыздығына қарамастан, кешкілік дастарханға барудың да сәті түсті. Әр өңірден келген қонақтар сөз алып, құттықтауларын білдіріп жатқан кез. Оралдың атынан барғасын, бір ауыз құттықтауымды жеткізіп тұрған сәтте біреудің шақырып жатқанын айтты. «Конференцияда баяндама жасаған қызсың ғой, атың кім? Қай жақтан келдің? деген сұрақтарын қойған адам «сізді шақырған Әбдіжәміл аға» деді. Абыз қаламгермен де, шығармаларымен де таныспын, Жазушылар Одағында болған кештерде көріп те жүрмін. Бірақ жақын сөйлесіп көрмелпін. Университетте оқытушымын деп айтып жатқанымда, «Менің қай шығармаларымды оқып жатыр жастар? Жалпы романдар оқи ма қазыр?» деген сұрақтарын төтесінен қойды. Өзім тәуелсіздік кезеңіндегі әдебиеттен сабақ бергесін, бірден «Соңғы парызды» оқитынын, бұл сабақ өтетін топтар бұл романды түгел тапсырғанын айтқанда, қуанғанын да жасырмады.

«Соңғы парыз» романыңыз тәуелсіздік кезеңіндегі (1999)

қазақ романы, бұл шығармаңыз Кеңіс дәуірінде жазыла бастағаны белгілі ғой. Алғашқы нұсқалары кітап болып жарияланып та үлгерген. «Соңғы парыз» роман-дилогиясының басты табысы туралы қазақ және әлем әдеби сыны түйінді ойын айтып та үлгерді. 3. Қабдоловтың бағалауында «Соңғы парыз» романыңыз қазіргі қазақ прозасының айтулы үздік жетістігі екенін білеміз.

«Табиғат тақырыбы өзіңізді ертеден толғандырып келе жатқаны айқын. «Қан мен тер» романындағы басты кейіпкердің бірі Төңірберген мырза: «адам аспанға тырмысып шықпасын деңіз. Шықты екен, аспанды да ластайтын түрі бар» дейтіні де бар.

«Заманақыр – азғынды өмір кезеңі» дейтін Абайдан қалған сөз бар. Табиғатты азғындатқан адам қай оңған тірлік жасайды дегізеді ғой роман. Бірақ қолдан ақырзаман туғызушы шенқұмар, баққұмарлар оңай алдыратын жау емес. Ондайлар өмірде басым түсіп жатады. Әдебиет – гуманизм құралы. Оның өз серті бар. Жамандық жазаланбай қалмауы тиіс. Сіздің шығармаңыз да ежелден келе жатқан бұл дәстүрден ауытқымайды. Арал қасіреті – адамзаттың экология мәселесін елемеден туған қасіреттің бір көрінісі. Аралдың азып-тозып бара жатқанына адамзат немқұрайлы қарамауы тиіс. «Адамзат, енді сен оян! Соңғы парызың – осы!» дегізетін шығармаңыз туралы барынша осылай түсіндіреміз дей бергенде, қай жақтың қызы екенімді сұрады. – Оралданмын, – дедім. «Қызым, мен сөзге сараң адаммын жалпы. Жайықтың қыздарының жаны сұлу ғой. Бақытың баянды болсын. Әбдіжәміл атаң мандайынан бір сүйеді» деп қысқа қайырды. Бұл да жай естелік болмасы анық. Алматыға деген сағыныш драматургтың алғысын, қаламгердің батасын алуға ұласқан күн ретінде мәңгі естелік боп қалары сөзсіз.

Рита СҰЛТАНҒАЛИЕВА,
ф.ғ.к., қазақ филологиясы кафедрасының
қауымдастырылған профессоры

ОЛИМПИАДАДАН олжмен оралды

Жыл сайын дәстүрлі түрде республикалық пәндік олимпиада оздырылады. Биыл алғаш рет біздің университеттің «Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» мамандығы бойынша студенттер командасы Қарағанды қаласына барып келді. VIII республикалық пәндік олимпиадасында «Топтық бірлік пен ынтымақтастық» номинациясы бойынша айрықша қабілет таңытқаны үшін III дәрежелі дипломмен марапатталды.

Команда құрамында Төреяхметова Жарқын топ басшысы болып ерекше көзге түсті. Ал «Әртістік қабілеті» номинациясы бойынша Қожабергенова Аяда бар өнерін ортаға салды.Сонымен қатар Джакасова Алтынай және Кенжалы Айкүміс ерекше белсенділік танытты. Махамбеттей баһадүр батырымыздың есімін танытып, университетіміздің айбынын асқақтатып, болашақ педагог-кадрлардың жоғары біліктілігін көрсетті.

Қазіргі таңда «Балапан 2020» бағдарламасы кең етек жайып, балаларды жүз пайыз балабақшамен қамтамасыз ету жұмысы оң қарқын беру үстінде. Еліміздің мемлекеттік стандарты бойынша әрбір бала орта білім алуға міндетті. Соған орай барлық білім беру мекемесінде педагог-кадрлардың жоғары тәжірибелі болуын міндет ету үстінде. Олардың қатарына болашақ тәрбиешілер де кіреді. Ал бұл орайда аталмыш төрт студенттің өздерін болашақ педагог ретінде республика көлемінде дәлелдеуі көңілге қуаныш сыйлап, мақтаныш сезімін оятады. Олар ректорат және деканат тарапына шексіз алғыс жариялайды. Олардың қолдауы арқасында өздерін жақсы қырымен таңытып, еліміздің, университетіміздің атын асқақтатып келді. Бұл қыздарға болашақта саналы педагог болуын тілеймін. Тәуелсіздігіміз баянды, жастарымыз жалынды болғай...

Топ жетекшісі магистр Муканова Нұржанат Ергенқызы.

Аида ХАСАНОВА,
06301 топ студенті

ЕЛІМ ДЕГЕН ЖАСТАР БАРДА

Елім деген жастар барда, ертеңім дейтін аға буын бар. Еліміздің болашағы – жастар. Баһадүр батыр Махамбет бабаның ұрпағы ретінде қазіргі жастар бәсекеге толықтай қабілетті. Жүрегімізде патриоттық сезім, жалындаған үміт, бойымызда қуат, ойымызда ақыл, санамызда білім барда біз үшін ешқандай кедергі жоқ. Еліміздің көк туын желбіретер жастар әрдайым «Алаш» деп ұрандайды. Елбасы Н.Ә.Назарбаев жыл сайынғы Жолдауында жастарға сенім артып келеді. Солардың ішінде жоғары оқу орындарында оқитын студенттерге үлкен үмітпен қарайды.

Қазіргі жаһандық бәсеке еліміздің алға қарай қарыштауына үлкен мотивация болды. Ғылым саласы жас, жыныс талғамайды. Бастысы - еңбегің адал, ізденісің мықты, ойың таза болу міндет. Ғылым қателікті кешірмейді. Сол себепті жастарға айтарым, ғылым жолында есер ескеңіз түзу, барар аралыңыз нақты болғай. Сонда ғана көздеген жеріңізге айқын барасыз.

Біздің педагогика факультетінде ғылым жолындағы ізденіс жұмыстары өзінің жемісін беру үстінде. Студенттердің еліне деген ыстық махаббаты, ұлттық нақыштағы киімдерді киіп, отандық өнімдерді жиі тұтынулары үлкен қуантарлық жайт болып табылады. Жалынды жастарымыз тек алға ғана бағыт алып, егемендігіміздің түтінін түзу қылғай...

Аида ЖАНТӨРЕҚЫЗЫ,
06301-топ студенті

Алынбайтын асу жоқ!

Instagram әлеуметтік желісінің мотивацияға арналған паракшасынан мынадай бір керемет сөзді көзім шалып қалды: «Өркім өзі қалағандай өмір сүруге міндетті!» Иә, бұл жердегі «қалағандай» деген сөз заңға қайшы келетін іс-әрекеттермен айналысу, қоғамға кесірі тиетін нәрселерді жасау деген мағына емес, керісінше, адал жолмен өзі қалаған нәрсені армандап, соған қалай да жету дегенді білдірсе керек. Ұйқыға жатар алдында әрқайсымыз әйтеуір бір жарқын болашақты аңсап, армандайтынымыз хақ. Дегенмен таңертең тұрғанда өмір қайтадан өзінің күнделікті арнасына түсіріп, түнде ойлаған ойымыздың көпшілігі ұмыт болады. Ал ойға алғанын қалайда іске асырмай қоймайтын адамдар арамсызда кемде-кем. Ақиық ақын Мұқағали жырлағандай:

Мына өмірде, жүрегіңде,

Бойыңда ыстық қан барда

Болмысты да, болмасты да

Болады деп арманда!

Расымен де, сол арманымыз өзімізге керемет жігер беріп, бізді алға жетелейтін бір ғаламат күші! «Өзім дегенде өгіз қара күшім бар» демекші, өз өмірімізді қалай құратынымыз, қандай бағыт таңдайтынымыз, қай салада жұмыс жасап, қай салада кәсіп ашатынымыз тікелей өзімізге байланысты. Кейде өзімнің әке-шешеме қарап, олардың кезінде бар мүмкіндікті пайдаланбай, бір ғана орта арнаулы біліммен шектеліп қалғанына қарасам, сондай талпынғым келеді, олар алмаған асуды алғым-ақ кеп тұрады. Әдемі өмір сүргім келеді, өдемі киінгім келеді, өдемі жүргім келеді, көп оқып, көп білгім келеді, мүмкіндіктер сондай көп! Сондықтан еңбектенуіміз қажет, өйткені алынбайтын асу жоқ!

Алтынгүл ДАУЛЕТБАЕВА,
фил-32

Я верю в нашу молодежь. Уверен, ваши знания, ваша энергия и ваш труд будут работать на построение сильного и процветающего Казахстана.

Н.А.Назарбаева

*Поездка
в Астану*

С 20 по 21 сентября в «Назарбаев центре», библиотека Первого Президента Республики Казахстан - Елбасы, прошёл двухдневный республиканский семинар-тренинг на тему «Казахстанский путь: Мәңгілік Ел», в котором приняли участие 24 лучших студентов ЗКГУ им.М.Утемисова: студенческие деканы, активисты, лидеры молодёжных организаций, призёры республиканских и международных конкурсов. Со студентами в поездке была Бактығалиева Эннака Самигуллаевна, старший преподаватель отдела по социально-культурной работе ЗКГУ им.М.Утемисова.

В течение двух дней участники семинара слушали лекции по темам: «На пути к «Мәңгілік Ел»: уроки истории», «Политическое измерение: независимость и национальная безопасность», «Экономическое измерение: индустриализация и общество всеобщего труда», «Идеологическое измерение: общенациональное единство, историческая общность и высокая духовность», приняли участие в тренингах и практических интерактивных занятиях. Также для студентов были проведены экскурсии по Библиотеке Елбасы, Национальному музею Республики Казахстан и музею Первого Президента РК.

В завершающий день семинара участники защищали свои проекты. Особо интересной для молодых людей стала встреча с Саясатом Нурбеком, управляющим директором Международного финансового центра «Астана», политологом, юристом, магистром геополитики и международной безопасности, понравившимся студентам своим позитивом, простотой и завидной энергией. Он свободно отвечал на

вопросы, давал студентам дельные советы.

– Следует избегать трёх вещей, о которых говорил ещё Топе би - это упрямство, лень и чрезмерный сон. Ну и, конечно же, надо работать, трудиться, заниматься спортом, развиваться, учить языки. Хотел бы отметить, что в будущем время будет временем инновационных технологий, и поэтому если вы хотите быть незаменимыми и востребованными специалистами, то вы должны креативно и нестандартно мыслить, что доступно машинам.

После встречи заместитель директора Библиотеки Елбасы Амирхан Рахимжанов вручил участникам семинар-тренинга сертификаты.

– Мы рады видеть вас в стенах Библиотеки Первого Президента,- отметил он,- Ведь у нас хранится много уникальных экспонатов, документов и книг. Вы хорошо себя проявили и я уверен, что ваши знания и навыки помогут вам достигать более высоких вершин.

Айша КЕМЕШОВА,
участница семинара-тренинга, Фил/п-32

Нақылнама:

Дауға салса, алмастай қиған, сезімге салса, қырандай қалқыған, ойға салса, қорғасындай балқыған, өмірдің кез-келген орайында әрі қару, әрі қалқан, әрі байырғы, әрі мәңгі жас, отты да ойнақты Ана тілінен артық қазақ үшін бұл дүниеде қымбат не бар екен...

Жыраулыққа, аңыз айтуға бейімі бар, ақыл-парасаты мол адам халықтың рухани ақыл-ай қазынасын сақтаушы ақын болған. Олардың арасынан шыққан беделді де құрметті, тілі өткір шешендер халықтың көкейтесті ой-пікірін ел билеушіге бетің бар, жүзің бар деп жалтақтамай, көзіне тұп-тура ашық та батыл айтып салудан тайынбаған.

Н.Ә. НАЗАРБАЕВ,
Қазақстан Республикасының Президенті

2013 жылы қазанның 30-ынан бастап шығады - Издается с 30 октября 2013 года

Сырым Датұлының туғанына 275 жыл

Аталы сөздің құны қанша?

**Жақсы мінез, ізгі іс бірін-бірі көтеріп Алланың құзырына жеткізеді.
Құран-Кәрімнен**

Халық даналығына үңілсек, аталы сөз атан түйеге татиды. Аталы сөзге арсыз ғана таласады. Түркі әлемінде де, еуропа төрінде де бірегей даналардың дуалы аузынан шығып, ұрпағына рухани мирас болып қалған құнды ойлардың баршасы сөз құдіреті арқылы берілетіні мәлім. Арлы арғы аталарымыздан бастап тілге, сөзге ерекше мән берген. Арлы адам жарлы болмас деген. Халық даналығында *«Сөзден асқан байлық жоқ, тілден асқан жүйрік жоқ», «Естіге екі сөз де жетеді», «Ұлы сөзде ұят жоқ», «Сыпады сөздің сыны кетпейді», «Ұлы сөзден-ұлағат», «Басқа пәле тілден», «Адам сөзінен жазады», «Іріген ауыздан шіріген сөз шығады», «Сөзден де көз шығады», «Аяғы жаман төрді былғар, аузы жаман елді былғар», «Жақсы сөз жұбатар, жаман сөз жылатар»* іспетті ғибраты мол түйіндер бар. Демек,халық даналығы – ұлттық сана межесі, ой-өріс тұнбасы. Халық даналығы – тілінде. Егер де тіл мүмкіндігі шектеліп, сөз байлығы мен көркемдігі, орамдылығы жетіспей жатса, даналық ой-пікір де шарықтап дамымақ емес. Ал даналықты білдіретін түйін-тұжырымдар, ұғым-түсініктер сапына аталы сөз, мақал-мәтел,қанатты сөз (афоризм), нақыл сөз, шешен сөз,өсиет сөздерді қосар едік. Бұлар – даналық пен парасаттылықтан туындаған терең ой, логикалық тұжырым, философиялық толғаныс, дүниетаным, өмір тәжірибесі, тағылым - тәлім көріністері, көркем сөзбен көмкерілген тұрақты қалыптасқан тіркес, шағын мәтін, қысқа да нұсқа ой үзіктері.

«Жақсы сөз - жан азығы». Жақсы сөз айту – жоқтан барды құрастыру, тыңдаушының құлағына әйтеуір бір жағымды сөз тауып айту емес, тыңдаушының тағатсыздана досқан асыл арманына сәйкес, дтіттеген ойына сай, мақсат - мүддесін дәл тауып, тап басатын, көңілін көтеріп, сезімін сергітетін, құпия сырдың кілтін тауып айта білу. Халқымызда жақсы сөз естісек, «аузыңа – май, астыңа – тай!» деп жатуы тегін емес. Бұл ретте мақал-мәтел – көркем сөз өнерінің көрнекті өрнегі, ұлт рухының құдіретті күші, асыл сөз - көненің көзіндей сирек айтылатын, ащы да болса шынайы шындықты айтылған және сол сәтте жұртшылық құлақтанып, қарапайым халық арасына тез тарап, елдің рухын көтеріп, патриоттық сезімін оятатын ұтымды да әсерлі қалыптағы жалынды сөздер, өсиет сөз - өмірде көп жасап, көпті көрген, алған тәлімі мен тәжірибесі, тағылымы мол қазыналы қарттардың кейінгі жас ұрпаққа арнап айтқан мәнді де мағыналы ақыл-кеңестері, көсем сөз - ойшыл да дана, білгір де білікті, парасатты да ақылман адамдардың, сөз бастаған шешендер мен топ бастаған көсемдердің дуалы аузынан туындап, қалың жұртшылық арасына кең тарап, санасына сіңіп жиі айтылып жүретін ақыл-нақыл,бағдарлы да мақсатты ой-түйіндері, тәмісіл - мақалға да, мәтелге де жақын әрі ұқсас, бірақ екеуінен де өзіндік айырмашылығы бар кіші жанрға тән тұрақты тіркестердің бірі. Қысқасы, бұлар – халық даналығының алтын қоры, рухани байлығымыздың қайнар көзі. Ал осынаша халықтық құндылықтың асыл-тегіліп жатқан мол мұрасын сол қалпында жер-жаһанға паш етіп тұрған ана тіліміздің құдіретті күші мен сөз байлығы, көркем де бейнелі өрнегі. Демек, халық даналығының ұйытқысы – оның тілінде, сөздің құдіретті күшінде.

Сөзге ой түрткі. Ой – тамызық. Ой – адам рухының тұғыры, адамзат өркениетінің қозғаушы күші. Сөз – құдірет. Көне Шығыс ғұламалары бұны айқын сезінген. Асылы, ат тұяғынан жаратылған қазақ үшін сөзден қуатты, сөзден асыл ештеңе жоқ. Бір ғажабы, бабаларымыз жығылғанды сөзбен көтерген, жылағанды сөзбен жұбатқан , дұшпанды сөзбен тоқтатқан. Қазақ халқының ұлттық менталитетінде сөз дертке дәрмен болар ем, жасқа ұлағат болар тәрбие, келешекке аманат қылып қалдырар асыл мұра тұрғысында ұғынылған. Демек, сөз өнері қазақтың қанына сіңген таусылмайтын байлық. Ал жастайынан тамыры тереңде жатқан түгесілмейтін қазақ ойының қазанынан сусындай білген ұрпағымыз сөзді түстеп те, салмақтап та, астарлап та білуі тиіс. Себебі сөз қасиетін таныған ұрпақтың ары да, жігері де, намысы да таза болары даусыз. Сөз - сиқыр. Сөз - ойды ұрпақтар игілігіне айналдырушы асыл айна, зерек зерде. Сөз де, ой да - халық болмысын, рухы мен дүниетанымын танытушы адамдық қос құдірет. Ал афоризм - сөзге айналған ойдың, оймен нұрланған сөздің сән-салтанатын паш ететін бірегей тұжырымды түйін.

Ой - рухани мәдениет мәйегі. Ол материалдық мәдениет жасаудың негізгі құралдарының бірі ретінде маңызды. Өзіндік қисыны мен шарттары бар және өзіндік мақсат-мұраттарына сәйкес жаратылып, дамидын төлтума болмыс тұрғысында да құнды. Бұл ретте афоризм - ойдың материалдық көрінісі. Үзік ой, оқыс пікір, оқшау сөз! Афоризм - шағын көлемге кең мағына сыйғызып, ой айтудың тиімді де әсерлі тәсілі. Афоризмның адам жанын баурап, жүрегін жаулап алатын сиқыры бұл саланың өнермен, эстетика табиғатымен туыстас, бауырластығын аңғартады.

«Афоризм» («aphorismos») сөзі көне грек тілінде «шағын үзінді», «бүтіннің бөлшегі»,«үзік»,«фрагмент»,«қысқаша анықтама» ұғымдарына сай. Бұл термин орыс тілінде ХҮІІІ ғасырдан бастап ғылыми айналымға түскен. «Ресей Академиясының сөздігінде» (1789 ж. жарық көрген) «афорисм» деп алынған. Бұл терминді қазақ ғалымдарының арасында

тұңғыш қолданушы Ш.Уәлиханов: «Қазақтардың ұшан-теңіз өлең жырлары, әлдебір дәуірлерде ақылды бабалары шығарған мәтелдері мен афоризмдері бар», - деп жазады. Әйгілі ғалым терминнің мағына-лық, құрылымдық және ұғымдық ерекшеліктерін дөп баса отырып, екі мәселеге ерекше маңыз берген. Біріншісі, афоризмнің белгілі бір авторға телініп және ақыл-кеңес сипатында болатындығы, екіншісі - оның жеке жанр екендігі. Өз заманының терең интеллектуал тұлғасы Мәшһүр Жүсіп Көпеев бұл терминді «ұшқыр ой» мағынасында қабылдаған.

Афоризм табиғаты таңғажайып. Тиісінше афоризм туралы пікірлер де сан алуан. Кейбірі төмендегіше: «Афоризм - это граненый алмаз мудрости» (*Гарун Агацарский*), «Афоризм - это алгебра мысли» (*Георгий Александров*), «Афоризм - это мысль, исполняющая пируэт» (*Жорис де Брюйн*), «Афоризмы подобны адвокатам, неизбежно видящим лишь одну сторону дела» (*Энтони Берджесс*), «Хорошие афоризмы - горькое лекарство в приятной оболочке, которое лечит, не оскорбляя вкуса» (*В.Швебель*), «Единственный способ читать книгу афоризмов без скуки - это открыть ее наугад и, найдя что-то интересное, закрыть книгу и предаваться размышлениям» (*Шарль-Жозеф де Линь*), «Афоризм - как пчела: в нем и золотистый мед, и ядовитое жало» (*Кармен Сильва*), «Изречения великих людей подобны позолоченным ложкам: позолота сходит от частого употребления,так и блеск афоризмов теряется от частых повторений» (*О.Бальзак*), «Мышление афоризмами характерно для народа» (*М.Горький*), «Афоризмы - камертоны жизни», «Афоризм - это мысль, отшлифованная опытом» (*А.Лаверухин*), «Афоризм - это оригинальное выражение банальной мысли» (*Э.Севрус*), «Афоризм содержит полправды – необычайно высокий процент» (*Габриэль Лауб*), «Любой афоризм что орех: снаружи хорош, а внутри на три четверти пуст» (*Фернан Вандран*), «Можно ли считать афоризм приговором? Да, по отношению к автору, афоризм оставляет больше места для человека» (*Станислав Ежи Лец*), «Афорист - добытчик аттической соли для чужих кушаний» (*Веслав Брудзиньский*), «Вы заметили, что мы обращаем гораздо больше внимания на мудрые мысли, когда их цитируют, чем когда мы встречаем их у самого автора?» (*Филип Хаммертон*), «Будущее литературы - вафоризме. Его нельзя экранизиро-вать» (*Габриэль Лауб*), «Читая древних мудрецов, часто находишь что-то свое» (*Болеслав Вольтер*), «Не пора ли ввести колывчвание крылатых слов?» (*Борис Брайнин*), «Не надо мне некролога - лучше напечатайте на этом месте мои афоризмы» (*Аркадий Давидович*).

Қазақ афоризмдерінің асыл арнасы сак-скиф дәуіріндегі ойылдар сөздерінен, көне түркі жазбаларынан бастау алады. Яғни, қазақ афоризмдерінің бастау көзі арғы қазақ арналарынан тарата айтқанда, б.з.д. Y-ҮІІ ғ. бағзы мәдениет бұлақтарынан саналады. Бұған біздің дәуірімізге дейінгі шамамен 555 жыл бұрынғы атақты Анахарсистиң *«Тән - жанның, жан - жаратқанның аманаты», «Жақсылық та - тілден, жамандық та - тілден», «Сыұ жеңеңдікі, сөз төреңдікі», «Қынамақтардың арасында ақылды болу да ақымақтық», «Бақытты шаңырақ дегеніміз - жылтылдаған сәнді сарай емес, жан жарыңның, жақын-жораларың мен сүйкімді балаларыңның сыңғырлаған күлкісі, ырысы мен ынтымағы», «Дүниеде уақыттан жасы үлкен ешкім де, ештеңе де жоқ», «Маскүнемдікке салынып кетпес үшін ұсқынсыз ішкіш бейнесін ұдайы көз алдыңда ұстаған жөн», «Үй дегеніміз - балташылар мен тас қалаушылардың еңбегінің ғана емес, үй ішінде тұрып жатқан адамдардың өзара қарым-қатынасының да жемісі», Тоқсарының (Токсарид) «Достық туралы көп сөзден достық пейілді бір іс артық», «Қынадықта көп бергеннен асқан берік достық жоқ», «Құдалық та - достықтың дәнекері», «Дос көп болмайды», Тоныкөктің (Тоң-ұқық) «Ақыл иесі - сөз иесі», «Қағаны батыр, ақылгәуі кемегер елдің бағы жанады», Білгені (Мерген) «Түркіні бұзар - тәтті сөз», «Дарақылық үмітіңді үзіп, қанатыңды қияды», «Түркі жұртының тоқмейілсуден асқан дұшпаны жоқ», Құптегиннің «Бек ұлдарың құл болмағай, пәк қыздарың күн болмағай!», «Ағасын танымаған іні азар, атасын танымаған ұл азар», «Білмегенге ермеген», «Көлгірдің күні қараң», «Кетіскеннен кеткескен жаман» деп тұжыруы айқын дәлел. Демек, қазақ афоризмдері - сан ғасырлық тіршілік тағылымынан нәр алған даналық ақыл-ой тұнбасы. Афоризмдер - көшпелілер мен олардың ұрпақтарының өмір суру тәжірибесін паш ететін ұлттық санамызда, ел зердесінде ерекше із қалдырған ұлы тұлғалар мен ұшқыр ойлы замандастарымыздың ұлағатты сөз тәмсілдері. Интеллектуалдық қазына қалпындағы афоризмдер - адам, адамзат тағдыры туралы тұжырымдар. Афоризмдер - қысқа да нұсқа ойнақы ой мен сиқыр сөзден өрілген тарих, ұлт тағдырын ұрпақтар сөзінің сабақтастығымен айғақтайтын рухани желі, уақыт тынысын, заман, қоғам мінезін танытар таңғажайып куәлік. Афоризмдер - халық сөзінің небір жауһарлары,сұлу сөздің қадірін білетін, шешен сөйлеуді өнерге балайтындар үшін шеберлік шыңдау мектебі.*

Өріне, афоризм - абсолютті айқын шындық, дайын рецепт не әлдебір даяр нұсқаулық та емес. Олай болса, қазақ афоризмдеріне қазақ философиясының төл табиғатын ашар, тақырыбы мен тәсілін тануға жол сілтер ғылыми көркем жүйе ретінде қарау дұрыс. Қысқасы, афоризм - адамзат өркениеті мен мәдениетіндегі рухани сабақтастықты қамтамасыз ететін шағын пәлсапалық ой, тәжірибелік түйін, логикалық қисын, әлеуметтік-саяси, моральдік-этикалық және эстетикалық көзқарас, туындыгерлік тұжырым түріндегі қысқа да нұсқа көркем туынды, бейнелі кестеленген нақыл сөз. Басты шарттары – өмірлік құбылыстар мен адамдардың іс-қимылына, мінезіне орайлас көзқарастағы анықтық, ой шындығына адалдық, пікір жинақтап қорыту

мен түйін жасаудағы логикалық жүйелілік және ойды жеткізудегі дәлдік пен қысқалық. Афористік туындыда әр ой өзінше өзгеше өрнектелген бөлек бітімге ие.

Зерделетушілердің бірқатары афористиканы сөз өнерінің бір түріне жатқызады. Мәселен, данышпан Абай сөз өнерін өлең сөз , қара сөз және ғақлия сөз (афористика) тұрғысында таразылайды. Демек, афоризм – өмір тәжірибесін барынша ықшам әрі өте жинақы кескіндеу құралы. Бұл жүйеде образдан гөрі ойға көбірек салмақ салынады, суреттеуден гөрі салыстыруға, өрнектеуден гөрі ойласуға басымдық беріледі. Логикалық-ғылыми тұрғыдағы тезистердегі талдау тазалығы мен дәлел жүйелілігінен гөрі ақиқатын ойша дәлелдеп емес, бастан өткізу арқылы ғана танып-білуге болатын бірегей рухани тәжірибеге сүйенілмек. Мәселен, афористика жанрында туындылар қалдырған жазба ақын-жазушылар сапында дана Абай шығармаларының шоқтығы айрықша. Абай- афоризмнің кең көлемді классикалық талаптарын терең білген, меңгерген және осы үлгідегі ой жауһарларын жасаған әлем ақыл-ой алыптары деңгейіндегі ғұлама ойшыл. Бұған қоса айтсақ, Шөкәрім Құдайбердіұлы («Өмірдің басы бала, ортасы адам», «Орынсыз ұмтылу-дан сақтайтын алты түрлі ноқта бар: олар- ынсап, рақым, ар, ұят, сабыр, сақтық. Ең әділі – ынсап, өзгелердің тізегін сонда болуға тиіс», «Анық байлық – бойға біткен өнерің», «Бет сұлулығы тән сыйы емес пе, дауыс пен сөз сұлулығы жан сыйы ғой. Өріне, тән сыйынан жан сыйы артық екенінде дау жоқ. Бірақ бет сұлулығын әркім-ақ таниды, ал сөз бен ән сұлулығын танушы аз»), Ғабит Мүсірепов («Соқыр көретіндей, саңырау еститіндей етіп жаз», «Есті сөзді естісің келмеген адам саңы-рауға тең», «Оқыс сөз, одыраң мінез үлгісі жоқ ұлдың, көр кеткен қыздың белгісі»), Бауыржан Момышұлы («Қайрат етер кезінде – жүк көтерер нардай бол, Ақыл айтар кезінде – жүз жасаған шалдай бол», «Әдіссіздік – әлсіздік», «Елтілік те ерлік»), Мұзафар Әлімбаев («Ескерткіш то-за да, естелік тозбайды», «Ақиқатты тек ақылды көздермен ғана көруге болады», «Әркім өз ескерткішін өзінің көзі тірісінде өз қолымен қалайды», «Ұстаз ұқтыра алмағанды өмір ұқтырады»), Қадыр Мырза Әлі («Мақсаты кішіден үлкендік шықпайды», «Адамдарды тоқтықпен де жазалауға болады», « Қайғының кішкентайы болмайды», «Мықты қарт мықты жастан шығады», «Өкені ұлы жеңеңде немересімен жеңеді»), Әбіш Кекілбаев (« Қандай заманда да өз бақыты жолында күресе білмейтін адамның өз өмірін мазмұнды, мағыналы ете алуы еш мүмкін емес», « Ұрпақтың ұрпаққа қалдырар ең асыл мұрасы – өзі бастан кешкендерден түйген азды-көпті рухани тәжірибесі.Одан көл үзген қауым – келешегінен қол үзген қауым», «Дүниедегі ең қатерлі кесепат үйреншікті дағдының дегенінен аса алмау», «Жаманның құтын қашырудың жалғыз жолы- жақсының нұрын тасыту», «Кісілік деген- өнер емес, ғылым», «Құймақұлақ әрі жұқа жүрек шәкірт бола білген адам ғана өнегесі мол кісілікті ұстаз бола алады», «Биік талғамсыз, биік парасат жоқ», «Жақсы болудың жақсылық жасаудан басқа жолы жоқ», «Заманауи мінез: қазір орынсыз момын болуға да, орынсыз пысық болуға да, орынсыз ақылды болуға да болмайды») афоризімдерінен де тұңғыш тереңдік пен тектілік айқын аңғарылады.

Бүгінде афористиканың жанрлық жіктелуі ұғымдық және терминдік тұрғыдан әлі жан-жақты терең зерттеліп, ғылыми қалыпта жүйелене қойған жоқ. Бұл оның негізгі жанры афоризмге де қатысты. Қолданбалық мәніне молырақ назар аударылатын өсиетнамалық афористикалық шығармалар өсиет, кеңес, нақыл түрінде айдарлануда. Сондай-ақ афористиканың қанатты сөз , гнома, апофтегма, хрия, максима секілді жанрлары да бар. Мәселен, «гнома» (грекше gnome пікір, түйін)-ықшамды түрде ұйқастырып айтылған екі немесе төрт тармақты өлеңмен келетін нақышты сөз. Араб, парсы, үнді әдебиеттерінде жиі кездеседі. Ежелгі грек , Рим поэзиясында да қолданылған. Кейін Еуропа әдебиетінде де өткір философиялық ой-тұжырымды қысқа қайырып айту үшін осы үлгі қолданылған. Біздіңше, афористиканың өмірзендігі оның танымдық ерекшеліктеріне байланысты. Афористика – өткен ұрпақтардың өмір тәжірибесін, мәдени және өркениеттік ой қазынасын жоғалтып алмай, жаңғырта отырып, келер ұрпақ көдесіне жаратуға мүмкіндік беретін бірегей тиімді тәсіл, ақыл-ой диалектикасының алтын көпірлерінің озығы. Адамзат тәжірибесінің жүйеленген афоризмдерін ақпараттық тұрғыдан қабылдап, өңдеуге жеңіл ой қолайлы көркем қазынасының жаңа ұрпақтардың ыстық ықыласына ие болуы – саф алтын түйіршігі іспетті көне сөз өнерінің жарқын өміршендігінің айқын белгісі.

Жинақтай айтсақ, афористика – даналық тұнбасы.Ұшқыр ойды көркем образға айналдыру өнері. Даналықтың тылсым құпиясы осы өнерде. Даналық тұнбасының мөп-мөлдір бұлағынан нәр алу , астарлы да ақарлы ой құнарынан нұр алу қашанда жан байтар, жігер жандырар, өмірі көзқарастарыңды қалыптастырар, күрмеуі көп тіршілік құпияларын танытар қастерлі дәстүр. Ата-бабамыздың, адамзат баласының жер бетінде өмір суру тәжірибесінің қыр-сырларын көңіл көзінен өткізгенге не жетсін! Тарих төріндегі талай марқасқа бабалардың ғана емес, заманы бір толымды заңғарлардың ойына ортақтасудың өзі қандай! Демек, бүгінгі студенттерді- ертенгі кәсіби мамандарын , Абай ғұлама айтқандай, «табанының топырағы көзге сүртерлік қасиетті адам» ретінде баулуда осынау ұлы мұраның , даналық ойдың орны орасан. Ендеше, афоризм – тілсіз тәлімгер , шынайы шипагер емші. Аталы сөздің атан түйеге татитындығы да осында. Олай болса, күллі әлемге белгілі қоғам қайраткерлерінің, нар тұлғалы азаматтардың өмірдің ащы-тущысын көргендігі, тәжірибесінің молдығы, көңілге түйгенін тереңдігі, одан алған тағылым- тәжірибесінің ұланғайырлығы алдыңғы ата-бабалардың даналық қазынасына құлақ қоюынан, әлемдік өркениет-мәдениет тұңғығына зер салуынан, замандас әріптестерінің елең еткізер ойларына сыни көзқараспен қарай алуынан деп білеміз. Ел үшін тер төгуде, тіпті күнделікті тірлікте сәтті ой өруде, онсыз да жетпей жататын уақыт шіркінді үнемдеуде, тұйықтан шығарар жол көрсетуде мол жәрдем етер осынаша асыл рухани мұра үзіктерін, алтынның жарқылдарын ерінбей - жалықпай топтастыру, келешек жастарға үлгі ете ұсыну - даусыз ғибратты іс.

Абат ҚЫДЫРШАЕВ,

Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі, п.ғ.д., профессор

«Шешендік мектебі» («Школа ораторства» - «School of oratory») жаршысының жауапты редакторы – А.С.Қыдыршаев, Қазақстан Журналистер одағының мүшесі

ҮЛКЕНДІ ДЕ, КІШІНІ ДЕ БІРІКТІРГЕН - СПАРТАКИАДА

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің 85 жылдығына орай жаратылыстану-география факультетінің ұйымдастыруымен қыркүйек айының 24-інде «Жастар энергиясы» атты спартакиада өткізілді.

Шара барысында 1-курс студенттерімен бірге ағабуын өкілдері де ой бөлісіп, спорттық ойындар ойнады. «Танылмаған талант» атты байқау оздырылып, белсене қатысқан студенттер марапатталды.

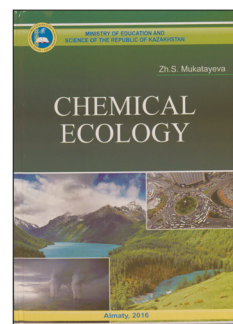

Жаратылыстану-география факультетінің белсенділері

Жақсы оқулық - білім негізі

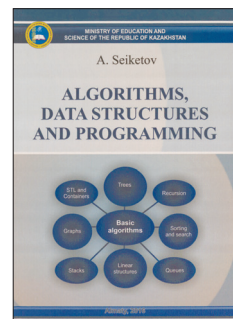
Құрметті қызметкерлер, оқытушылар, студенттер және магистранттар!

Қазақстан Республикасы Жоғары оқу орындары қауымдастығының ұсынысы бойынша Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің ғылыми кітапхана қорына үш тілде білім алатын топтарға арналған ағылшын тілінде бірнеше оқулықтар келіп түскенін хабарлаймыз. Аталмыш оқулықтарды сала бойынша қызмет ететін кітапхана оқу залдарынан таба аласыз. Келіп түскен әдебиеттердің тізімі:

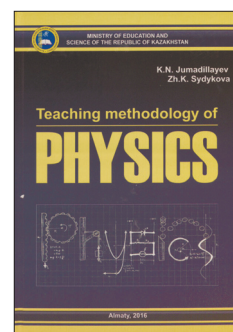
Қоршаған ортаны қорғау

Mukatayeva Zh. S. Chemical ecology: Textbook / Zh. S. Mukatayeva.- Almaty: Association of higher educational institutions of Kazakhstan, 2016.-308p.

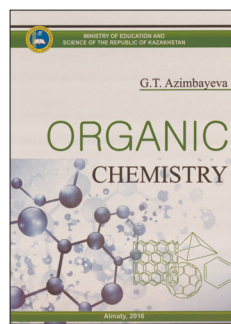
Математика

Seiketov A. Algorithms, Data Structures and Programming: Textbook/ A. Seiketov.-Almaty, 2016.-288 p.

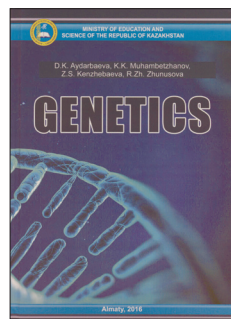
Физика

Jumadillayev K. N. Teaching methodology of physics: Textbook/ K. N. Jumadillayev, Zh. K. Sydysova.- Almaty, 2016.-312 p.

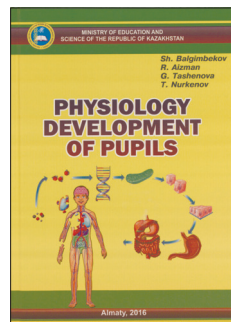
Химия

Органическая химия **Azimbayeva G.T.** Organic chemistry: Textbook/ G.T. Azimbayeva.- Almaty, 2016.-313p.

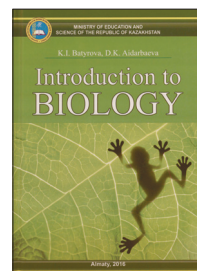
Биология

1. Генетика **Aydarbaeva D.K.** Genetics: Textbook/ D.K. Aydarbaeva, K.K. Muhambetzhano, Z.S. Kenzhebaeva, R. Zh. Zhunusova.- Almaty: Association of higher educational institutions of Kazakhstan, 2016.-244 p.

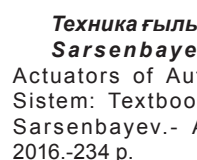
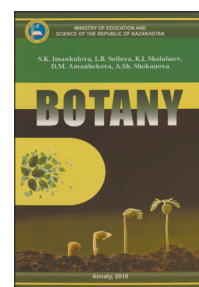

2. Физиология

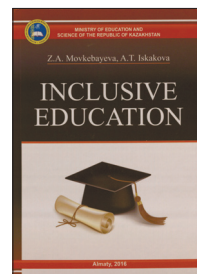
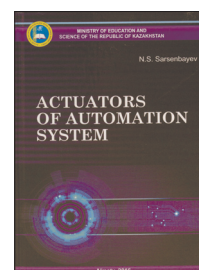
Balgimbekov Sh. Physiology development of pupils: Textbook / Sh. Balgimbekov, R. Aizman, G. Tashenova, T. Nurkenov.- Almaty, 2016.-280p.

3. **Imankulova S.K.** Botany: Textbook/ S.K. Imankulova, L.B. Seilova, D.M. Amanbekova, A. Sh. Shokanova.- Almaty, 2016.-280 p.

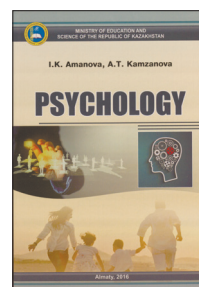

Техника ғылымдары Sarsenbayev N.S. Actuators of Automatic Sistem: Textbook/ N.S. Sarsenbayev.- Almaty, 2016.-234 p.

Жантану

Аманова I.K. Psychology: Textbook / I.K. Amanova, A.T. Kamzanova.- Almaty, 2016.-270 p.

Білім беру

Movkebayeva Z. A. Inclusive education: Textbook/ Z. A. Movkebayeva, A.T. Iskakova.- Almaty: Association of higher educational institutions of Kazakhstan, 2016.-236p.

Алаш Орда

Алаш, Алаш деп соғады жүрегім,
Сан-жылдар ұран етіп келемін.
Еске алып, тарихымды ақтарып,
Алашыма арналады өлеңім.

Шәкәрім, Ахмет, Жүсіпбек, Мағжандары,
Қазағымның дара туған тұлғалары.
Ұрпақ үшін жандарын пида еткен,
Тілектері бір еді, бейбіт заман армандары.

Жүз жыл болды Алаштың тарихына,
Бес арыс қазағымның баласына.
Сталиннің бұйырған үкімінен,
Берілді жалған айып, ату жазасына.

Міне, бүгін ғасыр жетіп, жүзге толды Алаштың
Ұмытылмас ұлы дана, батырын.
Бұл күнде азат елсің, тәуелсіздік тұғырың,
Көгіңде желбіреп тұр мәңгі көк Байрағың!

Нұрғұл ҚАЛАБАЕВА,
Мәдениет және өнер факультетінің
3-курс студенті

Мои первые летние каникулы

Наступивший сентябрь постепенно создает новую рутину и влечет нас в неё, в то время как мы до сих пор не можем отвлечься от мыслей о летних каникулах. О наших первых летних каникулах. Наполнены они лишь яркими красками и живыми эмоциями от хороших воспоминаний и бесценного опыта.

Трехмесячное путешествие, под названием «студенческие каникулы», берет свое начало с июня. Именно тогда я поняла, что тесно связанные понятия «отдых» и «каникулы» не всегда совпадают по назначенному времени. Ибо, сразу начался первый трудовой семестр молодежного отряда «Жасыл Ел». Это был незабываемый опыт. Потому что, во первых это наша первая официальная работа, так же мы познакомилась с интересными людьми и стали более бережливыми к окружающей среде. Таким образом качество, приобретенное в июньском месяце для бойцов отряда «Жасыл Ел» – терпение и трудолюбие.

Жаркий месяц июль. Он снял всю усталость и дал ощущение реального лета. Поход с друзьями в кино, на пляж и танцы, семейный пикник, поездка в посёлок, простые просмотры фильмов и чтение книг. Вот чем сопровождалась половина июля. Начиная с другой половины июля до середины августа, работа в сфере питания и обслуживания клиентов, очень утомив слабую меня, дало желание вернуться на учебу ещё больше. И я, вся при желании учиться и трудиться начала подготовку к новому этапу, уже ко второму курсу, с огромным вдохновением. Так же попрощалась со своим наставником бывшим редактором газеты «Өркен», с нашей любимой Мартой Орынбасаровой и погрузилась в ожидание нового редактора вместо неё. Кстати, им оказался выпускник нашего университета 1975 года, Назар Каленович чему мы очень рады.

И дальше сентябрь, первый звонок, знакомство с новыми первокурсниками, долгожданная теплая встреча с куратором, с преподавателями и с одноклассниками. В этом году день знания пришелся на 2 сентября параллельно с моим днём рождением. Это было для меня в какой-то степени чеством родиться именно в этот день. Ведь это не новый год, или 8-марта, а День Знаний, день открытия новых дверей для тебя, день начала трудной, но такой интересной дороги, называемой гордо «студенчество».

Да, по-моему, это лето обычного «среднестатистического» студента. Думаю, у многих оно прошло подобным образом. И теперь, уже как более опытный человек-второкурсник я бы хотела посоветовать новой волне первокурсников найти своё любимое занятие в стенах университета, вкладывать в неё силы с душой, ну и, конечно же, успехов в учебе. Мы всегда будем очень рады видеть вас в «Өркене».

Сая ДУЙСЕНБАЙ

ҚОЛЖАЗБАЛАР АВТОРЛАРЫНА КЕРІ ҚАЙТАРЫЛМАЙДЫ. ДЕРЕКТЕРДІҢ ДӘЛДІГІ ҮШІН АВТОР ЖАУАПТЫ. ЖАРИЯЛАНЫМ АВТОРЛАРЫНЫҢ ПІКІРЛЕРІ РЕДАКЦИЯ КӨЗҚАРАСЫН БІЛДІРМЕЙДІ.

МЕНШІК ИЕСІ:

Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті.
Газет айына бір рет шығады.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде 14.06.1995ж. тіркеліп, тіркеу туралы нөмірі №11390-Г куәлігі берілген.
ҚР Байланыс және ақпарат министрлігі Ақпарат және мұрағат комитетінің келісімімен мерзімді баспасөз басылымдарын және (немесе) ақпарат агенттіктерін 10.12.2012ж. қайта есепке алу туралы №13213-Г куәлігі берілген.
Таралымы 800.

РЕДАКТОР:

Назар Каленович КУАНГАЛИЕВ

ТІЛШІЛЕР:

Сая ДУЙСЕНБАЙ,
Айша КЕМЕШОВА, Ақкенже БЕРКЕНОВА

Корректор: Ақзия Әділқызы НИЯЗҒАЛИЕВА

БЕТ ҚҰРУШЫ & ДИЗАЙН:

Асель АБДУЛЛИНА

ФОТОСУРЕТ:

Рафхат ХАЛЕЛОВ, Оқу теледидары және графикалық жобалау зертханасы

Газет Редакциялық баспа орталығында теріліп, беттелді.
«Полиграфсервис» ЖШС баспаханасында басылды.
Мекен жайы: Орал қаласы, Л.Толстой көшесі, 27/3.
Тел.:50-41-46